

Kontekstens betydning

En komparativ casestudie av unge flyktnings
opplevelser og refleksjoner tilknyttet integrering i Bergen
kommune og Sogn distrikt

Stine Thue Nordal

Masteroppgave

Høsten 2023

Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

Forord

Inspirasjonen og motivasjonen til denne oppgaven springer ut fra mange fine mennesker i mitt liv. Disse ønsker jeg å takke. Først av alt, takk til mine informanter. Takk for at dere åpnet dere opp og fortalte meg om deres personlige erfaringer og tanker. Takk for tilliten dere har visst meg og for tiden dere ga meg. Uten dere hadde ikke denne besvarelsen vært mulig. Jeg ønsker også å takke min veileder Jan Skrobanek. Jeg setter stor pris på den tiden du har brukt på å veilede meg og alle Eureka-øyeblikkene du har bidratt til. Likeså rettes en takk til Anny Urtegård for din uslåelig kunnskap om lokalområdene i Sogn.

Jeg ønsker også å takke alle mine fine medstudenter på både bachelor- og masternivå. Spesielt ønsker jeg å takke Lillian Gulbrandsen. Du er en solstråle i mitt liv og har vært en viktig støttespiller i vanskelige tider. En stor takk rettes også til Amilie Straumøy. Du er et av de fineste menneskene jeg kjenner, og jeg vil for alltid være takknemlig for all tiden du har brukt på å hjelpe meg med å formulere vanskelige setninger og avsnitt. Takk til Frida Leinan Risan og Vår Ida Zakariassen for verdifulle minner som jeg alltid vil bære kjært med meg, og til Rosa Rodriguez Escobar og Ingrid Vågen Spidsø for uvurderlig støtte det siste halve året. Likeså rettes en takk til Mia Karin Mundal Ripe, som til tross sin fraflytting fra Bergen, hver dag har kommet med støttende og motiverende ord. Jeg er så enormt takknemlig for dere alle.

Jeg ønsker selvsagt også å takke min lillebror Henrik, pappa og ikke minst min enormt engasjerte mamma. Takk for at dere alltid har trodd på meg, heiet meg frem og diskutert mine spennende (og mindre spennende) tanker og funn. Sett vekk fra at dere alltid har vært mine største støttespillere, har dere også gjort uvurderlig jobb med å gi meg nye opplevelser og minner i denne krevende perioden. For det vil jeg alltid være takknemlig. Sist, men ikke minst ønsker jeg å benytte denne muligheten til å takke mormor og morfar som ikke lengre er her. Dere viste meg verdien av høyere utdanning og fylte min barndom- og ungdomstid med latter og glede. Uten dere og våre utallige turer til Balestrand ville ikke denne masteroppgaven blitt skrevet. Jeg ønsker derfor å dedisere besvarelsen til dere begge to. Takk.

Da gjenstår bare å ønske en god lesing!

Stine Thue Nordal
Bergen, 1. Desember 2023

Sammendrag

Flyktningers opplevelser av og refleksjoner rundt integreringsprosessen i Norge fra et lokalsamfunnsperspektiv er lite forsket på til tross for internasjonal etterspørsel (Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021, s. 22). Noe av grunnen til det dette er at Norge ofte oppfattes som et homogent og egalitært samfunn, hvor like muligheter for alle blir betraktet som en norm (Ånensen, 2021). Hensikten med prosjektet er å undersøke hvilke erfaringer unge flyktninger har med integreringsprosessen, og hvordan de selv knytter dette opp mot kommunene de har fått innvilget bosted i. Studien har en komparativ dimensjon som åpner opp for å finne likheter og ulikheter mellom opplevelsene til de som er bosatt i Sogn distrikt og Bergen kommune. Dette gir et innblikk i hvordan kontekster kan være betingelsesgivende. Prosjektet bidrar til å synliggjøre hvordan muligheter og begrensninger skapes og opprettholdes i mindre samfunn, og hvilken påvirkning dette kan ha på individuelle livshistorier. På denne måten knyttes studien til det sentrale sosiologiske spørsmålet om struktur vs. agens.

For å undersøke dette er det blitt gjennomført 8 semistrukturerte intervju med unge flyktninger i aldersgruppen 18-29 år. Halvparten av intervjuene er gjennomført i Sogn distrikt, mens resten er gjennomført i Bergen kommune. Totalt utgjør fire kvinner og fire menn utvalget, disse er likt spredt utover case-områdene. Prosjektet er en eksplorerende komparativ case-studie som trekker inspirasjon fra Grounded theory når det kommer til innsamling av datamaterialet og analysen. Analyseprosessen baserte seg på en tematisk analyse som resulterte i to overordnede analysekapitler, samt et sammenligningskapittel, basert på case-områdene. Følgende analytiske dimensjoner ble utforsket og diskutert: (1) Møte med det institusjonelle, (2) Sosial deltakelse og (3) Portvoktere.

Studien indikerer til at informantene opplever ulike muligheter og begrensninger basert på hvor de er bosatt. Mange av funnene peker på introduksjonsprogrammets løse rammer, men også sivilsamfunnets vilje og mulighet til organisering. Likevel viser analysen at mens informantene i Bergen opplever sosial tilhørighet, sterk individualisme og forventninger om å finne veiene inn i arbeidslivet på egenhånd, så opplever informantene i Sogn distrikt sosial utenforskap, sterk strukturalisme og svært regulerte handlingsalternativ tilknyttet arbeid. Funnene viser at faktorene ytterligere får konsekvenser på forståelsen av integreringsprosessen, muligheter for livsrealisering og ønsket om å foreta en

sekundærflytning. Gjennom besvarelsens diskusjon knyttes funnene opp mot den større samfunnsdebatten om hvor mye handlingsfrihet individet egentlig har i forhold til samfunnets strukturer, og hvorvidt mulighetsstrukturer påvirker og leder mennesket inn i distinkte livsveier.

Antall ord i besvarelsen: 34 660

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 – Introduksjon.....	8
<i>Problemstilling</i>	9
Kapittel 2 – Oppgavens oppbygning.....	10
Kapittel 3 - Begrepsforklaring.....	12
3.1 <i>Flyktning</i>	12
3.2 <i>Å være ung</i>	13
3.3 <i>Lokalsamfunn</i>	15
3.4 <i>Integrering</i>	16
Kapittel 4 – Kontekst.....	18
4.1 <i>Migrasjon til Norge – et nyere historisk perspektiv</i>	18
4.2 <i>Integrering i en norskhistorisk kontekst</i>	20
4.3 <i>En kontekstuell beskrivelse av caseområdene</i>	24
4.3.1 <i>Bergen kommune</i>	24
4.3.2 <i>Sogn distrikt</i>	26
4.3.3 <i>Oppsummering</i>	28
Kapittel 5 - Tidligere forskning og teoretiske bemerkninger	30
5.1 <i>Strukturasjonsteori – Antony Giddens</i>	30
5.1.3 <i>Struktur for handling og struktur for kapabilitet</i>	33
5.2 <i>Kritiske bemerkninger og alternative perspektiv</i>	33
5.3 <i>Avsluttende</i>	35
5.3 <i>Tidligere forskning</i>	35
5.3.1 <i>Stedsproduserende fortellinger</i>	35
5.3.2 <i>Studier på opplevelser</i>	37
5.3.3 <i>Mobilitet, dissonans og agens</i>	38
5.3.4 <i>Avsluttende</i>	39
Kapittel 6 – Metode	40
6.1 <i>Forskningsdesign</i>	40
6.2 <i>Det komparative casestudiet</i>	41
6.3 <i>Utvelgelsesprosess</i>	42
6.3.1 <i>Rekrutteringsprosess og endring i utvalgsriterier</i>	43

6.4 Det kvalitative forskningsintervjuet.....	44
6.5 Gjennomføring av intervjuene	46
6.6 Forskerposisjon	47
6.7 Etiske vurderinger	48
6.8 Generalisering og overførhetsverdi.....	50
6.9 Analytisk strategi	51
6.9.1 Tematisk analyse.....	51
6.9.2 Kollektiv kvalitativ analyse	53
Kapittel 7 – Første analysekapittel: Bergen kommune.....	54
7.1 Et individualisert institusjonelt system	54
7.1.2 Et studierettet introduksjonsprogram.....	54
7.1.3 Arbeidsdeltakelse på bekostning av identitetsmarkører	55
7.1.4 Prekære og midlertidige arbeidsforhold.....	57
7.2 Det kulturelles betydning for sosial deltakelse	59
7.2.1 Integrering – veien til tilhørighet	59
7.2.2 Betydningen av møteplasser	61
7.3 Betydningsfulle portvakter.....	63
7.3.1 Sosiale portvoktere.....	63
7.3.2 Institusjonelle portvoktere	64
7.4 Oppsummering.....	65
Kapittel 8 - Andre analysekapittel: Sogn distrikt.....	68
8.1 Et strengt institusjonelt system	68
8.1.1 Veien mot distriktet.....	68
8.1.2 Erfaringer med introduksjonsprogrammet.....	70
8.1.3 Arbeid – men på samfunnets premisser	70
8.2 Sosial deltakelse eller overfladiske interaksjoner	73
8.2.1 Integrering – mer enn bare utdanning og arbeid.....	73
8.2.2 Vi og de andre.....	74
8.2.3 Betydningen av møteplasser	75
8.3 <i>The magic power of gatekeepers</i>	77
8.3.1 Den rette portvokteren	77
8.3.2 Å tette behovshull – flyktninger som portvoktere	79
8.4 Oppsummering.....	80
Kapittel 9 – Det siste analysekapittelet: Sammenligning.....	82

9.1 Det institusjonelle	82
9.2 Sosial deltakelse.....	83
9.3 Portvoktere	84
9.4 Sammenligning gjennom tabell.....	85
Kapittel 10 - Diskusjon.....	87
10.1 Forhåndsbestemte livsmuligheter?	87
10.2 Forståelsen av integrering – forankret i lokalkontekst.....	91
10.3 Sekundærflytning – et resultat av mulighetsstrukturer	94
10.4 Oppsummering.....	97
Kapittel 11 - Avslutning	99
Litteraturliste	101
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	113
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	117
Vedlegg 3: Vurdering av behandling av personopplysninger, Sikt/NSD	122
Vedlegg 4: Facebook-innlegg.....	126

Kapittel 1 – Introduksjon

På slutten av 1970-tallet uttalte den britiske historikeren Thomas Henry Hollingsworth (1979, s. 96) at «migrasjon er i ferd med å bli demografiens viktigste område, akkurat som fertiliteten har dominert de siste 80 årene, og dødeligheten gjorde tidligere». Hollingsworths profeti skulle vise seg å treffe godt. I 2019 anslo Forente Nasjoner (FN, 2019, s. 2) at ca. 272 millioner mennesker har emigrert fra områdene de ble født. Omlag 819 400 av disse er bosatt i Norge (IMDi, 2022), det gjør at Norge er et av de europeiske landene som har høyst innvandring i forhold til befolkningsstørrelsen (Søholt og Tronstad, 2020). Migrasjon til og fra Norge er imidlertid ikke et nytt fenomen, men tvert om et resultat av det Giddens (referert i McGrew, 1996, s. 467-477) betegner som globale forhold. Den stadig økende globaliseringen har ført til at verden på mange måter har blitt tettere knyttet sammen, noe som ikke bare har økt graden av migrasjon, men også i stor grad synliggjort fenomenet.

I dag bor det flyktninger i alle landets kommuner. Dette er et resultat av det mangeårige politiske målet om geografisk spredning i bosettelsesforhold for å forhindre blant annet etnisk segregerte samfunn, styrke distriktene og sikre et godt integreringstilbud (Friberg og Lund, 2006). Sammenlignet med andre land slår forskere fast at integreringsprosessen fungerer relativt bra i Norge når det kommer til målbare faktorer som inntekt, utdanning og arbeidsdeltakelse (f.eks. Søholt og Tronstad, 2020). Likevel peker forskning og evalueringer på at det eksisterer store lokale forskjeller (f.eks. Djuve mfl., 2017). Søholt og Tronstad (2020) argumenterer for at dette må ses i sammenheng med at det er staten som styrer innvandringspolitikken, men kommunene som har fått hovedansvaret for integreringen. Kommunene har hatt en stor frihet når det gjelder tjenesteutforming, og Bakkeli og Steen Jensen (2015) peker på at organisering, praksis, prioriteringer og mål har variert enormt mellom kommunene, som følger av idealet om lokalt folkestyre og demokratisk nærhet.

Den største andelen av norsk migrasjons- og integreringsforskning foregår i Oslo og noe i Sør-Norge. Dette preger hva som sees, belyses og hva som aktualiseres. Resultatet har ifølge Ånensen (2021) blitt en forstilling om homogenitet (likhet). Homogenitet i forhold til hvilke muligheter flyktninger og andre migranter har når de kommer til Norge, hindringer de møter på, hvilke fremtid de kan betrakte som mulig å oppnå og hvilke forventninger norskfødte innehar til de nyankomne, samt hva som skal være målestokken for «fullverdig» integrering. Diskursen om homogenitet stemmer ikke, og kan betraktes som skadelig for integreringsprosessen (Ånensen, 2021; Djuve, mfl., 2017). Det er få steder i Europa hvor

kommunene har større selvstyre enn i Norge. Selvstyret er historisk betinget og et resultat landets store geografiske forskjeller, infrastruktur, næringsmuligheter og kulturelle forskjeller (Nagel, 1991, s. 16). Utfordringer som finnes i Oslo, med etnisk boligsegregering, dårlige levekår, voldelige gjengdannelser og stor sosial ulikhet finnes ikke nødvendigvis ikke i kommuner i andre deler av landet. Det samme gjelder muligheter tilknyttet strukturell og sosial deltakelse (Ånensen, 2021).

Som tidligere vitenskapelig assistent for et migrasjonsprosjekt har jeg før masterprosjektet ble startet, observert mønstre i migranters beskrivelser av hverdagslivet basert på bosettelse. Dette gjorde meg interessert i å undersøke hvilke rolle lokalkonteksten har for flyktningers opplevelse av integrering og muligheten til livsutfoldelse. I denne studien er det Vestland som står i fokus, med Sogn distrikt og Bergen kommune som to ulike caseområder. Prosjektet har en nedena-opp tilnærming (Willis, 1977), og har invitert unge flyktninger til å reflektere og diskutere sine erfaringer med å bli innlemmet i lokalsamfunn. I et storsamfunn hvor det majoritetens holdninger, verdier og refleksjoner som blir ansett som gjeldende (eks. Alghasi og Eriksen, 2022), håper jeg at dette prosjektet kan bidra til at mennesker med minoritetsbakgrunn også får en stemme. Spørsmålet om deres skjebner handler ikke bare om deres muligheter til livsutfoldelse – det handler også om hvilket samfunn Norge vil være i fremtiden.

Problemstilling

Dette prosjektet setter søkelys på hvordan integreringsprosessen oppleves av flyktninger i to ulike samfunn i Norge. Jeg vil i dette prosjektet undersøke problemstillingen: *Hvilken rolle spiller forskjellige lokalkontekster i unge flyktningers refleksjoner og opplevelser av å bli en del av samfunnet?* Dette gjøres gjennom 8 kvalitative intervju med flyktninger, hvor halvparten har bodd (og bor) i Bergen kommune og den andre halvparten har bodd (og bor) i Sogn distrikt, over en lengre periode. Personene er valgt strategisk da det til tross for svært mange integreringsstudier, mangler kunnskap om hvordan de som blir påvirket mest – altså flyktingene, selv reflekterer over sine opplevelser (Blom, 2012). Deres tanker og meninger kan gi en kontekstualisert innsikt i hvordan integreringsprosessen oppleveres. Samtidig kan det også dypere forståelse av hvordan beslutninger på meso-nivå har innvirkning på individuelle livsvalg (Silverman, 2020, s. 64).

Kapittel 2 – Oppgavens oppbygning

For å undersøke problemstillingen på best mulig måte har følgende fremgangsmåte valg:

Kapittel 3 presenteres begrepene «ung flyktning», «integrering» og «lokalsamfunn».

Begrepene jeg gjør rede for, blir anvendt på en sensitiverende måte. Det vil si at definitive begrep ikke legger føringen på hvordan datamaterialet og empirien skal tolkes, men heller at begrepene anvendes som verktøy for å rette oppmerksomheten mot spesifikke deler av den empiriske virkeligheten (Blumer, 1954).

Kapittel 4 gjør rede for den historiske og sosiale konteksten dette prosjektet inngår i. Først presenteres migrasjon til Norge fra et moderne perspektiv. Kapitlet går så videre til å presentere sentrale momenter med utformingen av norsk integreringspolitikk.

Bakgrunnsinformasjonen som presenteres i kapitlet er spesielt relevant i forhold til analysen av flyktningers refleksjoner og opplevelser tilknyttet integrering. Kapitlet avsluttes med å gi en kontekstualisert beskrivelse av de to ulike caseområdene.

Kapittel 5 gjør rede for prosjektets teoretiske tilnærming. Prosjektets forarbeid, datainnsamling og analyse er inspirert av den metodologiske tilnærmingen Grounded Theory. Med andre ord har det empiriske datamaterialet vært styrende for forskningsprosessen.

Likevel utelukker ikke Grounded theory fullstendig anvendelsen av eksisterende teori. På denne måten har studien hatt en eksploderende tilnærming som betraktes som svært nyttig da det eksisterer lite tidligere forskning i en norsk kontekst som kan knyttes til lokalsamfunnets påvirkning på opplevelsen av integreringsprosessen. Samtidig har det åpnet opp for at funnene kan diskuteres i en større samfunnsdebatt. Jeg har derfor valgt å knytte funn fra empirien til den større sosiologiske debatten om struktur vs. agens, med utgangspunkt Giddens forståelse av strukturaliseringens dualitet. I dette kapitlet presenteres også et utvalg av relevant tidligere forskning.

Kapittel 6 gir innsikt i prosjektets forskningsdesign, samt også de metodiske avveiningene som har blitt tatt for å kunne belyse problemstillingen. Det er i denne delen av studiens metodologiske inspirasjon fra Grounded Theory blir presentert. Kapitlet består også av en redegjørelse av hvordan forskningen har foregått, samt utvalg og rekruttering, analyseprosessen, metodekvalitet og etiske betraktninger.

Kapittel 7-9 er analysekapitler. På grunn av studiens komparative forskningsdesign, blir analysen delt inn tre. Alle kapitlene baserer seg på de samme kodene «møte med det institusjonelle», «sosial deltakelse» og «portvoktere».

Det første analysekapittelet (kapittel 7) tar for seg funn fra Bergen kommune. I dette kapittelet blir temaene «Et individualisert institusjonelt system», «Det kulturelles betydning for sosial deltakelse» og «Portvakter» presentert og drøftet.

Det andre analysekapittelet (kapittel 8) tar for seg funn fra Sogn distrikt. I dette kapittelet blir temaene «Et strengt institusjonelt system», «Sosial deltakelse eller overfladiske interaksjoner» og «The magic power of gatekeepers» bli presentert og drøftet.

Det siste analysekapittelet (kapittel 9) sammenligner funnene fra de to caseområdene. Analysekapittelet kommenterer på likheter og forskjeller.

I kapittel 10 diskuterer jeg funnene fra analysen i større samfunnskontekst.

I kapittel 11 avsluttes besvarelsen med en oppsummering av funn fra analysen og diskusjonen, samt presenteres noen forslag for videre forskning på temaet.

Kapittel 3 - Begrepsforklaring

I dette kapittelet skal jeg presentere sentrale begreper som anses som nødvendig for å forstå innholdet i de kommende kapitlene. Et begrep kan forstås som en innkretsing av et fenomen som avgrenser en del av virkeligheten fra andre deler. Fruktbare begrepsdannelser er viktig da de på den ene siden bidrar til å kaste lys over en problemstilling, samtidig som de ytterligere viser til andre (Becker, 1998, s. 123) Blumer (1969, i Glaser og Strauss, 2006) påpeker i den forbindelse at det er viktig å reflektere over de begrepene og teoriene som anvendes i møte med empiri, da vår begrepsforståelse av dem legger føringer for hvordan den innsamlede empirien forstås. Ifølge han bør ikke definitive begrep legge føringer for hvordan empirien skal tolkes, men heller anvendes på en sensitiverende måte, ved at oppmerksomheten rettes mot spesifikke deler av den empiriske virkeligheten (Blumer, 1954). Dette prosjektet vil følge Blumers (1954) sensitiverende tilnærming, og begrepene vil bli forstått som heuristiske verktøy og hjelpemidler i observasjoner og beskrivelser av empiriske fenomener og funn (Blumer, 1954; Blumer, i Swedberg, 2014, s. 52).

3.1 Flyktning

Hvem som skal defineres som flyktninger og ikke er en ansent diskusjon både innenfor akademiske disipliner og politiske diskurser. Minst like krevende er begrepsforståelsen rundt ordet «migrant». Carling (2017, s. 165) forstår migranter og flyktninger som tilhørende en og samme kategori. Han definerer migrant som et individ som har forlatt sitt hjemland for å bosette seg i et annet. FNs høykommissær for flyktninger (heretter UNHCR), er svært uenig i denne definisjonen og argumenterer for at flykninger ikke kan anses som migranter fordi flykninger har andre behov (internasjonal beskyttelse) enn øvrige migranter som for eksempel arbeidsmigranter og livsstilsmigranter (Odden, 2018, s. 23). Deres operasjonalisering av begrepet baserer seg på en forståelse av at migrasjon enten er frivillig (migranter) eller tvungen (flykninger) (UNHCR, u.å.). Odden (2018, s. 23) er svært kritisk til dette skillet som hun hevder politisk motivert, da det ikke tar hensyn til en mulig kombinasjon av at mennesket fraflytning kan være et resultat av både begrensninger og muligheter. Når det er sagt er det FNs Konvensjon for flyktninger¹, forankret i UNHCRs definisjon, som har størst påvirkning på norsk politikk. Dette kommer spesielt til syne gjennom den norske utlendingsloven (2008, §4):

¹ Ytterligere er det viktig å bemerke at konvensjonen fra 1951 omfattet kun europeiske flyktninger, men ble utvidet i 1967 til å omfatte personer i verden som var på flukt fra konflikter og krig (UNHCR, 2023).

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen a) har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunnlag av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf.

flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, eller b) uten å falle inn under bokstav a likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse (asyl).

Konvensjonen åpner opp for at hver enkelt stat skal kunne avgjøre hvem som har behov for beskyttelse (FN-sambandet, 2020). I Norge bestemmer UDI hvem som får opphold. De baserer seg på utlendingsloven (UDI, 2023). Videre spesifiserer den norske utlendingsloven (2008, §4-34), at dersom det foreligger en massefluktsituasjon som vanskeliggjør mottaks- og saksbehandlingen, så har Kongen i statsråd muligheten til å beslutte kollektiv beskyttelse (UDI, u.å.).² Prosjektet vil følge utlendingslovens begrepsforståelse, da kategoriseringen påvirker muligheter, begrensinger, krav og rettigheter som kan ha betydelig effekt på informantenes opplevelser av integreringsprosessen i Norge.

3.2 Å være ung

Prosjektets problemstilling er begrenset til å ta for seg **unge** flyktninger. Hvem som kategoriseres som ung og ikke, er et svært omdiskutert tema i forskningslitteraturen. Fra et historisk ståsted har ofte livets faser vært betinget i alder og større ritualer. Bernardi, Huinink og Settersten (2019, s. 1) tar imidlertid ordet for rammebetingelsene for forståelsen av livsoverganger nå er endret. Hurrelmann og Quenzel (2013, s. 261) tar diskusjonen hakket

² Kollektiv beskyttelse går ut på at man gjør en gruppevurdering istedenfor en individuell vurdering. Kollektiv beskyttelse har kun blitt benyttet tre ganger i norsk historie: første gang på tidlig 90-tallet da svært mange flyktet fra Bosnia, så på slutten av 90-tallet i forbindelse med flukten fra Kosovo, og sist nå for Ukrainere. Tillatelsen gis for et år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år. Etter tre år kan det gis midlertidig tillatelse som kan danne grunnlaget for permanent oppholdstillatelse. Overstiger tillatelsen med fem år skal det gis permanent oppholdstillatelse, så sagt at vilkårene for tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for permanent opphold er oppfylt (UDI, u.å.). Ingen av informantene i denne studien tilhører grupper som har fått kollektiv beskyttelse.

videre, og argumenterer for at de større livsovergangene i livet bør ses i lys av en rekke utviklingsoppgaver. I overgangen mellom ungdomslivet og voksenlivet trekkes spesielt frem fem utviklingsoppgaver, disse er: ferdigstille utdanning, sikre økonomisk selvstendighet, anskaffe en solid plass i arbeidsmarkedet og skape stabile relasjoner (Hurrelmann og Quenzel, 2013).

De siste årene har både politikere og akademikere slått alarm rundt det de hevder er forstyrrelser i livsovergangene. Statistisk fra SSB (2018) viser blant annet at hver tredje student i Norge har fylt 30 år, og at prekære og midlertidige arbeidsforhold blir mer og mer vanlig hos det som tradisjonelt blir betraktet som voksne mennesker (SSB, 2017; SSB 2018). Samtidig viser studier med fokus på mental helse, at ensomt og ustabile relasjoner er fenomener som stadig øker blant befolkningen, spesielt blant mennesker som står ovenfor livsovergangen ungdom til voksen (Sivertsen og Johansen, 2022). Hurrelmann og Quenzel (2013) forklarer at en del mennesker som befinner seg mellom de to dimensjonene står ovenfor en dobbel dynamikk, da samfunnets forventninger ikke nødvendigvis samsvarer med individuelle ønsker og livsplaner. Dette resulterer i at skillet mellom de to dimensjonene blir mindre tydelige, og at ungdomstiden strekkes lengre og lengre ut for en rekke mennesker.

FN foreslår at «ungdom» bør forstås som en periode mellom overgangen fra avhengighet i barndommen til den voksnes uavhengighet (UN, 2013 s. 1-2). Denne konseptualiseringen er svært flytende, spesielt om man knytter den til migrasjonsforskning hvor eksisterende studier viser til at flyktnings livsoverganger ofte blir forstyrret og tilnærmet satt på vent som føler av den kaotiske, dramatiske og begrensede situasjonen de befinner seg (Van Liempt og Bygnes, 2021; Hurrelmann og Quenzel (2013, s. 261). Bygnes (2019) peker videre på at flere flyktinger som kommer til Norge og som får innvilget asyl møter på nye utfordringer tilknyttet det strukturelle systemet begrensninger og samfunnets forventninger. Det fører til at en del flyktinger som egentlig har gjennomført utviklingsoppgaver som utdanning, opplever stagnasjon i form av at de er nødt til å ta delvis eller hele utdannelsen på nytt. På bakgrunn av dette vil dette prosjektet forstå «den unge flyktingen» som en person som etter utlendingsloven har rett på beskyttelse i Norge og som befinner seg i overgangen mellom ungdomslivet og voksenlivet. For å gjøre rekrutteringsprosessen enklest mulig er alderen satt til mellom 18-29 år. Dette er for øvrig også er den aldergruppen EU har forholdt seg til ved sitt siste store migrasjonsprosjekt om unge sårbare migranter– MIMY (Pietrusińska, mfl., 2023, s. 23).

3.3 Lokalsamfunn

Den vitenskapelige forståelsen av hvordan man bør definere et lokalsamfunn er delt. Tidligere var det normalt å betrakte lokalsamfunn som kulturelt ensartet og preget av sosial likhet.

Forståelsen bygget sterkt på Tönnies (1887) begrepsskille *Gemeinschaft* (felleskap) og *Gesellschaft* (selskap), benyttet for å beskrive det moderne samfunnets stadig svakere bånd, hvor samfunnet i stor grad holdes sammen av forretningsmessige transaksjoner (eksempel handel). Denne forståelsen av moderne lokalsamfunn er imidlertid svært kritisert, mye fordi sosial likhet ikke alltid er mulig å oppnå. Tjora (2018) peker spesielt på at mindre enheter som for eksempel en skole kan betraktes som et lokalsamfunn, men at det ikke finnes en forutsetning for at medlemmene har lik sosial sosioøkonomisk status.

Moderne sosiologiske forståelser vektlegger ofte emosjonelle følelser tilknyttet fenomenet lokalsamfunn. Mens Collins (2014) i sin studie av ritualer viser at samhandling i grupper kan føre til kollektiv brusning og dermed også en fellesskapsfølelse, argumenterer Algheri og Eriksens (2012) for at grensestrakning er sentralt i enhver gruppeformasjon, men spesielt i lokalsamfunn. Deres forståelse av lokalsamfunn muliggjør altså tanken om at flere samfunn kan eksistere innenfor et gitt geografisk område samtidig. Med det er ikke lokalsamfunn betinget av beliggenhet. Likevel må beliggenheten betraktes som en avgjørende faktor for at mange lokalsamfunn klarer å opprettholde opplevelsen av felleskap (Collins, 2014).

Lockwood (1964) peker mot at alle lokalsamfunn må betraktes som økologiske system som skaper eller begrenser livsmuligheter. I hans teori om sosial- og strukturell integrering omfattes første del av kulturelle egenskaper som normer, verdier og spesifikke nettverk (som sterke og svake relasjoner. Lockwood (1964) forklarer videre at et av de viktigste momentene ved skapelsen og bevarelsen av lokalsamfunn er at medlemmene samhandler med intensjon om å sikre trivsel og skape tilhørighet.

Med hensyn til Blumers (1969) forståelse av sensitiverende begreper, vil dette prosjektet forstå lokalsamfunn som lokale og relativt små samfunnsformasjoner. Samfunnsformasjonene skiller seg fra hverandre både når det kommer til strukturelle faktorer tilknyttet arbeidsdeltakelse, mobilitet og utdanning, samt også medlemmenes opplevelse av sosial tilhørighet gjennom deltakelse felleskapet. Denne formen for tilnærming til begrepet gir grunnlag for å studere hvordan integrering gis mening og forhandles i folks hverdagsliv.

3.4 Integrering

Prosjektets problemstilling tar for seg spørsmål tilknyttet integrering og opplevelsen av integreringsprosessen. Hvordan man skal definere integrering er en anspent diskusjon forankret i historiske prosesser som det vil være mulig å lese mer om i kapittelet 4 - kontekst.

Integrering er et aktivt verb, hentet fra latin som oversatt betyr «å gjøre hel». I

samfunnsvitenskapen var det Durkheim som først introduserte begrepet. Han benyttet det for å prøve å forstå hvordan samfunn og samhørighet kan bevares i situasjoner med store forandringer (Ihle, 2014, referert i Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021, s. 14).

Integrering er ifølge Durkheim svært viktig fordi det beskytter samfunnet mot oppløsning som følger av at selve prosessen er et resultat av felles normer og verdier (Durkheim, 1912/1965, referert i Collins, 2014, s. 17). Døving (2009, s. 8-9) påpeker at integreringsprosessen, og dermed den allmenne forståelsen av integrering i Norge ikke er lik den Durkheim (1912/1965) beskriver. Hun illustrere dette ved å vise til en diskurs hvor alt som går galt i det flerkulturelle Norge skyldes en «mislykket integrering», mens alt som går bra blir beskrevet som en «vellykket integrering». Selv velger Døving (2009) heller å betegne integrering som en sosial prosess som på et eller annet nivå føyer sammen ulike minoriteter og majoriteten til «det norske samfunnet».

Alghasi, Eide og Eriksen (2012) forklarer at både den politiske- og dagligdebatten knytter tilpasning og disiplinering gjennom institusjoner til begrepet integrering. Denne forståelsen er svært kritisert av en rekke teoretikere, deriblant Skrobanek og Jobst (2022), for å ikke anerkjenne at nivåer av integreringsprosessen ikke kan måles gjennom statistiske mål. I deres studier argumenterer de heller for at integrering bør bli betraktet som en flytende prosess, som på grunn av samfunnsendringer aldri kan betegnes som fullført. Døving (2009, s. 10) kan sies å være enig med Skrobanek og Jobst (2022) da hun legger frem at integrasjon langt ifra er en entydig betegnelse. En person kan ifølge henne fylle ut krav til integrering i forhold til arbeid eller utdanning, og likevel være lite integrert i lokalmiljøet og de sosiale relasjonelle delene av livet (Døving, 2009, s. 10).

Lockwool (1964) argumenterer for at integrering kan deles i to: strukturell integrering hvor fokuset er på institusjonelle tiltak som sikrer arbeidsdeltakelse og økonomisk levedyktighet, og sosial integrering hvor fokuset er rettet mot aktiv deltakelse, engasjement og ansvar for å bygge og forme sivilsamfunnet. Videre advarer han mot en integreringsprosess hvor det sivile livet ikke blir tatt i betraktning. Den eventuelle mangelen er ifølge han ikke bare skadelig for

individet selv, men samfunnet som helhet. Videre hevder han at den sosiale integreringsprosessen bør bli betraktet som et fundamentalt prinsipp for demokratiet og et bærekraftig samfunn, da medlemmene legger inn en kollektiv innsats for felleskapets beste (Lockwool, 1964).

I dette prosjektet blir den spikende akademiske forståelsen, den politiske anvendelsen, og dagligdebattens formulering av integrering tatt i betraktning. Begrepet vil derfor bli anvendt på den sensitiverende måten som Blumer (1969) argumenter for. Integrering vil bli brukt for å kategorisere og sette ord på et fenomen, utover den meningen som finnes i dagligdebatten. Prosjektet er forankret i samfunnsvitenskap og vil ta utgangspunkt i Lockwood (1964), Durkheim (1912/1965), Døving (2009) og Skrobanek og Jobst (2022) sin forståelse av integrering. Ordet integrering brukes dermed for å peke på en sammensatt og kontinuerlig prosess av samhandling, med formål om å skape og opprettholde et felleskap sammen gjennom deltakelse i det strukturelle- og det sosiale livet. Formålet med definisjonen er å kunne analysere informantens refleksjoner og opplevelser med å bli innlemmet i samfunnet på en bred men kontekstualisert måte.

Kapittel 4 – Kontekst

Som tidligere nevnt forstås dette prosjektet som en komparativ casestudie. Casestudier krever en klar avgrensning og konseptualisering (Hammersley og Gomm, 2011). Derfor vil en konkret kontekst legge føringer for valgene som blir tatt i løpet av utvalgsprosessen, noe som igjen vil ha en innvirkning på analysen. I denne delen av oppgaven vil jeg derfor ta for meg noen av de samfunnsvitenskapelige diskusjonene som har inspirert arbeidet, med formål om å plassere casene innenfor en kontekst.

4.1 Migrasjon til Norge – et nyere historisk perspektiv

Folkevandring har vært en del av verdens historien i flere årtusener. Noen har emigrert som følger av fordrivelse og flukt (tvungen migrasjon), andre på jakt etter en ny og bedre tilværelse (frivillig migrasjon). Et av de mest ironiske aspektene med globaliseringsprosessen er ifølge King (2001) at mens varer, kapital, kunnskap og media flyter fritt over nasjonale grenser, så gjelder ikke det samme for menneskene som produserer dem. Carling (2002) uttalte at «The age of involuntary immobility» og illustrerte med det at migrasjon er noe mange ønsker, men ikke noe som alle er i stand til å realisere. Migrasjon er svært vanskelig å oppnå for mennesker da det krevet betydelig med økonomiske ressurser eller spesifikke kvalifikasjoner (Odden, 2018, s. 44). Likevel har de siste migrasjonsbølgene til Norge nettopp vært bestående mennesker og grupper med tilsynelatende lite ressurser.

Norge har gjennom historien vært påvirket av en rekke migrasjonsbølger. Mens de første i all hovedsak var preget av en sterk emigrasjon hvor norskfødte flyttet til andre land som USA i håp om bedre levevilkår og muligheter, har de siste migrasjonsbølgene i all hovedsak vært preget av immigrasjon til Norge fra andre land (Odden, 2018, s. 45). Til tross for at de mest tallrike gruppene med innvandrere kommer fra europeiske land som Polen, Litauen og Sverige (SSB, u.å.), viser Fuglerud (2017, s. 26) hvordan begrepene migrasjon og innvandring forbindes med mennesker og grupper fra det globale sør. Brochmann og Kjeldstadli (2014) betegner 1960-tallet som et skifte. Med større strømmer av mennesker fra land utenfor Europa og Nord-Amerika, var den «nye innvandringen» et faktum. Arbeidsinnvandrere fra land som Marokko, Tyrkia, India og Pakistan førte ikke bare med seg etterlengtet arbeidskraft. Samfunnet ble mer også mangfoldig når det kom til faktorer som språk, verdier, kulturer, etnisitet og religion (Brochmann og Kjeldstadli, 2014, s.15). Samtidig spisset samfunnsdebatten seg til. Spørsmål om hvem som skulle få komme til Norge og hvor man

skulle sette grenser ble fremtredende (Odden, 2018, s. 46). Spesielt bekymret var man for den økende tendensen hvor man så at arbeidsinnvandrere opplevde dårlige arbeids-og levestandarder. Dette skapte ytterligere bekymringer for fremtidige sosiale problemer, samtidig som man observerte sosiale konflikter mellom innvandrere og den øvrige befolkningen i andre europeiske land (Gullikstad, Kristensen og Sætermo, 2021). Som et svar på de økende bekymringene, vedtok regjeringen i 1975 en innvandringsstopp til Norge (Brochmann, 2010, s. 229). Den såkalte «kontrollpolitikken» vedvarte utover 80-tallet, hvor fokuset var spesielt rettet mot å begrense typer av innvandring som ble betraktet som mulig belastende for velferdsstaten. Likevel så man en betydelig innvandring i gjeldende periode som følger av familiegjenforening (Brochmann, 2010, s. 241).

Mot 1990-tallet opplevde det globale samfunnet store anspenninger. Store flytninger fra land som Chile, Sri Lanka og Jugoslavia skapte en ytterligere bevissthet rundt de globale forholdene i verden. Det var likevel ikke før konflikter i de baltiske landene Kosovo og Bosnia, som førte mange mennesker på flukt, at regjeringen virkelig innså at landets evne til mottak og inkludering ikke var rustet til å møte den økte innvandringen (Brochmann, 2010, s. 242, 248). Den sterkt økte immigrasjon til Norge førte til ytterligere vanskelige politiske problemstillinger: hvem skulle ha rett på beskyttelse i Norge og hvordan skulle vi behandle de som var kommet? Bosniere var den første gruppen som noensinne fikk innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse (UDI, u.å.). Det politiske vedtaket kan ses på som et kompromiss – istedenfor å oppbevare flyktningene på mottak som allerede var under et stort press fikk flyktningene delta i samfunnet. Likevel var oppholdet bare midlertidig gitt – det ga myndighetene muligheten til å returnere dem til deres herkomstland når forholdene var stabilisert seg og freden kom (Brochmann, 2010, s. 255). Vedtaket om kollektiv beskyttelse for Bosnierne varte ikke lenge, og ble som følger av et stort offentlig press opphevet i 1998 (Odden, 2018, s. 46; UDI, u.å.). Likevel viser statistikk fra SSB (2016) at de fleste valgte å bli. Rundt samme tiden ble Norge tettere tilknyttet EU-politikken gjennom EØS-medlemskap, Schengen-avtalen og Dublin-konvensjonen (Brochmann, 2010, s.255). Utover 2000-tallet og spesielt i 2004 økte andelen med innvandring fra Europeiske land betraktelig. EU fikk 10 nye medlemsland, hvor majoriteten av dem var en tidligere del av den sovjetiske unionen. Det resulterte i en innvandrings-boom med tre ganger så mange innvandrere på et år, kontra året før (European Union, 2022; SSB, 2005).

I senere tid har innvandrere i stor grad kommet til Norge som følger av den arabiske våren. Folkeopprøret i flere land i Nord-Afrika og Midtøsten førte til en enorm flyktningkrise, og i 2015 nådde Europa toppen av den største innvandringsstrømmen som hadde skjedd siden andre verdenskrig (Bygnes og Karlsen, 2017). 1,4 millioner mennesker søkte asyl i Europa. Norge tok imot 31 000 asylsøkere, og ble med det et av landene som tok imot flest mennesker på flukt i forhold til landets befolkningsstørrelse (Bygnes og Karlsen, 2017). Diskursen om å hjelpe flest mulig av dem som ble rammet av krig snudde raskt da bekymringen for velferdsstatens bærekraftighet økte. I Europa vokste det frem anti-immigrant holdninger, som også (i noe mildere grad) fikk fotfeste i deler av det politiske miljøet i Norge (Paynter, 2022). Det siste året har også europeiske land opplevd en økning av ukrainske flyktninger som følger av angrepskrigen ført av Russland (SSB, 2022).

4.2 Integrering i en norskhistorisk kontekst

Følgende vil jeg gi en presentasjon av norsk politisk forståelse av fenomenet integrering fra moderne historisk perspektiv.

I 1972 ble den første Stortingsmeldingen om innvandringspolitikk fremlagt. St.Meld 39 (1973-1974) kan betraktes som todelt - på den ene siden framla kommunal- og arbeidsdepartementet den innvandringsstoppen som ble henvist til i forrige delkapittel. Samtidig ble begrepet integrering presentert for norsk politikk for aller første gang. Det internasjonale engasjementet vedrørende faktorer som etnisiteter, identitet og kulturelle røtter satt spor i den norske dagligdebatten. Makt- og demokratiutredningen refererte i sin delrapport til engasjementet som en politisk radikaliseringsprosess som startet på 1960-tallet (NOU, 1973: 17). Når Norge, sammen med resten av Europa introduserte begrepet integrering var formålet å skape en ny forståelse av relasjoner mellom majoriteten og minoriteter. Integrering ble anvendt som et begrep på en prosess som var en svakere form for innlemmelse i samfunnet enn assimilering (NOU, 1973: 17).³ En sentral del av St.Meld 39 (1973-1974) er et integreringsprosessen ble fremlagt som valgfritt å følge. Døving (2009) forklarer at utover 1970 og 1980-tallet så ble bevaring av kulturell, religiøs og språklig egenart ansett som både en rettighet og en forutsetning for vellykket innlemming i samfunnet. Den stadig økende

³Assimilering (assimilasjon) blir i dette prosjektet forstått som en form for minoritetspolitikk hvor en stat eller en regjering vedtar politikk som har betydelig effekt for en minoritetsgruppes kultur og språk. Formålet er å gjøre minoritetsgrupper mest mulig lik majoritetsbefolkningen (Døving, 2009).

tilslutningen til multikulturalismen som politisk filosofi og ideologi i Europa hadde delvis fått innvirkning på den norske politikken, og i St.Meld. 74 (1979–1980, s. 6) uttales det at:

Innvandrerne må kunne velge hvilken grad av tilknytning til Norge han eller hun ønsker, utover det som er nødvendig for å fungere her (Prinsippet om integrering). En ønsker ikke å stille noe krav om at innvandrerne skal bli mest mulig norske (assimilering).

I samme Stortingsmelding introduseres det imidlertid et skifte i politikken. På samme tidspunkt som samfunnet ønsker å legge tilrette for kulturelt mangfold, ble også politikerne observant på at flyktninger og andre migranter var en utsatt gruppe når det kom til sosiale forskjeller (St.Meld. 74 1979–1980; Døving, 2009, s. 10). Frykten for å skape en ny sosial underklasse vokste – og det raskt (Hagelund, 2003). Bekymringer tilknyttet velferdsstatens bærekraft og mennesker med innvandringsbakgrunns reelle muligheter til å strukturell integrering ble særlig vektlagt (St.Meld. 74 1979–1980). Odden (2018, s. 14-15) argumenterer for at den politiske vendingen kan ses i lys av det fremvoksende europeiske fagmiljøet og deres strukturorienterte perspektiv på migrasjon, integrering og statens rolle. Mens Døving (2009) forklarer at med Arbeiderpartiet i regjering ble de viktigste kriteriene for integrering tillagt den strukturelle samfunnsorden- arbeidsmarkedet og utdanningstilbud (Døving, 2009, referert i Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021).

St.Meld. 74 (1979–1980, s. 6) tar ytterligere ordet for å skape sær-muligheter slik at mennesker med innvandringsbakgrunn skulle kunne komme seg inn på bolig- og arbeidsmarkedet. Denne politiske diskursen ble ikke særlig godt mottatt av majoritetsbefolkningen som selv opplevde reduserte muligheter som følger av blant annet de sosiale og økonomiske forholdene etter andre verdenskrig. 80-tallet ble derfor preget av en relativt spiss samfunnsdebatt preget av økonomisk og sosial urolighet rundt hvorvidt flyktninger og andre migranter ble prioritert over norskfødte (Døving, 2009). Gullikstad, Kristensen og Sætermo (2021) viser hvordan dette førte til at bevaring av kulturelt mangfold og egenart ble satt til side, og i St.Meld 39 (1987–1988) ble det fastslått at tiltak rettet mot flyktninger og andre migranter skulle bidra til like muligheter, men ikke skulle være så omfattende at de kunne bli oppfattet som særfordeler til landets minoritetsbefolkning.

Diskursen om likebehandling av hele befolkningen fikk ytterligere påvirkning når arbeidslinjen ble en del av sosialpolitikken i 1990. I arbeidslinjen ble det retningsgivende at integrering skulle bli forstått som de redskapene som skulle til for at minoriteter selv skulle klare å bli selvforsørgende (St. Meld 49, 2003-2004; Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021). Fuglerud (2017, referert i Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021) forklarer at integreringspolitikken med dette forsterket individets rolle som «integrerende aktør», mens Døving (2009) forklarer at dreningen vekk fra fokuset på mangfold og frivillighet er interessant, fordi det tydelig markerer den norske velferdsstatens funksjonalistiske forståelse av integrering. Den påbegynte multikulturalistiske politikken var det med ikke lengre gjeldende. Døving (2009) argumenterer for at funksjonalismen forstår kollektive handlingsmønstre og institusjoner ut fra sin funksjon i en større sosial sammenheng. Betydelig av felles verdier blir derfor svært sentral. Den akademiske forståelsen av Norge som en funksjonalistisk velferdsstat er imidlertid kritisert. Bjartnes og Sørensen (2019, s. 199) forklarer at forestillingen om «felles verdier» er nettopp bare det – en forestilling. De viser til at normen for hva som skal være verdiene historisk har blitt bestemt av majoritetsbefolkningen.

I St. Meld 49 (2003-2004) pekes det ytterligere på at flyktingene som kom til Norge ikke alltid er kvalifisert til å delta i det norske arbeidsmarkedet, og derfor faller utenfor arbeidslinjen. Introduksjonsloven (2003) ble som følger av dette vedtatt i 2003, med påfølgende program kalt introduksjonsprogrammet (Introduksjonsloven, 2003, § 2-7). Lovens formål var å styrke nyankomne innvandreres muligheter for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og sikre deres økonomiske selvstendighet (Introduksjonsloven, 2003, § 1). Loven ble ytterligere utvidet med tiltak rettet mot asylsøkere slik at de raskt skulle få kjennskap til norsk språk, kultur og samfunnsliv. Programmet ble utformet på en måte som skulle gi a) grunnleggende ferdigheter i norsk, b) grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv og c) forbedre for deltakelse i yrkeslivet. Programmet skulle være helårig, vare i to år og minst inneholde: a) norskopplæring, b) samfunnskunnskap og c) arbeids- eller utdanningsrettede tiltak (Introduksjonsloven, 2003, § 2). For å kunne individuelt tilpasse programmet til hver deltaker ble ansvaret for gjennomføringen gitt til kommunene. Dette ga kommunene muligheten til å tilpasse introduksjonsprogrammet etter egen kapasitet, samt også styre deltakerne inn i retninger som var tjenlig for lokalsamfunnet (Introduksjonsloven, 2003, § 3). Introduksjonsprogrammet har i senere evalueringer blitt kritisert. Djuve (mfl., 2017) argumenterer for at både kvaliteten og suksessen rundt introduksjonsprogrammet var

varierende, mye fordi kommunene fikk stor selvstyring, men også fordi de ulike kommunene hadde svært ulike forutsetninger.

I 2008 vedtok Det Europeiske Råd en pakt om innvandring og asyl. I pakten, som Norge var en del av gjennom sitt EØS-medlemskap, ble det fremhevet viktigheten av at medlemslandene førte en politikk som sikret rettferdig behandling, og bidrar til en harmonisk integrering i samfunnet vektlagt (St.Meld 9, 2009-2010). Pakten bygger på Europakommissjonens forslag til et overordnet europeisk rammeverk for integrering som ble presentert i 2005 (St.Meld 9, 2009-2010, s. 39). Rammeforslagene skulle betraktes som veiledende og var svært omfattende. De fleste tiltakene ble allerede sikret gjennom introduksjonsprogrammet. Likevel var det særlig et forslag som fikk påvirkning på den videre norske integreringspolitikken; integrering skulle betraktes som «en dynamisk toveis-prosess, der både innvandrere og landet de kommer til (vertslandet) tilpasser seg hverandre». Med dette ble politikken tilknyttet inkludering av innvandrere i det sosiale livet betydelig forsterket (St.Meld 9, 2009-2010). I tråd med EUs lovgivning, økte også den akademiske interessen rundt den sosiale delen av integreringsprosessen (Odden, 2018). Bungum, Forseth og Kvande (2015, s. 25) fremmet at til tross for at økonomisk selvstendighet er avgjørende for bevarelsen av velferdsstaten, så er det ikke å komme unna at utenforskap og manglende integrering på andre områder, også kan være skadelig for helheten. Døving (2009) presiserer videre at en person kan være integrert på en arbeidsplass uten å være det i lokalsamfunnet. Inkludering ble satt på dagsorden gjennom blant annet Prop. 1 (2016-2017) hvor skjedde det en tydelig endring i oppfattelsen av integreringsprosessen; betydningen av det sivile samfunnet ble styrket. Samme året som Prop. 1 (2016-2017) ble offentliggjort introduserte også daværende Statsminister Erna Solberg et nytt begrep i integreringsdebatten: hverdagsintegrering (Falch-Nilsen og Revheim, 2016)⁴.

Gjennom St.Meld 6 (2012-2016, s. 7) fremla den daværende regjeringen et nytt overordnet mål. Integreringspolitikken skulle sørge for at «alle som bor i Norge skal få brukt ressursene sine og ta en del i felleskapet». Det vil altså si at mens makro- og mesosystemet, i form av staten og kommunen, beholdt sin rolle som ledende strukturell integreringsaktør, ble den sosiale delen av integreringsprosessen styrket gjennom sivile aktører i lokalsamfunnene. Da ofte med finansiering av øremerkede tilskudd fra staten og den aktuelle kommunen (Arbeids-

⁴ Integrering og mangfoldsdirektoratet (u.å.a.) definerer hverdagsintegrering som den mindre institusjonaliserte innsatsen folk gjør i hverdagen for å inkludere flyktninger og andre migranter i lokalsamfunnet, og som fører til økt deltakelse tilknytning og tilhørighet.

og inkluderingsdepartementet, 2021, s. 9; Rieber-Mohn og Holmli, 2019). Betydningen av sivile samfunnsaktører ble ytterligere presisert gjennom Prop. 1 (2021-2022), og fortsetter med det å være et av de viktigste momentene ved integreringsprosessen.

I 2019 innførte norske myndigheter konseptet «treffsikkert bosettingsarbeid» (Lerfaldet, mfl., 2019). Bosettings-politikken ble orientert mot å øke sysselsettingen blant de nyankomme flyktingene som hadde fått innvilget asyl og bosted, ved å bedre tilpasse bosettingen til deres medbrakte kompetanse, kvalifisering og regionale arbeidskraftsbehov. Formålet med bosetningsplanen kan betraktes som tredelt: først var det grunn til å tro at en slik bosetning ville gjøre den strukturelle integreringsprosessen tilknyttet arbeid og økonomi mer effektiv. Ønsket var også å redusere segregering i storbyene ved å spre bosetningen. Likevel var kanskje det aller klareste formålet at små distriktskommuner skulle kunne dra nytte av innvandrernes kompetanse, motvirke sekundærflytting og gjøre lokalsamfunnet mer attraktivt for medlemmene generelt (Lerfaldet, mfl., 2019).

I 2020 ble introduksjonsloven (2003) opphevet og erstattet med integreringsloven (2020). Med det ble også programmet deltakerne deltok i endret. Integreringsloven har et bredere og mer omfattende fokus, og tar sikte på å fremme integrering av innvandrere i det norske samfunnet, ikke bare gjennom språkopplæringen, men også ved å tilby tjenester og tiltak som hjelper innvandreren med å bli aktive deltakere i arbeidsmarkedet og samfunnet generelt (Integreringsloven, 2020, § 1-2). Med andre ord har det nylig skjedd et skifte hvor man gjennom en bredere tilnærming inkluderer elementer som yrkesrettet opplæring, arbeidsmarkedstiltak, sosial inkludering og andre aspekter av innvandreres deltakelse i samfunnet.

4.3 En kontekstuell beskrivelse av caseområdene

I dette del kapitlet vil jeg redegjøre for sentral bakgrunnsinformasjon om de to ulike caseområdene.

4.3.1 Bergen kommune

Bergen kommune er betegnet som et urbant område, og refereres gjerne til som Vestlandets hovedstat. Til sammen består område av åtte bydeler, hvor befolkningsantallet i 2022 mellom bydelene varierte mellom 13 802 til 44 148 beboere. Geografisk strekker kommunen seg over 464,71 km² (SSB, 2020). I tillegg er kommunen sterkt tilknyttet omegnskommunene Sotra,

Askøy, Osterøy og Alver. De fem forskjellige kommunene deler blant annet samme kollektive tilbud og følger ofte hverandre når det kommer til større politiske vedtak og tiltak.

Befolkningene jobber også på tvers av kommunene (Bergen kommune, u.å.).

Totalt bor det over 286 000 personer i kommunen og av disse har 55 940 innvandringsbakgrunn (SSB, 2023; Bergen kommune, 2023). Det utgjør 19,3% av den totale befolkningen. Kommunen huser for det meste innvandrere fra Europa, og da spesielt tilknyttet arbeidsinnvandring fra Polen og Litauen. Samtidig har den globale utviklingen med krig og konflikter ført til at flere flyktningstrømmer, og i 2022 hadde de største flyktninggruppene herkomst fra Somalia, Irak, Syria og Eritrea (Bergen kommune, 2023). Kommunen har en lengre historie som mottaker kommune, og har samlet de mest sentrale tjenestene under «Etat for inkludering». Dette inkluderer introduksjonssenteret, tolketjenesten og Nygård skole som inntil nylig har hatt ansvaret for norskopplæring for voksne innvandrere. Kommunen beskriver selv etaten som «et robust apparat for å ta imot mennesker som har behov for beskyttelse i Norge og gi dem en god start på livene sine i Norge» (Horn, 2018, s. 16).

Bergen kommune har, sett vekk fra under pandemien, en relativt stabil grad av arbeidsledighet. Volumet skårer midt på treet sammenlignet med de andre kommunene i landet, men er relativt høyt sammenlignet med de andre kommunene i Vestland fylkeskommune (SSB, u.å.a). Sysselsettingen blant innvandrere har vært gradvis økende de siste seks årene (sett vekk fra 2020), og øker litt mer enn for resten av befolkningen (SSB, u.å.a; NAV Vestland, u.å.). Likevel viser SSB (u.å.) at denne gruppen, i likhet med store deler av landet, enda er overrepresentert i kategorien «midlertidige ansettelser». Når det kommer til utdanning viser rapporter at kommunen har svært mange som gjennomfører høyere utdanning, sammenlignet med befolkningen i resten av landet (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021). Det kan tenkes at resultatet kan henge sammen med kommunens uttalte mål om å være Norges ledende studieby, samt også den store andelen med utdanningsinstitusjoner og enda flere studielinjer (Bergen kommune, 2023b).

I 2019 hadde introduksjonsprogrammet Bergen kommune tilbyr en måloppnåelse på 54%. Det er viktig å huske på at Korona pandemien ble et faktum i slutten av det gjeldende året, noe som førte til stor usikkerhet for mange. Slår man sammen de som fullførte programmet i 2019 med de som fullførte innen oktober 2020, øker prosentandelen til 56%. Av disse gikk 1% til høyere utdanning, 11% til arbeid og 24% til videregående opplæring. De siste årene har det

vært en nedgang i antallet mennesker som blir sysselsatt etter introduksjonsprogrammet. Kommunen kommenterer på dette i en av sine redegjørelser, og legger blant annet vekt på de inngrepene restriksjonene tilknyttet pandemien (Bergen kommune, 2020).

Sett vekk fra det strukturelle og det institusjonelle, er kommunen også kjent som et sosialt og kulturelt samlingspunkt. Aktiviteter rettet mot alle aldre, men spesielt barn og studenter finnes det mange av. Til tross for at det ikke finnes offentlig statistikk på hvor mange frivillige organisasjoner som er etablert i kommunen, anslår Frivillighet i Norge (2019) at det finnes minst 1758 lag og organisasjoner. Blant disse er en liten andel rettet spesifikt mot innvandrere og deres etterkommere, og er å finne i alle kommunens bydeler (Frivillighet i Norge, 2019). Organisasjoner som Røde Kors (u.å.), Papillon (u.å.) og NOAS (u.å.) arrangerer språkkafeer, samt kurs tilknyttet tema som livsmestring, sosial inkludering og økt mangfolds forståelse. Disse organisasjonene får midler av kommunen, men det er i all hovedsak ideelle aktører som organiserer (Bergen kommune, 2023c).

4.3.2 Sogn distrikt

Sogn distrikt regnes som et ruralt område, består av ti kommuner som strekker seg over 10 675 km (Thorsnær og Askheim, 2021)⁵. Til sammen bodde det 32 000 innbyggere i distriktet ved utgangen av 2019. Av disse har utgjorde innvandrere 9,9% av den totale befolkningen (Sogn for alle, 2019, s. 3). De fleste av menneskene med innvandringsbakgrunn er arbeidsinnvandrere, men det finnes også stor andel med flyktninger fra Syria og Somalia. Noen drar videre til andre deler av den tidligere fylkeskommunen, mens andre trekker mot storbyene. Distriktet, som før var en del av det større fylket Sogn og Fjordane har sterk kontakt med sine tidligere med-fylkeskommuner. Befolkningen jobber på tvers av kommunene, og politiske vedtak og tiltak blir ofte valg gjennomført i samlag. Når det er sagt gjør den store geografiske avstanden, samt også den mer markante spredningen av befolkningen, at kollektivtilbudet står svakere i distriktet kontra Bergen. Det gjør at de fastboende fysiske mobilitet i mye større grad er avhengig av privateid transportmidler (Sogn for alle, 2019).

⁵ Vær observant på det det har skjedd en kommunesammenslåing etter at informantene kom til sine bostedskommuner. Oppgitt informasjon er etter dagens kommunefordeling. Tidligere var distriktet bestående av 12 kommuner (Thorsnær og Askheim, 2021).

I motsetning til Bergen kommune har ikke Sogn distrikt opprettet en egen etat for inkludering. Det er derimot opprettet et prosjekt som heter «Sogn for alle» som arbeider for å skape verdiskapning for distriktet gjennom sysselsetting og bolyst blant innvandrere. Prosjektet er dannet som følger av Sogn sin regionalplan for 2017-2020, hvor målet er å styrke sysselsettingen blant innvandrere og flyktninger for å bedre inkluderingen i samfunnet (Sogn for alle, 2019, s. 1). Fokuset er rettet på integrering gjennom samhandling fra offentlige og private næringsliv, samt frivillig sektor (Sogn for alle, 2019). I og med at distriktet er såpass nytt, finnes det lite tilgjengelig statistikk om arbeidsledighet. Ved å sammenligne de ulike kommunene innad i området blir det imidlertid tydelig at sysselsettingsgraden av hele befolkningen er høyere enn Bergen, og kommunene skårer lavt på arbeidsledighet sammenlignet med resten av landet. Her er det likevel viktig å ta hensyn til lokale forskjeller. Mens Årdal i april 2022 hadde en ledighet på 4,4% hadde Sogndal i samme periode en ledighet på 1,2% (Kommuneprofilen, u.å.). Offentlig informasjon om hvor mange innvandrere som er sysselsatt finnes lite av, men en rapport fra SSB (2020) viser at det tidligere fylket Sogn og Fjordane skåret nest lavest på sysselsetting blant flyktninger. Her må der understrekes at samme fylket hadde størst andel flyktninger med botid under 4 år i samme periode. Det vil altså si at andelen som skulle vært ferdig med programmet er lav (SSB, 2020). Distriktets sentralisering av utdanningsinstitusjoner fører også til en skjevfordeling av høyere utdanning. I Sogn distrikt kan en finne Høyskolen på Vestlandet i Sogndal. Nærmeste utdanningsinstitusjon ellers blir i Førde eller Bergen. Reiseveien er altså lang for dem som ikke bor de mest sentrale stedene, og selv om man bor i Sogndal vil det ikke si at alle studietilbud man ønsker finnes der (Høyskolen på Vestlandet, u.å.). Ved en oversikt over linjene som tilbys på distriktets videregående skoler, blir det fort klart at området har en politikk som satser på yrkesfag (se eks. Vilbli, u.å.).

Også når det kommer til introduksjonsprogrammet og dens måloppnåelse, må det tas hensyn til at distriktet inntil nylig var en del av fylket Sogn og Fjordane. Det tidligere fylket hadde en måloppnåelse på 52% i 2019, noe som er ganske lavt i forhold Sogndal som i 2021 hadde en oppnåelse på 80%. En samlet statistikk for distriktet finnes ikke på IMDi sine hjemmesider, da Aurland kommune mangler tall på hvor mange som gjennomførte. Likevel viser en sammenligning av de ulike kommunene at lokalforskjellene er store, og i kontrast til Sogndal, fullførte ikke en eneste person i Årdal kommune introduksjonsprogrammet i 2021 (IMDi, u.å.b; IMDi, u.å.c; IMDi, u.å.d). Her er det viktig å huske på at Sogndal kommune er

betydelig større enn Årdal kommune. Førstnevnte hadde i 2020 et innbyggerantall på 1298 med innvandringsbakgrunn, mens Årdal ved samme årstall kun hadde 455 (SSB, u.å.b.).

Generelt kan det virke som om frivilligheten er rettet mot barn og eldre. De møteplassene som ofte finnes i de ulike kommunene er idrett rettet mot barn og ungdom, eller strikkeklubber som gjerne tiltrekker seg eldre. Noen språkkafeer er også registret, det samme gjelder turlag rettet mot mennesker med minoritetsbakgrunn (se f.eks. Sogndal kommune, u.å.; Luster kommune, u.å.). Også her kan lange reiseveier være fremtredende.

4.3.3 Oppsummering

	Bergen kommune (Urban)	Sogn distrikt (Rural)
<i>Befolkning og antall innvandrere</i>	286 000 fastboende, 19,3% har innvandringsbakgrunn.	32 000 fastboende, 9,7% har innvandringsbakgrunn.
<i>Geografisk areal</i>	Ca. 465 km ²	Ca. 10 675 km ²
<i>Andelen av gjennomførelsen av introduksjonsprogrammet til nominell tid</i>	56% (2020)	Nøyaktig prosent ukjent pga. manglende data. Stor spredning mellom kommunene.
<i>Organisering av integrering</i>	Etat for inkludering	Sogn for alle (forskningsprosjekt). Ellers mye selvstyre innad i kommunene.
<i>Utdannelse</i>	Grunnskoletilbud, videregående, fagskoler, høyskoler og universitet.	Svært varierende. Grunnskoletilbud, videregående, fagskoler i de fleste kommuner. Sentralisering av høyere utdanning.
<i>Sosiale møtepunkter</i>	Minst 1758 lag og organisasjoner. En liten andel er rettet spesifikt mot innvandrere og deres	Ingen offentlig oversikt over alle lag og organisasjoner. Mye rettet mot barn og ungdom. Noen språkkafeer,

	etterkommere, og er å finne i alle kommunens bydeler.	strikkeklubber og turlag. Noe reisevei må påregnes.
--	---	--

Den kontekstuelle beskrivelsen av de to ulike caseområdene, samt også sammenligningen av dem gjennom tabellen, viser at flyktninger som blir bosatt i Bergen kommune eller Sogn distrikt lever i samfunn som er svært forskjellig oppbygd. Infrastrukturen i de to caseområdene skiller seg stort, noe som får ytterligere påvirkning på politiske vedtak, arbeidsmarkedsstruktur, utdanningsforløp og muligheten til kulturell- og sosial deltakelse. Videre er befolkningssammensetningen svært forskjellig, og det bor betydelig flere mennesker med innvandringsbakgrunn i den urbane storbyen kontra det rurale distriktet. Likeså må det tas i betraktning at den totale befolkningsandelen er mye høyere i Bergen enn i Sogn. Alle disse faktorene utgjør konteksten flyktingene lever sine liv innenfor og kapittelet, sammen med den tidligere forskningen (Kristensen og Sætermo, 2021; Djuve, mfl., 2017) gir grunn til å tro at informantene i denne studien opplever integreringsprosessen som forskjellig, basert på hvor de er bosatt.

Kapittel 5 - Tidligere forskning og teoretiske bemerkninger

Mennesker som blir drevne på flukt står ovenfor store og drastiske endringer som påvirker hvert eneste moment i deres liv. Når de ankommer Norge blir de møtt med et allerede etablert samfunn som de skal prøve å bli en del av. Deres sosioøkonomiske status blir ofte svært svekket, deres utdanning blir ofte ikke godkjent og kulturen de møter er ofte svært annerledes enn den de selv har internalisert og vært en del av hele livet (Bygnes, 2019). Som i en rekke andre sosiologisk analyser inngå flyktningers opplevelser av integreringsprosessen i spørsmålet om relasjoner mellom mikro-, meso-, og makronivåene (Aakvaag, 2008, s. 30-31). Prosjektets problemstilling søker etter å undersøke og forstå hvilke roller forskjellige lokalkontekster spiller i unge flyktningers opplevelser av å bli en del av lokalsamfunnet de har blitt bosatt i, og åpner med det opp for både strukturell- og sosial deltakelse, og hvordan spesielt mikro- og mesonivået påvirker hverandre over tid. I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for studienes teoretiske tilnærminger, samt relevant tidligere forskning som kan knyttes til prosjektets problemstilling. Forankret i grunnlagsspørsmålet «Er mennesket et aktivt og refleksivt vesen som tar egne handlingsvalg, eller er det styrt av samfunnets strukturer?» (Joas og Knöbl, 2009), har valget falt på den moderne sosiologen Anthony Giddens og hans strukturasjonsteori. Ytterligere har jeg valgt å supplere Giddens teoretiske rammeverk med kritiske bemerkninger og alternative perspektiv fra Kent Roberts, samt Mustafa Emirbayer og Ann Mische.

5.1 Strukturasjonsteori – Antony Giddens

Gjennom *New Rules of Sociological Methode* (1993) og *The Constitution of Society* (1984) bygger Antony Giddens opp, og presenterer sin strukturasjonsteori. Teorien er omfattende, og kan betraktes som et motsvar til den daværende ortodokse konsensusen rundt amerikansk sosiologi på 50-60 tallet, hvor Parsons syntese av Durkheim og Weber hadde fått fotfeste (Joas og Knöbl, 2009, s. 20-23; Giddens, 1984, s. 30). Med strukturasjonsteori forsøker Giddens (1993 og 1984) å forstå hvordan individer navigerer seg i en verden preget av komplekse strukturer. I utviklingen av sin teori har han blitt inspirert av en rekke teoretikere. Mens kanon-teoretikerne Karl Marx og Émile Durkheim har vært viktig i Giddens videreføring av sosial teori som angår «menneskelig handling og det handlende selv, hvordan interaksjoner bør forstås og dens forhold til institusjoner», og fokuset på samtidsdiagnoser i «spesielt utviklede land» (Giddens, 1984, s. 169-173 og 256), har hans handlingsteori hentet

inspirasjon fra Garfinkel og Schütz, samt også filosofi fra Wittgensteins senfilosofi (Giddens, 1984, s. 21-23).

5.1.1 Mennesket er kunnskapsrikt og refleksivt

Et av Giddens kjerneargumenter i *The Constitution of Society (1984)* er mennesket (heretter aktører) ikke blir passivt styrt av samfunnets strukturer. Strukturasjonsteori legger stor vekt på individets rolle som en aktiv deltaker i samfunnet. Aktørene foretar ikke handlinger basert på impuls eller automatiske reaksjoner. Tvert om reflekter de over sine handlinger og er svært bevisste på samfunnets kontekst når de foretar beslutninger. Giddens (1984, s. 304) fremlegger at aktører er intelligente og refleksive vesner som besitter kunnskap om de eksisterende samfunnsstrukturene, verdiene, normene og historiske forløp som påvirker deres liv. Gjennom disse egenskapene navigerer mennesket seg i samfunnet og tar informerte valg, samtidig som de også vurderer hvordan egne handlinger påvirker samfunnet (Giddens, 1984, s. 17 og 261).

Aktørenes evne til å innhente kunnskap om de samfunnsmessige faktorene de lever under og foreta handlinger basert på disse, bringer oss til et nytt og viktig poeng i Giddens (1984, s. 205) teori: «det refleksive selvet». Begrepet kan knyttes til Mead (1934) og hans teori speilingsteori. Mead (1934, s. 201) var svært opptatt av utviklingen av normer, verdier, relasjoner og identitet, og et av hans hovedargument var at selvet har en «sosial opprinnelse». Det vil si individet (eller aktøren) analysere hva nærstående eller signifikante personer gjør og hvordan andre reagerer på oppførsel. Reaksjonene internaliseres og «selvet» utvikles (Giddens, 1984, s. 43; Giddens, 1993, s. 23). I Giddens (1984, s. 41) teori brukes begrepet «det refleksive selvet» til å referer til aktørens forståelse av seg selv i relasjon til samfunnets forventinger, normer, kultur og regler. Begrepet betegner en kontinuerlig prosess hvor individet konstruerer sin identitet basert på interaksjoner med medlemmene i samfunnet.

Tett tilknyttet argumentet som om «det refleksive selvet» er argumentet om at aktørene er bærer av sosiale handlinger, samt at deres handlinger er de fundamentale byggesteinene i samfunnsformasjonen. Giddens (1984, s. 255-256) fremhever på den ene siden at handling utfører i en sosial kontekst, samtidig som han også vektlegger det faktum at aktøren selv er med på å utgjøre den sosiale konteksten. Gjennom kunnskap, bevisstheter og refleksjon kan aktørene selv bidra til endring av samfunnets strukturer og normer. Det vil med andre ord si at aktørene har en signifikant rolle i å utfordre etablerte praksiser, samtidig som de kan arbeide

for å bedre den samfunnsmessige utviklingen. Giddens konkluderer med at aktørene er handlingskompetente (Giddens, 1984, s. 164).

5.1.2 Samfunnsmessige strukturer blir skapt og reproduisert gjennom handling

Sentralt i Giddens teori om strukturering, er strukturer. I *New Rules of Sociological Method* (1976), argumenterer han for at strukturer er mønstre for sosial handling og organisering som eksisterer uavhengig av aktører, men som samtidig blir formet, opprettholdt og transformert gjennom aktørers handlinger. Strukturer kan betegnes som rammer og forventinger som påvirker og veileder individuelle handler innenfor et gitt samfunn (Giddens, 1993, s. 166). I *The Constitution of Society* (1984) skiller Giddens mellom tre former for strukturer disse er: 1) «reproduserende strukturer» som er etablerte mønstre for sosial handling, inkludert institusjoner, kultur, normer og verdier, som vedlikeholdes og gjentas over tid. Denne formen for struktur er spesielt avgjørende for samfunnets kontinuitet over generasjoner. 2) «strukturer for makt» referer til de sosiale forholdene som påvirker både fordelingen og utdøvelsen av makt i samfunnet. og 3) «strukturer for legitimitet» handler om de etablerte praksisene og normene er med på å forme hvordan samfunnet godkjenner og aksepterer ulike beslutningsprosesser og handlinger (Giddens, 1984, s. 28).

Et av kjerneargumentene i *The Constitution of Society* (1984), er at strukturer må betraktes som dualistiske. Giddens (1984, s. 255-256) forteller at aktører både blir formet av og former samfunnsstrukturer gjennom deres handling, og beskriver prosessen som gjensidig og dynamisk. I senere tid har Giddens blitt kritisert for sin teori om dualitet, da flere peker på at aktørenes rolle blir overdrevent på bekostning av strukturelle begrensninger (Baber, 1991). Prinsippet om strukturens dualitet betyr at handling og strukturer må forstås på nye måter som gjensidige forutsetninger (Giddens, 1984, s. 162; Joas og Knöbl, 2009, s. 285). Med det viker Giddens (1993, s. 181) vekk fra Thomas Hobbes formulering av ordensproblemet. Istedenfor å opprettholde dikotomien mellom individ og samfunn, vender Giddens spørsmålet – hvordan er menneskelig praksis ordnet og reproduert på tvers av tid og rom? I boken *The Constitution of Society* (1984, s. 68) svarer han på spørsmålet med sterk inspirasjon av Goffmans (1961) begrep «enounter» (sammentreff). Giddens benytter begrepet for å vise til hvordan «mikrofenomener» alltid inngår i reproduksjon av institusjoner over tid og rom. Struktur blir med dette forstått som regler og ressurser som sosiale aktører anvender i reproduksjonen av sosiale systemer (Giddens, 1993, s. 7; Giddens, 1984, s. 365).

5.1.3 Struktur for handling og struktur for kapabilitet

Giddens viser, i forbindelse med forklaringen av dualitet, til et kjent sitat av Karl Marx: «menneskene skapte sin egen historie, men de skaper den ikke etter eget godstykket, ikke under forhold det selv har valgt, men under forhold som er umiddelbart gitt og overlevert» (Marx referert i Giddens, 1984, s. xxi). Sitatet egner seg spesielt godt i forhold til Giddens siste kjerneargument: til tross for at aktørene er kunnskapsrike og refleksive er deres handlingsalternativer begrenset av strukturerende strukturer. Giddens (1984, s. 185) fokuserer på ideen om at strukturer er tosidige. På den ene siden begrenser de handlingene til enkelt individene, samtidig som de også danner grunnlaget for muligheter. Giddens anvendelse av strukturerende strukturer kan anses som et bidrag til den sosiologiske retningen embedding (eller innbygging), hvor av enkeltelementer som handling og praksis, blir plassert i en større sosial, kulturell eller institusjonell kontekst. Målet er å forstå hvordan individuell handling, opplevelser og fenomener blir forankret i og formet av de sosiale strukturene de inngår i (Eisenberg, 2011; Giddens, 1984, s. 182).

Giddens forståelse av strukturerende strukturer er sterkt inspirert av den amerikanske pragmatismen, og da spesielt Charles Peirce, William James og John Dewey som alle argumenterer for viktigheten av å studere praktisk handling, konsekvenser og erfaringer i å forme kunnskap og forståelse av verden (Giddens, 1993, s. 23). I *The Constitution of Society* forklarer Giddens at strukturene blir formet over tid, og er betinget av den historiske og kulturelle konteksten hvor de eksisterer (Giddens, 1984). Det vil med andre ord si de strukturene som er tilgjengelig for noen aktører ikke er tilgjengelig for andre. Ytterligere skiller Giddens mellom «struktur for handling» og «strukturen for kapabilitet». Mens førstnevnte referer til sosiale normer og regler som eksisterer i samfunnet og som gir muligheter for handling, referer sistnevnte til aktørens evne og ressurser som gjør at de kan utnytte mulighetene i samfunnsstrukturene (Giddens, 1984, s. 284).

5.2 Kritiske bemerkninger og alternative perspektiv

5.2.1 Kent Roberts og *Oppportunity structures*

Giddens struktureringsteori er imidlertid sterkt kritisert av blant annet Kent Roberts for å ta for lite hensyn til historiske betingelser og maktfordeling i samfunnet. I sin artikkel *Oppportunity structures now and then* (2009), peker han spesielt på hvordan individuelle livsvalg forblir svært avgrenset, til tross for at samfunnet er under konstant endring og diskursen om individualisering tar mer og mer over (Roberts, 2009, s. 355). I Roberts teori om

mulighetsstrukturer, er det samfunnet som skaper betingelser og begrensinger som det individuelle mennesket må forholde seg til. Enkelte mennesker er også, ifølge Roberts ekstra utsatt. Faktorer som familiebakgrunn, etnisitet og kjønn har en historisk betinget fordel/ulempe som påvirker muligheter innenfor strukturen. Mens familiebakgrunn, etnisitet og kjønn er push-faktorer som «dytter» det individuelle mennesket inn i ulike retninger, er det spesielle arbeidsmarkedet og arbeidsgivere som trekker til seg de som anses som egnet. Sammen skapes de altså distinkte veier som styrer unge menneskers fremtid, og individuell agens er med begrenset innenfor et gitt handlingsrom (Roberts, 2009, s. 355 og 358). Roberts tar med det avstand fra Giddens mest sentrale poeng: dualitetsforståelsen.

5.2.2 Mustafa Emirbayer og Ann Mische om relasjonell sosiologi

I likhet med Roberts er Emirbayer og Mische (1998) kritisk til Giddens dualitetsforståelse. De argumenterer for at dualitet kan forenkle virkeligheten og skape et kunstig skille mellom ulike aspekter av samfunnsmessige fenomener. Resultatet av dette er ifølge dem at forskere kan gå glipp av komplekse samspill og nyanser som eksisterer i virkeligheten (Emirbayer og Mische, 1998). Den store kontrasten mellom Giddens på den ene siden og Emirbayer og Mische på den andre, er at mens førstnevnte legger vekt på individets muligheter for å handle innenfor rammen av eksisterende samfunn, velger de sistnevnte å legge vekt på den transformative og relasjonelle naturen av samfunnsmessige fenomener (Emirbayer og Mische, 1998). I 1997 tok Emirbayer et kraftig oppgjør med de daværende sosiologiske diskursene i agens vs. struktur debatten gjennom artikkelen «Manifesto for a Relational Sociology» (Emirbayer, 1997). Artikkelen løfter behovet for en ny generasjon av sosiologisk teori som tar hensyn til de relasjonelle aspektene av samfunnet, og utfordrer med det konvensjonelle forestillinger om individet som isolerte enheter. Emirbayer (1997) og Mische (1998) oppfordrer heller til å se individet som en aktør i komplekse sosiale nettverk, og tar dermed ordet for en kontekstuell forankring av aktørens agens-handlinger (Skrobanek og Vysotskaya, 2022, s. 108). Ifølge dem er sosiale strukturer ikke bare ytre begrensninger, men også produktet av sosiale praksiser og handling mellom mennesker, så vel som historisk kontekst. Aktørene og samfunnet er vevd sammen i komplekse relasjoner og påvirker gjensidig hverandre. Med det introduserte Emirbayer og Mische en relasjonell tilnærming til samfunnsvitenskapelig metode, som ikke bare kartlegger, men også analyserer sosiale nettverk og relasjoner (Emirbayer, 1997; Emirbayer og Mische, 1998).

5.3 Avsluttende

Å studere unge flyktningers opplevelser av integreringsprosessen i Norge kan gi et empirisk unikt innblikk i hvordan og hva slags agens-mønstre som utvikler seg i samspill med omstendighetene de unge blir konfrontert med, og med det kan en altså undersøke hvordan deres praksis samsvarer med den tidsmessige-relasjonelle handlingskonteksten (Emirbayer og Mische, 1998; Skrobanek og Vysotskaya, 2022, s. 209). Videre kan prosjektet, gjennom å knytte funn fra analysen i diskusjonen til Giddens (1984 og 1993) og Roberts (2009) teoretiske tilnærminger, avdekke hvordan strukturene varierer mellom ulike lokalsamfunn, og dermed gi en kontekstualisert forståelse av muligheter og begrensninger, samt hvordan disse dannes og reproduseres. Giddens (1984) dualitetsprinsipp kan ytterligere bidra til kunnskap om hvordan samfunnet tilpasser seg større samfunnsendringer, og i hvilke påvirkninger aktør kan sies å ha. Sist, men ikke minst kan anvendelsen av teori føre til at prosjektets funn kan settes inn i en større samfunnskontekst, føre til en økt forståelse av muligheter og begrensninger som flyktninger i ulike lokalsamfunn står ovenfor og potensielt bidra til struktur vs. agens debatten.

5.3 Tidligere forskning

Det er, som nevnt innledningsvis, svært få eksisterende publiserte studier som tar for seg flyktningers opplevelser av integreringsprosessen, samt muligheter og begrensninger, utenfor hovedstaten og områdene ligger i nærheten (Ånensen, 2021). Enda færre studier har en komparativ dimensjon hvor to lokalområder, som ikke er ligger i urbane områder, blir sammenlignet. Det finnes likevel noen. Dette kapittelet vil starte med å presentere to studier med lignende tilnærming. Så vil studier av innvandreres opplevelser av integrering presentert. Videre blir også tre artikler med fokus på mobilitet, dissonans og agens trukket frem.

5.3.1 Stedsproduserende fortellinger

Kristensen og Sætermo (2021) har gjort en lignende studie som dette prosjektet, men valgte ut to rurale kystkommuner som var relativt like hverandre når det kommer til befolkningsstørrelse, næring osv. I artikkelen *Hvordan lykkes med integreringen? Stedsproduserende fortellinger om integreringsarbeidet i rurale kommune* fremmes funnene fra studien. Kristensen og Sætermo (2021) viser blant annet hvordan flyktninger blir påvirket av de små forskjellene som finnes i samfunnet, og konkluderer med at ulike steder gir ulikt utgangspunkt for livsutfoldelse. Videre viser studien av kommunenes eksisterende

utfordringer påvirker flyktninger som en gruppe. Dette illustreres ved å vise til den fiktive kommunen Innvik som over lengre tid har slitt med arbeidsledighet, og som ikke klarer å nå introduksjonsprogrammets krav til kommunene om enten utdannelsesrettede eller arbeidsrettede tiltak. Et annet sentralt funn som presenteres i artikkelen er at den norskfødte befolkningen i Innvik kommune selv føler at de har gjort en svært god jobb med å inkludere flyktninger i lokalsamfunnet, mens flyktningene selv forteller om opplevelsen av utenforskap. Kristensen og Sætermo (2021) argumenterer at det finnes synlige og usynlige fortellinger om aksept og motstand i enhver integrerings-historie. I deres studie konkluderer de med at selv om de norskfødte i et lokalsamfunn kan tolke integreringsprosessen som vellykket, så er ikke det synonymt med at flyktninger opplever det samme (Kristensen og Sætermo, 2021, s. 127).

Lignende funn finner man også i artikkelen «*Hvordan gjør dere det i andre kommuner?*» *Fortellinger om integreringsarbeid mellom nærhet og avstand* hvor Gullikstad, Kristensen og Sætermo (2021) tar med seg leseren inn i flere lokalsamfunn ved å analysere utvekslinger mellom mennesker som jobber med flyktningarbeid i ulike kommuner på et nettbasert diskusjonsforum. I likhet med Kristensen og Sætermos (2021) artikkel ovenfor peker også Gullikstad, Kristensen og Sætermo (2021, s. 215) på at ulike kommuner har ulikt utgangspunkt og at dette påvirker tilbudet flyktningene mottar ved bosettelse. Et av de mest sentrale funnene fra artikkelen er at lokale forståelser av integreringsprosessen fører til ulike lokale praksiser, som på sikt fører til at flyktninger får tilbudt svært ulike muligheter igjennom introduksjonsprogrammet (Gullikstad, Kristensen og Sætermo, 2021, s. 215). Likeså viser artikkelen at utveksling av praksis gjennom den nettbaserte plattformen har betydelig effekt på forestillingen av både hvordan integreringsprosessen er, men også hvordan den bør være (Gullikstad, Kristensen og Sætermo, 2021, s. 204).

I rapporten *Samordnet bosetting av flyktninger. Perspektiver fra IMDi, Husbanken og kommunene*, undersøker Bakkeli og Steen Jensen (2015) problemstillingen «Hva er mulige positive resultater av en mer samordnet statlig og kommunal innsats for bosetting av flyktninger i norske kommuner?». Bakkeli og Steen Jensen (2015) analyserer tilbakemeldingene fra både staten, fylkene, kommunene og flyktningsaktører, og kommer frem til at kommunene bør forstås som autonome aktører som i dialog med staten betraktes som likeverdige aktører (Bakkeli og Steen Jensen, 2015, s. 94). Dette skaper ifølge dem kompleksiteter i styringsrelasjoner, som på sikt har ført til stor usikkerhet rundt faktorer som hvordan introduksjonsprogrammet bør legges opp, hvordan integreringsarbeid bør organiseres

og hva som skal anerkjennes som god boligsituasjon. Bakkeli og Steen Jensen (2015, s. 94-95) konkluderer med at både husbanken og IMDi er for vage i sine råd til kommunene, og at dette fører til ytterligere utfordringer tilknyttet etatenes evne til å bidra til måloppnåelse i kommunene.

5.3.2 Studier på opplevelser

I artikkelen *Beskytter assimilering mot diskriminering? Opplevd diskriminering blant innvandrere og etterkommere av innvandrere i det norske arbeidslivet*, viser Midtbøen og Kitterød (2019) gjennom multivariate analyser av data fra respondenter med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia, Vietnam og Sri Lanka, at de viktigste drivkreftene bak opplevd diskriminering, ser ut til å være strukturell integrasjon, nasjonal identifikasjon og akkulturasjon. Midtbøen og Kitterød (2019, s. 361) illustrer hvordan de med sterk tilhørighet til Norge (nasjonal identifikasjon) og høy andel med norske venner (akkulturasjon), rapporterer om en lavere grad av selvopplevd diskriminering enn mennesker som har det motsatt. Likeså viser også deres kvantitative studie at de av respondentene som er ansatt i yrker med høy status også rapporterer om en høyere grad av selvopplevd diskriminering (Midtbøen og Kitterød, 2019, s. 361). Midtbøen og Kitterød (2019, s. 353 og 366) omtaler dette som «integrasjonsparadokset» og legger til at mennesker med høy utdanning gjerne er mer observante på forventet mobilitet og diskriminering i arbeidslivet.⁶

I studien *Changing Temporal Opportunity Structures? Two Cohorts of Young Women's Thoughts about Future Work, Family and Education*, undersøker Nilsen (2023) hvordan periodespesifikke forhold påvirker unge kvinners tanker om eget liv og fremtid, gjennom en kontekstualistisk analyse av biografiske intervjuer med kvinner i to forskjellige kohorter. Et av artikkelens viktigste funn er hvordan bredere periodespesifikke omstendigheter og standarder for aktualitet kan betraktes som dannende for et landskap som unge kvinner må navigere seg igjennom når de betrakter fremtidige alternativer og muligheter (Nilsen, 2023, s. 11-12). Med andre ord har konteksten man lever i betydning for livsløpvalg. Nilsen (2023, s. 1) velger på grunnlag av dette å konstruere et nytt begrep: «temporale mulighetsstrukturer».

⁶ Mobilitet er et begrep som betegner bevegelser. Bevegelse kan gå både opp og ned. Sosial mobilitet er en persons eller gruppes mulighet til å bevege seg mellom ulike sosiale posisjoner innenfor et samfunn. Bevegelsen er ofte betegnet av faktorer som utdanning, sosial status, forandringer i sosial kapital eller økonomi. Svært ofte blir utdanning pekt på som nøkkelen til en stigende mobilitet, men klasseorientert forskning viser også til hvordan en persons tilgang til og suksess innen utdanning er direkte påvirket av deres sosiale klasse og økonomiske situasjon (Hjellbrekke & Korsnes, 2006; Friedman og Laurison, 2019, s.59).

Det er gjennom anvendelsen av dette begrepet at Nilsen konkluderer med at de strukturelle forholdene for første og andre kohort er forskjellige som følger av at de temporale mulighetsstrukturene har endret seg (Nilsen, 2023, s. 9). Selv om Nilsen ikke flyktninger som fokusgruppe, viser hennes studie at hvilke mulighetsstrukturer som tilbys individet er forhåndsbestemt av gruppetilhørighet

5.3.3 Mobilitet, dissonans og agens

I St. Meld 6 (2012-2013, s. 7) slo daværende regjering fast at den norske integreringspolitikken skulle sørge for at alle som er bosatt i Norge skal få bruke ressursene sine og ta en del i felleskapet. Mange flyktninger som kommer til Norge er ressurssterke individer, ofte med høyere utdanning og flere år som yrkespraktiserende (Bygnes, 2029). Likevel viser den eksisterende mobilitetsforskningen at høyt utdannede flyktninger sliter med en nedgående mobilitet og en opplevelse av undervurdering etter endt migrasjon (Markussen, 2018; Bygnes 2019).

I artikkelen *Not All Syrian Doctors Become Taxi Drivers: Stagnation and Continuity Among Highly Educated Syrians in Norway*, introduserer Bygnes (2019) begrepet «mobilitetsdissonans» for å sette ord på flyktningers følelser av stagnasjon. Konseptet beskriver en disjunksjon mellom evnen til å bevege seg over grenser med høye forventninger til fremtiden på den ene siden og stagnasjonen som oppleves etter ankomst (Bygnes, 2019, s. 37). Spesielt knytter Bygnes (2019, s. 44-45) stagnasjon opp mot ventetiden som følger med den byråkratiske beslutningsprosessen, og opplevelsen av at ens kvalifikasjoner blir undervurdert. Artikkelen konkluderer med selv om flyktningenes tidligere forventninger til livet i Norge ikke nødvendigvis blir oppfylt så er opplevelsen av mobilitetsdissonans midlertidig for de fleste (Bygnes, 2019, s. 45). På grunnlag av dette tar Bygnes (2019) ordet for at kontinuitet bør betraktes som et viktig moment med enhver integreringsstudie (Bygnes, 2019).

I artikkelen *Setting out for new shores! An explorative analysis of agency in youth employment mobility* velger Skrobanek og Vysotskaya (2022) et mer aktørorientert perspektiv. Sosiologene undersøker europeisk ungdoms tilknytning til arbeidsmarkedet, gjennom å sammenligne intervjuer gjort med unge mennesker i Luxemburg og Norge. Studien som tar utgangspunkt i Emirbayer og Mische forståelse av agens og argumenterer for at

struktur og aktørers agens ikke bør sees på som motsetninger til hverandre, men som sammenvevd med hverandre. Gjennom analysen fanger Skrobanek og Vysotskaya, 2022) opp det de velger å betegne som en kompleksitet av handlingsfrihet. De argumenterer for at i hvert samfunn så finnes det betingende eller variable forhold som omgir og påvirker arbeidsmobilitet. Dette er grunnlaget for artikkelens hovedfunn: arbeidsmobilitet kan ikke betraktes som en universell eller ensartet opplevelse, men den varierer avhengig av ulike betingelser og kontekster. Basert på dette velger de å understreke viktigheten av å vurdere hvordan ulikt agens-orienteringer flettes sammen med kontingente arbeidsmobilitetskontekster (Skrobanek og Vysotskaya, 2022, s. 108).

5.3.4 Avsluttende

Den eksisterende forskningslitteraturen antyder til at ulike kontekster gir ulike muligheter og begrensninger får stor påvirkning på mennesker med minoritetsbakgrunns opplevelser. Dette utdypes av Bygnes (2019), Midtbøen og Kitterød (2019) og Skrobanek og Vysotskaya (2022) som viser at sosial mobilitet kan være vanskeligere for mennesker med minoritetsbakgrunn å oppnå til tross individuelle ressurser, og at flere opplever dissonans. Videre viser Midtbøen og Kitterøds (2019) studie at til tross for en eksisterende politisk diskurs om at strukturell integrering er svaret på utfordringer tilknyttet sosiale problemer, så fungerer ikke sosial mobilitet som et beskyttende skjold mot diskriminering. Tvert om peker Midtbøen og Kitterøds (2019) på det at sosial integrering har en beskyttende effekt opplevelsen av utenforskap og selvopplevd diskriminering.

Det studiene derimot ikke i like stor grad dekker er hvordan disse kontekstene spiller seg ut i ulike lokalsamfunn, og da spesielt i form av motsetningen mellom rurale og urbane samfunn. Studiene omfatter også i svært liten grad spørsmål tilknyttet flyktningers forventninger fra både et retroperspektiv og fremtidsrettet perspektiv, og hvordan dette påvirker deres navigering i samfunnet, slik som Nilsen (2023) poengterer at kvinner som gruppe utfører. I tillegg setter studiene i lite grad et fokus på subjektive refleksjoner om det relasjonelle mellom mikronivået, tilknyttet opplevelser, forventninger og vurderinger, og meso-nivået, de kontekstuelle, institusjonelle og strukturelles rammebetingelser for agens. Denne prosjektets tilnærming, hvor flyktninger blir invitert til å reflektere over sine tanker og opplevelser med å bli innlemmet i et lokalsamfunn, åpner opp for disse dimensjonene.

Kapittel 6 – Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for prosjekts forskningsdesign med formål å klargjøre for de metodiske avveiningene som har blitt gjort og metoden som har blitt benyttet for å kunne belyse prosjektets problemstilling. Silverman (2020, s. 8 og 87) argumenterer for at det hva vi ønsker å studere som bør legge føringene for hvilke metoder som er best egnet. Formålet med min oppgave var å innhente kunnskap om hvordan unge flyktninger opplever integreringsprosessen i sine bostedskommuner og hvordan de reflekterer om sine nåværende og fremtidige muligheter. Forskningsspørsmålet krever med andre ord en metode som kan gi innsikt i personers tanker og refleksjoner rundt temaet, basert på personlige erfaringer. Valget falt på kvalitative intervjuer, som på grunn av utforming er spesielt egnet til å få innsikt i sosiale prosesser og situasjoner (Silverman, 2020, s. 69).

6.1 Forskningsdesign

Dette prosjektet undersøker hvordan flyktninger opplever å bli tatt imot i Norge og hva de har opplevd på veien videre i det norske samfunnet, og tiden etterpå. Forankret i forskningslitteraturen har prosjektet et formål å avdekke om lokalkonteksters ulike strukturer påvirker opplevelsen av integreringsprosessen, og om tilfelle, på hvilke måter. I kontrast til de fleste andre (publiserte) studier, er målgruppen ikke avgrenset til det geografiske området rundt Oslo, men tvert om Bergen kommune og Sogn distrikt som begge befinner seg innenfor Vestland fylkeskommune. Å ha en komparativ dimensjon på et nasjonalt nivå svarer ikke bare på internasjonale oppfordringer om å undersøke integrering i mindre enheter, men det er også en relativt lite anvendt metode. Det samme gjelder for prosjektets valg av målgruppe, da det finnes et redusert utvalg av flyktnings forståelse og opplevelser tilknyttet integreringspolitikk og prosessen i Norge (Blom, 2016). Med andre ord krever både problemstillingen og de metodiske valgene et forskningsdesign som tillater en åpen og undersøkende tilnærming til temaet (Blaikie, 2009, s. 73). Et eksplorerende forskningsdesign betraktes som svært egnet i dette prosjektet, ikke bare fordi det gir muligheter til å studere nye problemstillinger uten en deduktiv tilnærming, men også fordi det gir en fleksibilitet til å undersøke uventede forhold som kan dukke opp i underveis i forskningsprosessen (Stebbins, 2001; Glaser og Strauss, 1967, s. 46)

I og med at dette er relativt nytt forskningsområde, har valget falt på et eksplorerende forskningsdesign med inspirasjon fra Grounded Theory (heretter GT). Denne tilnærmingen er

empirinær og kategoriseres som induktiv da antakelser og teoretiske refleksjoner springer ut fra datamaterialet (Charmaz og Bryant, 2011, s. 292; Glaser og Strauss, 2004, s. 1 og 6; Christensen, 1998, s. 80). Når det er sagt er det viktig å få frem at prosjektet ikke preges av en streng tolkning av GT. Goldkuhl og Cronhilm (2010, s. 191) argumenterer for hvis man ikke har kunnskap om eksisterende studier og teoretiske tilnærminger, så står man i fare for å ende opp i «gjenoppfinnerens hjul» hvor identiske fenomener blir studert. Glaser og Strauss (referert i Silverman, 2020, s. 4) reflekterer også over dette, og argumenterer for at samfunnsfaglig forskning først og fremst skal utvikle teori «from the ground up», men det også er mulig å benytte og anvende eksisterende teori på fagfeltet som er særlig relevant. Etter at alt av datamaterialet var samlet inn, transkribert og første koding gjennomført ble det klart at det finnes store forskjeller i fortellingene og refleksjonene til informantene i Sogn distrikt og informantene i Bergen Kommune. Jeg har derfor valgt å sette prosjektet inn i en større sosiologisk kontekst ved å vise til forskning med lignende tematikk og sosiologisk teori som kan sette funnene fra dette studiet inn i en større sammenheng i diskusjonsdelen av oppgaven (Beckers, 1998, s. 123; Goldkuhl og Cronhilm, 2010, s. 191).

6.2 Det komparative casestudiet

Dette studiet er en komparativ casestudie (Grønmo, 2016; Silverman, 2020). I en bred forstand kan alle studier forstås som casestudier, da det ikke eksisterer en klar definisjon på hva case-studier er. Noen fellestrekk finnes det likevel. Gomm (mfl., 2011, s. 2) fremmer at de fleste casestudier er en undersøkelse av få enheter i dybden, mens Yin (2009, s. 18) forklarer casestudier på følgende måte: «A case study is an empirical enquiry that: - investigates a contemporary phenomenon within its real-life context, especially when – the boundaries between phenomenon and contexts are not clearly evident”.

Casestudier som metode ble valgt av flere grunner. Først av alt passer tilnærmingen svært godt til studiens allerede eksplorative design da formåleter å innhente mye og innholdsrik informasjon om en eller flere caser (Thagaard, 2009). I tillegg er en av de klart store styrkende ved casestudier at metoden åpner for å undersøke sanntidsfenomener i dybden og i dens naturlige kontekst (Yin, 2014). I den forbindelse er svært viktig å stille spørsmålet «hva er det en case av?» (Ragin, 1992). I dette prosjektet er unge flyktninger informantene og deres beretninger blir betraktet som case. De er case av mennesker som har kommet til Norge som følger av flukt og forfølgelse, og som skal etablere seg i det nye samfunnet gjennom en integreringsprosess. Andersen (2013, s. 165) argumentere for at det eksisterer en akseptert

oppfatning om at casestudiers styrke ligger i idealet om å vise hvordan noe skjer. Å ha casestudier som forskningstilnærming gjør det mulig å fange det helt særegne ved mennesker og deres handlingsvalg. Spesielt blir dette aktuelt i casestudier som har et nedenfra-opp-perspektiv (Willis, 1977), slik som i dette prosjektet. Informantens handlinger og meninger kan betraktes som databærende enheter for å beskrive den forskningskonteksten de inngår i. Deres deltakelse i prosjektet og fortellingene de deler gir kunnskap og oversikt til caset som undersøkes. Informantene bidrar med andre ord utover sin egen rolle (Andersen, 2013, s. 14).

6.3 Utvelgelsesprosess

Prosjektets utvalg er forhåndsstyrt og rekrutteringen ble gjennomført gjennom et strategisk utvalg, med utgangspunkt i kvaliteter av interesse som informantene innehar (Silverman, 2020, s. 61-63; Gobo, 2008, s. 193-194). Å sette kriteriene til hvem som kunne være informant i denne studien var en utfordrende oppgave. Informasjonen som blir innhentet basert på disse menneskene skaper grunnlaget for kunnskap som i beste tilfelle kan antas å gjelde for en hel populasjon (Silverman, 2020, s. 69-70). Etter mye frem og tilbake og ikke minst gode samtaler med veileder kom jeg frem til at følgende kriterier skulle gjelde; informantene måtte være mellom 18-29 år, de måtte være fra et land utenfor Europa, de måtte ha bodd i den aktuelle kommunen/distriktet i mer enn 3 sammenhengende år, og vedkommende måtte ha innvilget asyl. Kriteriene som blir stilt til informantene er i høy grad forankret i faglitteraturen. Valget om å avgrense i forhold til alder, herkomst og innvilget asyl er først av alt betinget i ønsket om å sikre et noe lunne homogent utvalg, da det øker mulighetene for generalisering og overførhetsverdi (Brannen og Nilsen, 2011, s. 606). Avgrensningen i forhold til innvilget asyl ble i tillegg satt i forbindelse med kravet om minst tre års bosettelse. Tidligere forskning viser at asylsøkerperioden preget av lite autonomi over egne valg, store psykiske lidelser og svært begrenset kontakt med lokalsamfunnet (Andrews, Anvik og Solstad, 2014, s. 19, 66 og 97; Van Liempt og Bygnes, 2022, s. 2; Scalettaris, 2010). Spesielt sistnevnte er var viktig å unngå, da det er motstridende i forhold til prosjektets problemstilling. I tillegg ville kravet om tre års bosettelse i kombinasjon med innvilget asyl så godt som mulig sikre at informantene på et eller annet nivå hadde hatt kontakt med lokalbefolkningen og kjennskap institusjonaliserte vedtak og regler.

Som forskningslitteraturen og begrepskapittelet også viste er betegnelsen «ung» blitt utvidet de siste årene, som følger av endring i individuelle livsvalg og livsløpsoverganger. Det gjør at unge flyktninger (slik begrepet blir forstått i dette prosjektet) både har tatt en del valg i livet,

samtidig som de også har mange gjenstående valgt foran seg. Det siste kravet om herkomst utenfor Europa, var forankret i tidligere forskning som ikke bare viser hvordan mennesker med ikke-europeisk bakgrunn opplever strukturell forskjellsbehandling i Norge, men også hvordan integreringsprosessen kan bli vanskeligstilt av en diskurs betinget i forestillingen om det homogene Norge og den «skumle» og «truende» fremmede (Tronstad, 2009; Midtbøen, 2015).

6.3.1 Rekrutteringsprosess og endring i utvalgskriterier

I starten av rekrutteringsprosessen ble det publisert en rekke Facebook-innlegg (se vedlegg) i grupper som var aktuelle i begge områdene. Denne metoden var kun suksessfull i Bergen, og hvor to av fire informanter ble rekruttert. De resterende fra Bergen ble rekruttert gjennom eget, men utvidet nettverk. Å rekruttere fra Sogn distrikt var mye mer tidkrevende og vanskelig, og det var først når jeg kom i kontakt med et eksisterende forskningsprosjekt at ting begynte å løsne. Flere av informantene fra Sogn ble rekruttert gjennom dette prosjektet, mens resten ble rekruttert gjennom frivillige organisasjoner.

I tråd med Silverman (2020, s. 89-90) sin anbefaling om å være transparent når det kommer til datainnsamlingen for å styrke prosjektets reliabilitet vil jeg nå gå igjennom endringer som i utvalgskriteriene som ble gjort underveis. Denne studien bærer som nevnt preg av store rekrutteringsutfordringer, og etter utallige mailer, telefonrunder og sms-er ble noen endringer gjort. Ragin (1992, s. 225) forklarer at casingen kan endre seg underveis i prosessen, det gjorde den altså her. Opprinnelig var målet å nå informanter i Sogndal kommune og Bergen kommune, slik at konkrete kommunale tiltak kunne betraktes i studien. Men etter å ha snakket med en potensiell informant som trakk seg i forkant av intervjuet i frykt om å bli gjenkjent, råd fra lokalbefolkningen og veileder utvidet caseområdet seg til Sogn distrikt. I ettertid har jeg kommet frem til at dette på mange måter kan sies å ha styrket studiens validitet – da den i større grad sikrer informantenes rett til anonymitet og min konfidensialitet. Ingen av informantene bor i samme bostedskommuner innenfor distriktet, og har ikke, etter det jeg vet, verken kunnskap eller kjennskap til hverandre.

Alle informantene deler følgende fellestrekk: 1) de er født i et land utenfor Europa, 2) deres migrasjon til Norge er betinget av tvungen migrasjon, 3) de er mellom 18-29 år og 4) de har vært bosatt i sin bostedskommune i mer enn 3 sammenhengende år. I tillegg er halvparten av informantene enten bosatt eller har nylig vært bosatt i Bergen kommune og Sogn distrikt.

Kjønnsfordelingen mellom områdene er lik – to kvinner og to menn bosatt på hvert case-område.

Pseudonym	Kjønn	Bosted	Herkomstområde
Aya	Kvinne	Sogn	Midtøsten
Eleri	Kvinne	Sogn	Afrika ⁷
Orhan	Mann	Sogn	Midtøsten
Hussein	Mann	Sogn	Midtøsten
Selda	Kvinne	Bergen	Midtøsten
Zarha	Kvinne	Bergen	Midtøsten
Diego	Mann	Bergen	Sør-Amerika
Kawa	Mann	Bergen/Sogn ⁸	Midtøsten

Merk. Aldersspennet er mellom 19-29 år. Informantene har bodd i sitt bostedsområde i Norge i mellom 5 og 14 år.

I tabellen ovenfor er en oversikt over alle informantene. På bakgrunn av konfidensialitet og retten til anonymitet er en del informasjon sensurert eller svært begrenset. Alle informantene har fått oppdiktede pseudonym, nøyaktig plassering av bosted innenfor Sogn distrikt blir ikke oppgitt. Det samme gjelder land innenfor herkomstområde. For informanten Eleri er det gjort ytterligere tiltak, da antallet mennesker fra hennes herkomstområde som bor i distriktet er betydeligere lavere enn for resten av informantene.

6.4 Det kvalitative forskningsintervjuet

Kvalitative forskningsintervju har som formål å forstå verden ut fra informantenes perspektiv, gjennom å få frem betydningen av deres erfaringer, avdekke deres opplevelser av verden for å så produsere kunnskap (Silverman, 2020, s. 7). I dette prosjektet ble det gjennomført åtte semistrukturerte individuelle intervju med formål om å invitere informantene til å fortelle om sine opplevelser og refleksjoner, samt diskutere disse sammen. Med ord ga den kvalitativ forskningsintervju tilnærmingen en unik mulighet til innsikt i informantenes livsverdener, som er forut for vitenskapelige forklaringer (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 18). Valget om å

⁷ Av hensyn til anonymitet, og det faktum at det finnes få i Sogn med samme herkomst som denne informanten, er Eleris herkomstområde utvidet.

⁸ Denne informanten var først bosatt i Sogn. Kawa utfyller kravene til begge caseområdene med tanke på varighet av bosituasjon. Han ble dog rekruttert til caseområde Bergen.

ha denne formen for intervju bunner også i hensyn knyttet til sårbarhet og konfidensialitet. I forkant av intervjuet rådførte jeg meg med både veileder og lokalboende i de to ulike områdene, rundt hvorvidt fokusgrupper eller individuelle intervju passet best. Begge metodene har sine fordeler. En fokusgruppe ville gjerne utjevnet opplevelsen av en eventuell maktstruktur i intervjuet, og fått frem tematikker som jeg ikke selv ville klart å oppnå (Morgan, 1997, s. 14). Likevel var tilbakemeldingene enstemmige – prosjektets problemstilling og teamene som ville bli tatt opp underveis førte til en spesiell form for sårbarhet som krevde at konfidensialitet måtte holdes høyt. Det ble ikke betraktet som mulig å sikre informantenes anonymitet ved et gruppeintervju, da man ikke kan kontrollere hva deltakerne snakker om etter endt intervju (Morgan, 1997).

Før intervjuene ble gjennomført, ble det gjort en rekke forberedelser – blant annet ble intervjuguide og et informasjonsskriv laget. Både informasjonsskriv og intervjuguide ble utformet med utgangspunkt i NSDs mal og deres tilbakemeldinger. Mens informasjonsskrivet inneholdt en rekke opplysninger om formål og rettigheter, som kan leses i vedlegg 1, baserte intervjuguiden seg på instruksjoner nødvendig for å gjennomføre intervjuene (Grønmo, 2016, s. 168). Det ble, som tidligere nevnt, ansett som hensiktsmessig å benytte en semistrukturert intervjuguide i denne studien. Grønmo (2016, s. 168) forklarer at en intervjuguide på den ene siden skal være såpass tilstrekkelig omfattende og spesifikk at forskeren får den informasjonen som er relevant for forskningen, samtidig som intervjuguiden også skal være så enkel og generell at hvert intervju skal kunne gjennomføres på en fleksibel måte. Det var med utgangspunkt i prosjektets eksplorerende tilnærming at falt valget på en semistrukturert oppbygning. Valget ble tatt i håp om å fange opp og løfte frem tematikker som jeg selv hadde vært blind for. I tillegg til at det også åpnet opp muligheten for å grave i større sosiologiske spørsmål. I den anledning var det spesielt viktig å være observant, da det finnes en fin balanse mellom å styre et intervju og det å legge til rette for at informantene skal kunne føle seg både sett og hørt (Tjora, 2012). Prosjektet omfatter flere sensitive temaer, og det viktigste for meg i intervjusettingen var derfor å i størst mulig grad sikre at informantene følte seg komfortabel nok til å kunne berette om sine erfaringer og refleksjoner (Silverman, 2020). Den endelige intervjuguiden ble derfor utformet på en måte som lot informantene snakke relativt fritt om sine opplevelser og hverdag, men med noen sentrale tema. Temaene som ble gjeldende for intervjuguiden var: tidsdimensjoner, forventninger fra andre og en selv, utfordringer, muligheter og deltakelse i både det strukturelle og sosiale lokalsamfunnet (se vedlegg 3).

Intervjuguiden ble førtestet gjennom tre pilotintervju. Det første pilotintervjuet ble holdt med en annen masterstudent i sosiologi som skrev om et lignende tema. Formålet her var å få faglige innspill til guiden og luke ut ledende spørsmål (Silverman, 2020, s. 93). Det andre pilotintervjuet ble holdt med en person uten akademisk bakgrunn, hvor formålet var å sjekke forståelsen og ordlyden av spørsmålene. Det siste pilotintervjuet ble holdt med en person som har flyktningbakgrunn, men som på grunn av vår eksisterende relasjon ikke egnet seg som informant til denne studien. Formålet med dette pilotintervjuet var å forberede meg mer på hvilke svar som kunne komme, og samt også for å øve på ferdigheten med å stille oppfølgingsspørsmål (Silverman, 2020, s. 93).

6.5 Gjennomføring av intervjuene

Datainnsamlingen har foregått i perioden mellom oktober 2022 og desember 2022. To av intervjuene ble gjennomført i et av Universitet i Bergens lokaler. Resten av intervjuene ble gjennomført over teknologiske tjenester som ZOOM⁹. Det var informantene selv som bestemte om vi skulle møtes fysisk i dere kommune eller digitalt. Denne fleksibiliteten var viktig for å skape en avslappet sosial kontekst hvor informantene selv opplevde trygge rammer. Å ha intervju over de ulike digitale løsningene fungerte stort sett svært fint, og var noe jeg hadde trening i ettersom jeg skrev bachelorgraden under korona-nedstegningen i 2020 og da ikke kunne ha intervjuer fysisk. Det var kun ved et intervju hvor det oppstod tekniske problemer, men dette skjedde relativt tidlig i intervjuet og ble raskt løst. Når det kommer til andre aspekt som dynamikk, tillit og flyt så opplevde jeg ikke at dette var begrenset av det digitale valget. To av informantene fra Sogn distrikt og en fra Bergen uttrykte at de satt pris på fleksibilitet det digitale intervjuet ga dem, og fremla da spesielt tid som en viktig faktor. Intervjuene i denne studien varte mellom 1 time og 1 time og 55 minutter, men alle informantene ble bedt om å holde av to timer. På bakgrunn av svært få komplikasjoner og fleksibilitet det ga, anser jeg det som en god avgjørelse å tilby digitalt intervju.

Noen komplikasjoner forekom likevel under intervjuet. Til tross for relativt grundig førtesting av intervjuguiden var det vanskelig å forutse alle svarene som kom. Ved et tilfelle ble oppfølgingsspørsmålet spørsmålet «men du føler de tvang deg?» stilt. Spørsmålet kan virke ledende, og dermed utfordre studiens relabilitet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 201;

⁹ ZOOM er en teknologisk løsning som legger til rette for to-veis kommunikasjon med video og tale (UiB, 2023).

Silverman, 2020, s. 93). På den andre siden kan en argumentere for at ledende spørsmål kan anvendes som et virkemiddel ved formålet å verifisere egne forståelser og tolkninger (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 202). Intervjuene i denne studien er tidvis preget av språkproblemer og tilhørende misforståelser. Uten mulighet for å verifisere oppfattelsen av enkelte svar og resonnement ville faren for feiltolkninger økt. Under alle intervjuene prøvde jeg å være svært observant på min posisjon som premissgiver, og den aktuelle delen av intervjuet er ikke tatt med i analysen, da risikoen for at jeg har tillegget informantene tanker eller meninger er tilstedeværende (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 52).

6.6 Forskerposisjon

Dorothy Smith (1986) og Patricia Hill Collins (2004) hevdet at enkelt menneskets evne til å forstå aspekter med verden gjør at ikke alle er like godt utstyrt til å produsere vitenskap om aktuelle tema. Merton (1972, referert i Bhambra, 2015, s. 2319) trekker debatten hakket videre og argumenterer for at «only black sociologist can understand the social life of blacks». Alle mennesker har opplevd situasjoner som gjør dem unik. Felles for mine informanter er at de alle har opplevd tvungen migrasjon. Det har ikke jeg. Påstanden til Merton (1972) er dermed ikke bare relevant i forhold til ytre fenotyper som hudfarge, men kan også med en annen vinkling spørres på følgende måte: «kan en som ikke har opplevd tvungen migrasjon forstå livet til dem som har det?». Tematikken rundt forskerposisjon når det kommer til bakgrunn, kjønn og hudfarge krever altså en refleksjon. Som en hvit, ung kvinne, uten noen egne erfaringer med migrasjon og som heller ikke har opplevd rasisme eller diskriminering på grunnlag av etnisering og rasialisering, er det grunn til å tro at jeg har oppnådd et annet datamateriale enn en som deler flere fenotyper og bakgrunn med informantene (Andersson, 2022, s. 205). Av meg har det krevd et bevisst valg om å legge tidligere internaliserte diskurser betinget i et majoritetsperspektiv vekk, og som forsker har jeg etterstrebet å møte empirien med mest mulig åpenhet (Døving, 2009). Men som Glaser og Strauss (1967, s 33) påpeker kan ikke egne faglige forankringer og levde opplevelser forhindres helt. Når det er sagt, er det ikke prosjekts formål å skape en posisjon hvor man både integrerer og forener opplevelsene, refleksjonene og ikke minst perspektivene mine med informantens. Prosjektets intensjon er å invitere unge flyktninger til å reflektere og diskutere sine erfaringer med meg.

Et tiltak som ble gjennomført for å sikre god, åpen og anerkjennende atmosfære var å presisere i starten av intervjuet at det var deres historier, tanker og refleksjoner jeg ønsket å

høre om og lære fra. Majoriteten av informantene er også rekruttert gjennom sentrale portvakter i bostedskommunene, som informantene har trygge og sikre forhold til. Deres anbefaling av meg som en trygg person å dele erfaringer med har vært uvurderlig for at dette prosjektet skulle bli mulig å gjennomføre. Interessant nok opplevde jeg at mine mannlige informanter hadde umiddelbar tillitt til meg og fortalte fritt om sine erfaringer. Det tok litt lengre tid med de kvinnelige informantene, men også her ble tillitsforholdet relativt raskt etablert. I ettertid har det blitt klart at dette kan henge sammen med kvinnene i noe større grad enn det mennene beskriver, har møtt på mye skepsis av lokalsamfunnene i sine bostedskommuner.

Det var kun ved et tilfelle at jeg registeret at den ene informanten utfordret min forskerposisjon og det var når min ene kvinnelige informant avbrøt sin egen refleksjon om diskriminering for å forklare meg hva en hijab var. Når det er sagt anser jeg ikke dette som nødvendigvis negativt, men heller kanskje som et resultat av at informanten ønsket å være så tydelig som mulig i et intervju hvor vi begge hadde møtt på språk utfordringer. Mitt inntrykk er likevel at informantene opplevde deltakelsen som både positivt og givende. To av informantene uttrykte blant annet at de var glade for at noen ville høre om deres erfaringer og prøvde å se situasjoner fra deres perspektiv. Fire informanter fortalte i tillegg at de håpte at deres deltakelse ville ha en samfunnsnytte.

6.7 Ethiske vurderinger

Prosjektet har i tråd med forskningsetiske vurderinger blitt registrert og godkjent av NSD/SIKT¹⁰ og RETTE¹¹. Førstnevnte har vært svært behjelpelig i vurderinger av hvordan etiske retningslinjer best mulig kan bli fulgt. Fortrolighet og anonymitet har litt særlig vært vektlagt i utformingen av prosjektet. Disse prinsippene har også vært gjeldende i selve utførelsen, men har ytterligere blitt komplimentert av konfidensialitet og velgjørenhet (Kvale og Brinkmann, 2017; Silverman, 2020). Informantene har blitt anonymisert gjennom en rekke tiltak. Alle navn er fiktive, de forskjellige kommunene i Sogn distrikt hvor informantene er bosatt blir referert til som «bostedskommune». Informasjon som kan avsløre hvilke kommuner i distriktet og bydeler i Bergen kommune det er snakk om er fjernet, eller særlig

¹⁰ Norsk senter for forskningsdata (NSD) har nå blitt en del av SIKT.

¹¹ RETTE er UiBs system for oversikt og kontroll med behandling av personopplysninger i forsknings- og studieprosjekter (Rette, 2023).

anonymisert. I tillegg er det kun svært generell informasjon om informantene som blir opplyst. Disse er kjønn og herkomstområde

I forkant av deltakelsen fikk informantene tilsendt informasjonsskrivet på både norsk og engelsk. En av informantene gikk igjennom informasjonsskrivet med sin portvokter før hen takket ja til intervjuet. Dette ble gjort fordi vedkommende opplevde informasjonsskrivet som krevende og selv spurte portvokteren om vedkommende kunne forklare det til hen. På den ene siden kan dette ha påvirkning på muligheten for å sikre vedkommende anonymitet og dermed også studiens reliabilitet (Silverman, 2020). Samtidig bør det nevnes at denne portvokteren foreslo flere informanter til denne studien, og ble senere ikke informert om hvem eller hvor mange som faktisk deltok. I forkant av alle intervjuene forsikret jeg meg om at informantene hadde lest og forstått innholdet i både samtykkeskjemaet og informasjonsskjemaet. Dette ga en naturlig åpning for å stille spørsmål om det var noe informantene opplevde som uklart eller som de lurte på. Både før og etter intervjuet ble informantene minnet på sine rettigheter. Informantene ga skriftlig og samtykke. Dette sikrer at etiske hensyn blir ivaretatt gjennom intervjuprosessen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 97). Både lydfilene og transkripsjonene av disse har blitt oppbevart på et eksternt- og passord beskyttet harddisk kalt UIB SAFE¹². Lydfilene ble slettet så snart de var transkribert og eksisterer ikke lenger.

Bevisstheten rundt at informantene er en sårbar gruppe, fikk avgjørende effekt på valg av metode. Dype biografiske studier kunne absolutt vært aktuelle å bruke i studien, da de har en tendens til å produsere informasjon som hadde vært nyttig i dette prosjektet, som for eksempel forståelse av livsløpsoverganger eller kulturelle forståelser. Likevel er risikoen for påminnelser av traumer svært tilstedeværende, ved slike metoder (Nilsen og Brannen, 2010). Bevisstheten rundt dette fikk også betydelig påvirkning i intervjuguiden, hvor spørsmål og tema relatert til opplevelser før ankomst i Norge ble unngått.

Analysen har også vært preg av en rekke etiske vurderinger. I det ene intervjuet har særlig prinsippet om velgjørenhet stått sterkt (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 107). Informanten det gjelder ga under intervjuet fra seg svært sensitiv men sentral informasjon som kunne komplementert besvarelsen på en måte som fremmet nye dimensjoner og som var ytterst

¹² «SAFE (Sikker Adgang til Forskningsdata og E-infrastruktur) er en løsning for sikker behandling av sensitive personopplysninger i forskning, som bygger på Norm for informasjonssikkerhet i helse- og omsorgstjenestene (normen) og sikrer at informasjonssikkerheten med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet blir ivaretatt ved behandling av sensitive personopplysninger» (UiB, 2023).

samfunnsaktuelt. Avgjørelsen falt likevel på å ikke inkludere informantens opplevelser knyttet til aktuelle situasjonen, da det kunne ført til at informanten ble gjenkjent noe som kunne resulterte i negative konsekvenser for vedkommende (Silverman, 2020). Delen av intervjuet hvor informasjonen blir delt ble derfor ikke transkribert og vil med det heller ikke bli brukt i analysen. Det har generelt vært utfordrende å sette grenser for anonymitet i dette prosjektet. En spesiell viktig etisk vurdering har vært i forhold opplysningen av regionalitet og bostedskommune. NSD var, og SIKT har nylig vært svært hjelpelige i denne vurderingen og sammen har vi kommet frem til at de andre tiltakene gjort for å anonymisere informantene, som begrensende personopplysninger, i kombinasjon med en vurdering av samfunnsnyttens studien har, veier opp for at case-områdene ikke er fullstendig anonymisert (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 107). Mer om dette kan leses i vedlegg 3.

6.8 Generalisering og overførhetsverdi

Det er på ingen måte uvanlig at man i samfunnsforskning stiller seg undrende til om det er mulig å genere generaliserbare funn for kvalitativ forskning (Gomm, mfl., 2000). Kvantitative studier inneholder ofte et utvalg som er såpass stort at det med sannsynlighet kan representere den populasjonen som utvalget er trukket fra (Brannen og Nilsen, 2011). Flere samfunnsvitere innehar en forståelse om at kvalitative studier ikke kan si noe utover seg selv på grunn av sitt lave utvalg (Gomm, mfl., 2009, Silverman, 2020, Kvale og Brinkmann, 2017). Brannen og Nilsen (2011) argumenterer imidlertid for at det ikke bør være et mål for kvalitative studier å etterstrebe kvantitativ forståelse av kvalitet. De bygger sin argumentasjon på Gomm (mfl., 2000, referert i Brannen og Nilsen, 2011) som hevder at det er nødvendig å bevege seg vekk fra det positivistiske begrepet «generalisering», og heller undersøke og diskutere om funn i kvalitative studier kan ha overføringsverdi til lignende caser.

Ragin (1992) argumenterer for at alle caser er tilfeller av noe, og man kan dermed anta at informantene i denne studien innebærer kunnskap som strekker seg utover det som er forskningsprosjektets tiltenkte rammer. I dette prosjektet er et mindre strategisk utvalg benyttet for å si noe om hvordan lokalitet spiller en rolle i opplevelsen av å komme til Norge og bli integrert. Studien er altså kontekstavhengig. Samtidig er det viktig å få frem at utvalget i noe grad bærer preg av heterogenitet. Valget om å fokusere på flere herkomstgrupper og ikke bare en, ble tatt med hensyn til å øke bredden i datamaterialet på en slik måte at risikoen for forutinntattheter som blant annet stereotyper skulle reduseres

(Blumer, 1969, s. 151). Likevel er det klart at når seks av åtte informanter er fra Midtøsten, så finnes det et visst nivå av heterogenitet i utvalget, spesielt når de andre herkomstområdene kun har en representant her. Konsekvensene av dette kan være at de fellestrekkene og tankene som informantene fra Midtøsten har, er blitt mer fremtredende til tross for at ikke nødvendigvis resten av utvalget opplever det likt (Brannen og Nilsen, 2011, s. 606-607). Jeg vil likevel argumentere for at tilnærmingen benyttet i prosjektet kan generaliseres, og at funnene kan danne grunnlaget for videre teoretisk generalisering (Grønmo, 2016). Til tross for en heterogenitet i utvalget, samsvarer funnene i stor grad med tematikker som er tatt opp i tidligere forskning, og man kan med det anta at studiens funn kan ha overførbarhetsverdi da de i stor grad konkluderer med det samme som tidligere forskning har visst (Silverman, 2020; Flyvbjerg, 2010). Når det er sagt vil jeg oppmuntre til vise en viss form for sensibilitet når det kommer til overføring på tvers av regioner, da både forskningslitteraturen og funnene i denne studien viser at opplevelsen av integreringsprosessen er kontekstavhengig (Djuve, 2017; Gullikstad, mfl., 2021; Tjora, 2012, s. 202).

6.9 Analytisk strategi

I dette delkapittelet vil jeg gjøre rede for hvordan jeg har arbeidet i prosjekts analyseprosess. Jeg vil gjøre forklare for hvordan jeg har analysert datamaterialet, samt hvordan jeg har samarbeidet med medstudenter i denne prosessen.

6.9.1 Tematisk analyse

Prosjektet følger en tematisk analyse, delt inn i flere nivåer (Braun og Clarkle, 2006). Bruken av tematisk analyse er å anse som komplimenterende til prosjektets eksplorative tilnærming, da teknikken ikke bare er svært fleksibel, men også fungerer som et verktøy som identifiserer og undersøker underliggende ideer, forestillinger og konseptualiseringer (Braun og Clarkle, 2006, s. 78 og 84). Boyatzis (1998) forklarer at til tross for at tematisk analyse er en teknikk som blir mye brukt i kvalitative studier, så finnes det lite enighet i hvordan nøyaktig skal utføres. Dette prosjektet har delvis fulgt fremgangsmåten foreslått av Braun og Clarkle (2006, s. 87), hvor man først skal gjøre seg kjent med materialet, så genere de første kodene, lete etter tema og vurdere tema, før man avslutningsvis definerer og navngir de ulike temaene.

Den første delen dette prosjektets tematiske analyse startet allerede rett etter at de individuelle intervjuene ble gjennomført, da jeg satt meg ned med intervjuguiden og fylte ut stikkord tilknyttet situasjoner eller refleksjoner informantene berettet om som tiltrakk min

oppmerksomhet. Analyseprosessen gikk så videre til transkriberingen av intervjuene, hvor jeg underveis markerte setninger og avsnitt som fremstod som svært interessant eller betydningsfullt for den aktuelle informanten. Etter å ha gjort meg kjent med datamaterialet gikk prosessen videre til å starte fasen: kodningsprosessen (Braun og Clarkle, 2006, s. 90). Jeg behandlet først hvert intervju for seg selv, hvor fokuset var på å identifisere nøkkelord fra tekstsegmenter for å videre kunne identifisere en uttalelse (Kvale og Brinkmann, 2019, s. 226). De første kodene som ble utviklet var særegne for hvert intervju, et bevisstvalg som ble gjort for å ikke presse intervjuene inn i eksisterende koder, men heller utvikle koder så empirinært som overhodet mulig (Glaser og Strauss, 2006, s. 6). Jeg identifiserte først hovedkoder med så tilhørende underkoder og eksempelkoder. For eksempel fremkom hovedkoden «introduksjonskurs» med underkodene «utdanningsrelatert opplegg» og «arbeidsrelatert opplegg». Jeg gikk så igjennom notatene mine fra rett etter at intervjuene ble gjennomført, for å se om essensen var den samme.

Det var først når alle intervjuene var transkribert og kodet hver for seg at jeg begynte den delen av analyseprosessen som innebærer å lete etter mønster mellom de individuelle intervjuene og kodene som var dannet (Braun og Clarkle, 2006, s. 87; Markus, 1989). Med hensyn til studiens case-komparative fokus, valgte jeg først å se etter mønster mellom intervjuene i Bergen og så Sogn, før jeg videre sammenlignet alle (Miles and Huberman, 1994). Jeg identifiserte etter hvert et tydelig mønster i hvordan informantene på de to ulike stedene snakker om muligheter, som ble svært avgjørende for prosjektets helhet i forhold til både hva som blir vektlagt i analysen slik den er presentert i de neste kapitlene, men også i forhold til den større sosiologiske debatten som forekommer i kapitlet «diskusjon». I begge caseområder delte informantene et tydelig skille mellom muligheten til sosial deltakelse og muligheten til å delta i det strukturelle livet. Dette gjorde utgangspunkt for mine to første hovedkoder. Informantene la også betydelig vekt på portvokteres betydning for muligheter, både implisitt og eksplisitt i sine intervjuer, noe som la grunnlag for den siste hovedkoden.

Etter at jeg hadde kodet og kategorisert datamaterialet, gikk jeg dypere til verks for å avdekke og tolke meningsinnholdet i intervjutekstene. Kvale og Brinkman (2019, s. 234) forklarer at meningsinnholdet i et datamateriale strekker forbi det informantene faktisk sier.

Analyseprosessen er derfor spesielt viktig fordi man gjennom å finne frem til betydningsrelasjoner og meningsstrukturer vil kunne nå både en dypere og mer kritisk tolkning av datamateriale (Braun og Clarkle, 2006).

6.9.2 Kollektiv kvalitativ analyse

I tillegg til å ha analysert datamaterialet selv, gikk jeg og to medstudenter, som utførte sine masterprosjekt samtidig, sammen for å utføre et analyseverksted. Verkstedet ble i all hovedsak gjennomført for å sikre få innputt rundt oppfatningen av datamaterialet. I januar 2023 gjennomførte vi to analyseverksted hvor vi diskuterte funn, tidligere forskning, mulig teori og analysemetoder. På det tidspunktet hadde jeg akkurat gjennomført mitt siste intervju, og hadde derfor transkribert og lest igjennom råmaterialet til alle intervjuene foruten om et. Møtene var i 3-4 timer hver gang, og tok utgangspunkt i Helga Eggebøs (2020) arbeid om kollektiv dataanalyse. Vi gikk i tråd med Eggebø (2020) gjennom analysearbeidet i plenum, tok notater og ga hverandre faglige tilbakemeldinger og refleksjoner.

Analyseverkstedene opplevdes som svært fruktbart, da jeg kunne diskutere sentrale funn med medstudenter med lignende fagområde som meg selv. I verkstedet fikk jeg også bekreftet hva som var interessante aspekter ved empirien og hvordan de kunne tolkes i en større sammenheng. Å samarbeide på denne måten kan sies å ha styrket analyses kvaliteten, da andre fikk muligheten til å korriger og nyansere tolkninger av funnene (Tjora, 2017, s.251-2 i Eggebø, 2020, s.107). I mitt tilfelle førte analyseverkstedet til mindre endringer i forhold til underkategorier.

De gjeldende kodene ble: 1) «Møte med det institusjonelle», 2) «Sosial deltakelse» og 3) «Portvoktere». Under disse hovedkodene ble følgende underkategoriene til: (1) a) «sosial tilhørighet» og b) «møteplasser», (2) a) «limbo», b) «introduksjonsprogrammet veien til arbeid eller utdanning», og c) «fremtid». (3) a) «sosiale aktører», b) «institusjonelle aktører» og c) «behovstettere», til.

Kapittel 7 – Første analysekapittel: Bergen kommune

Kapittel 8 er det første av tre kapitlene som tilhører analysedelen av oppgaven. De to første analysekapitlene tar for seg her sitt caseområde. I dette kapitlet er det funn fra Bergen kommune som blir løftet frem og analysert. Kapitlet deles inn i tre delkapitler basert på de overordnede analytiske kodene «møte med det institusjonelle», «sosial deltakelse» og «portvoktere», men har fått tilpassede overskrifter etter funnene i datamaterialet som presenteres og analyseres.

7.1 Et individualisert institusjonelt system

Dette er det første av delkapitlet som tilhører caseområde Bergen kommune. Alle informantene i denne studien har kommet til Norge som følger av krig og forfølgelse - med andre ord tvungen migrasjon. Det gjør at deres opplevelser tilknyttet de første årene i Norge deler en del fellestrekk, spesielt tilknyttet til institusjonelle tiltak og krav som de har måtte forholde seg til. I motsetning til tilsvarende analysekapittel fra caseområde Sogn distrikt, vil ikke dette kapitlet ta for seg tiden før bosettelsen i kommunen. Dette henger sammen med at informantene i Bergen snakket langt mindre om asylsøkerperioden i sine intervjuer.

7.1.2 Et studierettet introduksjonsprogram

Et av den nå opphevede introduksjonslovens (2003) klareste mål var å integrere nyankomne som var kommet som følger av tvungen migrasjon, gjennom å styrke deres muligheter for deltakelse i samfunnet gjennom arbeid eller utdanning. I Bergen kommune har **Zarha** og **Selda** deltatt i introduksjonsprogrammet, mens **Kawa** gjennomførte programmet i Sogn og **Diego** var mindreårig når han kom til Norge og derfor ikke var kvalifisert. **Zarha** og **Seldas** gjenfortellinger av den første tiden etter bosettelsen deler noen klare likheter, blant annet forteller at førstnevnte at «i Bergen alt handler om utdanning. Ingen får jobb uten» mens **Selda** fortalte at «Jeg følte ikke det var så mye valg. De sa jeg burde ta utdanning». Merk hvordan begge informantene beskriver et introduksjonsprogram hvor fokuset ligger på utdanningsrettede tiltak fremfor arbeidsdeltakelse. Se også at begrunnelsen for dette virker å være manglende muligheter til å delta i arbeidslivet uten rett utdanning. Både **Selda** og **Zarha** kom til Norge ferdigutdannet med høyere universitetsutdannelse, men fikk ikke disse godkjent i Norge. Å måtte starte på nytt ved å ta deler videregående på nytt, blir beskrevet som svært ulikt av de to. Mens **Zarha** fortalte at «jeg syntes det var... ja hva heter det? nedvergende. Nedvergende og vanskelig. Det var en motsetning til mulighetens Norge som

alle hadde fortalt meg om», forteller **Selda** at «å ta videregående på nytt var krevende, men det ga meg også nye muligheter. Jeg valgte realfag». Merk hvordan **Selda** beskriver videregående i Norge som mulighetsskapende. I en ellers vanskelig og krevende situasjon benyttet hun ressursene som var tilgjengelig for henne til å skape nye livsmuligheter. I intervjuet med **Selda** beskriver hun tiden på videregående som: «(...) bra. Jeg lærte masse av de ansatte». Den positive opplevelsen av det norske utdanningssystemet snudde imidlertid når **Selda** skulle søke høyere utdanning. Friheten til å studere hva enn hun ville, så lenge hun var kvalifisert, førte til større forvirring enn glede når den institusjonelle oppfølgingen var mangelfull. **Selda** fortalte at:

Du har rett på papiret, men hva innebærer det egentlig? Jeg vet ikke hva det kan innebære, og de (ansatte) er heller ikke spesialister. Så det er liksom selve oppfølgingen av disse rettigheten som kan stilles spørsmålstegn ved.. men generelt føler jeg uansett at det det (introduksjonsprogrammet) er et bra tilbud.

Seldas refleksjoner ovenfor viser et paradoks i den bergenske introduksjonsprogrammodellen. Mens modellen på ene siden legger opp til stor individualisme tilknyttet frihet til handlingsvalg, viser beskrivelsen også en klar mangel når det kommer til oppfølging og kunnskap tilknyttet de mange handlingsmulighetene. Følelsen av å stå alene etter gjennomført videregående beskrives også av **Zarha** som i intervjuet fortalte at «jeg ville studere (studielinje sensurert) men den er bare i Oslo. Det var helt tilfeldig at jeg fant ut at (studielinje sensurert) nesten var det samme. Når jeg sa det til de (ansatte, introduksjonsprogrammet) ble de overrasket». Både **Zarha** og **Selda** beskriver følelsen av å være alene i det institusjonelle systemet. Empirien indikerer til at flyktninger i Bergen blir møtt med forventninger om selvstendighet.

7.1.3 Arbeidsdeltakelse på bekostning av identitetsmarkører

Til tross for at det kun er **Zarha** og **Selda** som har gjennomført introduksjonsprogrammet i Bergen, viser empirien at alle informantene har vært i kontakt med institusjonelle aktører i forbindelse med deltakelse i arbeidslivet. I lys av at ingen av informantene har fått arbeid gjennom introduksjonsprogrammet, vil alle informantenes erfaringer med arbeidslivet deles i dette delkapittelet.

Til tross for at informantene fra Bergen skiller seg stort fra hverandre når det kommer til hvilke utdannelse de tar, hvilke planer og mål de har for fremtiden og hvordan de legger opp sin hverdag, deler deres beskrivelser av arbeidslivet flere likhetstrekk. **Selda, Diego** og **Kawa** opplyser alle om at de har vært i kontakt med ulike institusjonelle aktører i deres mål om å bli sysselsatt, men at de på grunn av deres status som studenter, ble møtt med lite vilje til hjelp. Spesielt tydelig er dette i intervjuet med **Selda** som fortalte at «de sa de ikke hadde tid til å hjelpe meg. Det var mange andre foran meg». **Diego** reflekterer likt rundt situasjonen og uttalte i intervjuet at «det var vanskelig... men det er veldig mange som trenger hjelp. Så jeg fant jobb alene». Selvstendighet har vært en tydelig forventning fra det institusjonelle når det kommer til sysselsetting av informantene som har deltatt i dette prosjektet. **Selda, Kawa** og **Diego** har klart å komme seg i arbeid på egenhånd. For **Zarha** derimot har prosessen opplevdes som svært krevende, og i en lengre periode følte hun at hennes utfordringer ble minimalisert og at hun selv ble avvist:

Jeg trengte penger og jeg fikk ingen støtte av NAV og sånn fordi de ikke har regler for å hjelpe meg. Så jeg måtte bare skaffe... jeg måtte bare finne jobb for å betale regninger også videre. Så det var et økonomisk press. (...) Hvis NAV kunne hjulpet meg så hadde det kanskje vært litt bedre... kanskje. Jeg liker ikke å søke støtte hele tiden... og da hjalp de meg ikke. Men det var ikke NAV som presset. Det var systemet. Det hele.

Merk hvordan **Zarha** beskriver et press på å få seg arbeid, samtidig som sitatet også belyser vanskeligheten en flyktinger og andre migranter møter på når de skal ut i arbeidslivet. I refleksjonen rundt hvorfor **Zarha** slet med å få jobb, mens de andre tilsynelatende har klart det, kommer det frem at **Zarha** ikke betrakter alle jobber som mulig for henne å oppnå: «Jeg kunne ikke få jobb hvor som helst fordi noen steder passer ikke at jeg jobber. Og noen steder var det kanskje vanskelig for dem å gi meg jobb». Videre i intervjuet kommer det frem at **Zarha** mener at hennes synlige kultur og religion, var grunn til at hun ikke ble betraktet som egnet til enkelte stillinger. Hennes muligheter til å delta i arbeidsstyrken er med andre ord begrenset. **Diego** som er fra Sør-Amerika og som ikke har tydelige kulturelle eller religiøse symboler som avviker fra det vestlige tankesettet, beskriver seg selv som privilegert i intervjuet: «Jeg tenker at det kan være vanskeligere for folk med... som ikke har noe i nærheten av europeisk kultur, og spesielt de med synlig religion». Synlig kultur og religion

virker å ha en betydelig innvirkning på informantenes muligheter og handlingsvalg. **Kawa** uttalte blant annet at:

Jeg tror grunnen til at jeg har fått jobb så lett er fordi jeg har visst at jeg er... at jeg prøver å bli norsk. Jeg går i vanlige klær og i (jobb)intervju spør jeg alltid om arbeidsmiljøet og lønningspils. For da vet de at jeg ikke er en sånn... en religiøs flyktning.

Merk hvordan **Kawa** indirekte forteller at flere muligheter åpner seg for dem som er villig til å gi opp deler av sin kultur og religion for å bli mer lik majoritets tolkning av «norskhet». For **Kawa** har dette ført til bestemte handlingsmønstre, og dermed fått en tydelig påvirkning på hans liv. For **Zarha** som ikke ønsker å gi opp på sine identitetsmarkører lukkes flere veier til arbeidslivet. Ofte også til de delene av arbeidsmarkedet som ansetter midlertidig arbeidskraft som serveringsbransjen. Gjennom intervjuet med **Kawa** blir dette ytterligere problematisert da han forteller om vanskeligheten unge flyktninger har med å få arbeid i kommunen uten eksisterende nettverk eller tidligere erfaringer: «Det var vanskelig å få jobb i Bergen. Vanskeligere enn i Sogn. Her handler alt om å kjenne folk. Og jeg kjente ingen».

7.1.4 Prekære og midlertidige arbeidsforhold

Et annet gjennomgående funn fra empirien fra Bergen er at ingen av informantene er ansatt i faste arbeidsforhold. **Diego** forteller at: «Det er en fin jobb... en midlertidige en. Jeg er jo snart ferdig med (høyere utdanningsgrad, sensurert)». Legg merke til **Diegos** vektlegging på at arbeidsforholdet er tidsbegrenset. Det virker nemlig å være alle informantens begrunnelser til hvorfor de ikke har anskaffet seg faste deltid- eller fulltidsstillinger. Arbeidsmarkedet i Bergen beskrives som enormt tøft ved mangel på fullført utdanning, og ingen av informantene har arbeid innenfor samme sektor som de utdanner seg til. Analysen viser at årsaken til de midlertidige arbeidsforholdene kan betraktes som todelt. På den ene siden forklarer **Selda** at det er tilnærmet umulig å få en fast stilling: «(...) liksom sånn voksen jobber... jeg vet ikke helt hva det er. Det er et moment som stresser meg, fordi da er det alltid sånn «ja takk for søknaden, men prøv igjen neste gang»». Legg merke til utsikkerheten **Selda** beskriver og frykten hun har for å bli avvist som jobbsøker. Samme faktorer kommer frem når hun beskriver sin nåværende arbeidssituasjon: «jeg vet jo ikke om jeg har jobb etter sommeren liksom. Det beste er jo å få fast jobb. Det er mer sikkert». Utsagnet fra **Selda** viser en tydelig lyst til å oppnå fast ansettelse, samtidig som hun også innrømmer at hun ikke anser det som

oppnåelig mens hun studerer. Det kan altså virke som om den sosiale statusen som student legger føringer på hvilke jobbmuligheter det er mulig å oppnå.

De midlertidige arbeidsforholdene informantene fra Bergen kommune står ovenfor skaper ytterligere usikkerhet, da analysen viser at flere av informantene opplever store sosioøkonomiske belastninger. Med høy husleie og stønader som ikke strekker til, har både **Selda**, **Zarha** og **Kawa** måtte finne alternative økonomiske kilder. For førstnevnte har redningen vært familie: «Jeg må få (økonomisk) hjelp fra min far. Først syntes jeg dette var flaut, men nå vet jeg at mange andre også sliter». Det er ikke alle informantene som har foreldre eller familiemedlemmer som har muligheten til å hjelpe dem økonomisk. **Kawa** er den informanten i datamaterialet som har hatt flest jobbforhold i Norge. Den stadige jakten på sikrere inntektskilder har ført til at han har hatt over fem arbeidsgivere i Bergen på under fem år. Hos nåværende arbeidsgiver tjener han bedre enn noen gang. Der har imidlertid hatt sin pris, og **Kawa** beskriver jobbsituasjonen som fremmedgjørende:

Jeg føler meg som en maskin. Jeg bare jobber. Jeg tar ordrer og telefoner. Og når det er rushtid kan det være 10 kunder som vil bestille samtidig... Men det er godt for språket. Jeg lærer meg språket nå. Så jeg syntes det er bra for meg nå.

Kawa presenterer et perspektiv som er ganske vanlig blant dem av informantene som i prekære arbeidsforhold – et nytteperspektiv. Hans vilje til å bli i jobben som han sterkt mistrives i, bunn i ønsket om møte den neste arbeidsforholdet med mest mulig av de ressursene han antar de vil forvente av han. Samtidig peker utdraget fra **Kawa** på samme faktor som både **Selda** og **Diego** tidligere har diskutert: en midlertidighet. Analysen viser at flere av informantene aksepterer situasjoner som de gjerne ellers ikke hadde gjort, fordi de gjennom sine fremtidsrettede egenskaper vet at fremtidige arbeidsgivere vil forvente at de har et sett med kvalifikasjoner. Når det er sagt gjør de prekære arbeidsforholdene og det midlertidige arbeidsmarkedet at ingen av informantene betrakter det som mulig å jobbe i Bergen etter endt studieløp. Faktisk forteller de alle om konkrete flytteplaner til hovedstaten Oslo. I intervjuet fortalte **Selda** at: «det er ingen som får jobb her. Bare folk som allerede har et rykte». Inntrykket av flere muligheter, et større mangfoldsamfunn og bedre vær er alle faktorer som tiltrekker informantene. For **Diego** er likevel valget vanskelig:

Jeg har lyst å studere med de samme folkene videre, men jeg tror jeg kommer til å flytte til Oslo uansett. Jeg føler at jobbmulighetene er bedre, og vi har familie som bor i Oslo. Det er mange som studerer her (Bergen), men de fleste får jobb i Oslo. Jobbmiljøet er mye bedre, så kanskje jeg bare må til Oslo... (...) Men jeg vet ikke... Jeg er ikke så stor fan av store byer egentlig. Jeg føler at jeg kommer til å... midlertidig flytte til en annen by i Norge om noen år. Kanskje Oslo. Men så komme tilbake til Bergen hvis det gir mening?

Diego skiller seg fra de andre informantene i Bergen, da han har et ønske om å komme tilbake til bostedskommunen. Likevel er hans forklaring om at den planlagte flyttingen er resultat av et vanskelig arbeidsmarked i Bergen, lik som hos de andre informantene. I refleksjonen av hvordan **Diego** har endt opp i denne situasjonen forteller han at «Jeg skulle gjerne hatt mer rådgivning, men jeg er jo bare en av mange som skal ha hjelp. Og siden jeg ikke var voksen når jeg kom, så tror jeg de forventer at jeg finner ut av det selv». Den institusjonelle forventningen om å være selvstendig er med andre ord ikke bare begrenset til introduksjonsprogrammet, men påvirker flyktninger i flere arenaer av livet.

7.2 Det kulturelles betydning for sosial deltakelse

Dette er det andre delkapittelet som tilhører caseområdet Bergen kommune. Delkapittelet omhandler informantenes opplevelser og refleksjoner tilknyttet deres deltakelse i det sosiale og sivile samfunnet. Også dette delkapittelet vil, for å belyse viktigheten av den sosiale delen av integreringsprosessen, starte ved å gjennomgå informantens egne refleksjoner av hva integrering er.

7.2.1 Integrering – veien til tilhørighet

De fleste av informantene i Bergen fikk et ganske tøft møte med lokalsamfunnet. Fortellinger og skeptiske og tilbakeholdende bergensere er fremtredende beskrivelser i datamaterialet, og uttrykkes spesielt av **Diego**: «jeg har alltid følt meg annerledes. Eller *de* gjorde det veldig klart at jeg var annerledes. Men en dag var jeg... ja, akseptert». **Diego** kom til Norge som mindreårig, deltok derfor i det vanlige skoleløpet. Der ble han svært mobbet i flere år. Ved spørsmålet om hvorfor han tror at de jevnaldrende behandlet han på måten de gjorde, svarte han «jeg tror det er ganske vanlig å være slemme mot barn med innvandrerbakgrunn. Men til slutt innser *de* at du ikke kommer til å dra». For han har opplevelsene tilknyttet behandlingen

han fikk av sine medelever fått en avgjørende effekt på hvordan han betrakter sin posisjon i samfunnet, og hans refleksjoner rundt når integreringsprosessen er vellykket: «Jeg tenker at integreringsprosessen handler å bli lik som nordmenn... Eller å klare det samme som *de da*».

Informanten **Selda** kom til Norge som voksen, men beskriver også en tydelig følelse av å være annerledes i samfunnet. «Det tar en stund før *de* aksepterer *deg* liksom. Du møter *de* igjen og igjen og blir det sånn... liksom rart at *vi* ikke har snakket sammen enda... Nei, *du* må bevise at *du* er her for å bli». Både **Diego** og **Seldas** refleksjoner indikerer til at opplevelsen av å være helt utenfor samfunnet er tidsbegrenset. Å bli behandlet som en del av samfunnet, er avhengig av at folk som ikke i utgangspunktet nødvendigvis er interessert i å bli kjent med deg, likevel blir det på et eller annet nivå. Dette kommer spesielt godt frem hos sistnevnte som i intervjuet fortalte at hun har utviklet en tilhørighetsfølelse «Jeg har en følelse av at jeg hører til nå. Jeg har liksom blitt bergenser».

For informantene i Bergen virker den sosiale integreringsprosessen å være viktigere enn den strukturelle. Svært få av informantene nevner faktorer som arbeid eller økonomi som faktorer ved integrering, og om de never det er det som oftest i en bisetning. En plausibel forklaring på dette kan være at de alle er studenter og dermed enten deltar eller har en hatt en forventning om deltakelse i studentsamfunnet. Når det er sagt er det ikke alle informantene fra Bergen som opplever at den sosiale integreringsprosessen er komplett. **Zarha** som også er student beskriver deltakelsen i studentlivet som noe av det mest sårbare i henne nye tilværelse:

De fleste ganger er *de... de* åpner seg ikke fort. Det er vanskelig å komme i kontakt med *de... Ja, de* er lukket. Jeg har lyst å spørre *dem* hvorfor åpner *de* seg ikke når *de* ser en utenlandsk student her. Jeg tror ikke *de* er rasister... men *de* har ikke lyst å være med meg heller.

Merk hvordan **Zarha** legger vekt på den manglende følelsen av å være ønsket i samfunnet og derfor heller ikke få muligheten til å delta i det. Senere i intervjuet kommer det frem at **Zarha** i stor grad føler at flyktninger i stor grad står alene i integreringsprosessen, og at det ikke eksisterer en to-deling, slik som forespeilt i den politiske diskursen. **Zarha** forteller ytterligere at: «*Vi* har blitt vandt til kultur. *Vi* er vandt til regler, jobb. Man tjener litt. For økonomisk stabilitet påvirker *oss* også». Lignende refleksjoner finnes også i intervjuene med **Kawa** og **Selda** hvor sistnevnte blant annet fortalte at: «jeg tror ikke *de* (norskfødte) forstår at *vi* har traumer. Fra første stund blir *vi* møtt med forventninger om at *vi* må endre *oss*. Men *de* tar

ikke samme hensyn». Informantene i Bergen virker å peke en manglende forståelse blant «norskfødte» i forhold til hvilke situasjoner de står ovenfor.

Legg også merke til at de fleste sitatene presentert så langt i dette kapittelet inneholder en skårmarkering av ord som «vi», «oss», «de» og «dem». Et viktig funn i empirien fra Bergen er nemlig at alle informantene underveis i intervjuene benytter seg et diskursskille mellom «vi – med minoritetsbakgrunn» og «de- norskfødte». Skillet forekommer som oftest i beskrivelser som omhandler en forventning til en tilpasningsprosess, eller hvor informantene har opplevd anderledesgjøring. Med andre ord kan det altså virke som om majoritetssamfunnets forventninger, tale- og handlingsmønster får en betydelig påvirkning på hvordan informantene betrakter sin posisjon i samfunnet. Diskursen får også betydelig effekt på betraktningen av når integreringsprosessen er gjennomført, og styrker betydningen av sosial deltakelse i kommunen.

7.2.2 Betydningen av møteplasser

I en tilværelse som tydelig blir beskrevet som vanskelig å få norskfødte venner i, forteller tre av de fire informantene fra Bergen at de likevel har oppnådd nettopp dette. **Selda** som tidligere uttalte at hun nå følte seg som en bergenser, knytter videre denne opplevelsen til mindre grupper i samfunnet. I intervjuet fortalte hun at:

Selv om jeg ikke har dialekten så er jeg på en måte en del av det. Jeg vet ikke helt hva som har forandret seg. (...) Jeg går nedover gaten og ser noen bekjente og ja sånne ting. Vi er på en måte knyttet til hverandre gjennom (organisasjon sensurert). Man blir bare en del av det. Bevisst og ubevisst.

Legg merke til at **Seldas** opplevelse av tilhørighet og muligheten til sosial deltakelse bunner i hennes deltakelse i en organisasjon. Dette er gjentakende i empirien fra Bergen. Informantene beskriver interessepunkter og jevnlike møteplasser som betydningsfulle for hvem man blir venner med. For **Selda** var musikkmiljøet redningen, senere i intervjuet forteller hun om et idrettsmiljø hun nylig har blitt en del av, og hvordan dette gir henne en ny form for tilhørighet: «de tok meg imot med åpne armer. Jeg hører hjemme her». For **Diego** som opplevde store mengder med utestengelse som barn, ble organisasjoner og aktiviteter rettet spesifikt mot ungdom og unge voksne en redning i hans livsovergang fra videregående til høyere utdanning: «Jeg jobber for (organisasjon sensurert), det er frivillig, men jeg har blitt kjent med mange fine folk. Jeg hadde ikke vært den samme uten de».

Kawa ligger i sitt intervju mindre vekt på venner som tilhørighetsskapende, men forteller at han får venner gjennom både arbeid og organisert idrett. **Kawa** skiller seg imidlertid fra de andre informantene da han beskriver seg selv som et møtepunkt: «Når det er fest hos meg, alle er velkommen, også de som er norsk. Men jeg tenker at det bare blir noen typer av det norske folk. Bare de som ikke har noe problem med utlendinger». Legg gjerne merke til distinksjonen mellom de som er velkommen og de som ikke er det. I **Kawas** intervju er dette gjentakende, og kommer enda bedre til syne når han blir bedt om å reflektere rundt første delen av tilværelsen i Bergen:

Ja når de vet at jeg var ny her i Bergen, de var mer hyggelig. De snakket masse, de spurte mange spørsmål. og jeg syntes... hvorfor skal ikke folk være hyggelig mot meg? De vet at det ikke var et valg. Det var livet som sende meg her. De skal ikke være rasister, de skal vise respekt, de skal vise forståelse. Og de andre folk, jeg vil ikke kontakte de.

Opplevelsen av å bli behandlet på en urettferdig, diskriminerende og rasistisk måte, virker å være grunnlaget for at **Kawa** nå føler et behov for å skjerme de som står han nær. I intervjuet ble **Kawa** spurt hva han tenkte kunne være en løsning for å motarbeide slike hendelser, da fortalte han at «jeg tror det mye misforståelser. Folk kjenner ikke hverandre, og vi forstår hverandre ikke. Kanskje hvis vi møttes mer og mer». Ønsket med mer interaksjoner mellom de norskfødte og mennesker med migrasjonsbakgrunn, løftes også opp i intervjuet med **Zarha** som fortalte at «jeg skulle ønske de (norskfødte) ville lære mer om vår kultur. Kanskje vi hadde blitt venner med de då». Empirien tyder altså på at til tross for at det finnes mange møtepunkter i Bergen kommune, så er gjensidig deltakelse viktig for å opplevelsen av sosial tilhørighet og ønsket om sosial deltakelse.

Til tross for at **Zarha** ikke har norskfødte venner har hun sterke relasjoner med mennesker tilknyttet menigheten hun deltar i¹³. I intervjuet fortalte hun at «den (menigheten) betyr alt for meg. Jeg er så heldig at den ligger så nært og at vi får lov å samles». Tilgjengelighet tilknyttet møteplasser beskrives med andre ord som svært viktig av alle informantene. Det samme gjør tilbudet om organiserte aktiviteter om de så er relatert til et bestemt livssyn eller bare en

¹³ Begrepet menighet er benyttet for å holde Zarhas religiøse livssyn anonymisert. Menighet blir i dette prosjektet forstått som et lokalt geografisk trossamfunn, hvor medlemmene bor i innenfor et definert område og samles i forsamlingshus.

interesse. Analysen viser med det hvordan møtepunkter er avgjørende i den sosiale integreringsprosessen, og hvordan avhengig informantene er av dens tilgjengelighet.

7.3 Betydningsfulle portvakter

Dette er det tredje av delkapittelet som tilhører caseområdet Bergen kommune. Delkapittelet omhandler informantenes møte med ulike gatekeepers – eller portvoktere i lokalsamfunnene. Møte med sosiale portvoktere beskrives som svært viktig i empirien fra kommunen, både når det kommer til å få arbeid, men også i forhold til muligheten til å delta i det sosiale hverdagslivet.

7.3.1 Sosiale portvoktere

Et klart funn fra empirien i Bergen er at det eksisterer en rekke sosiale portvoktere, som har betydelig påvirkning på informantens mulighet til sosial deltakelse. **Kawa**, **Selda** og **Diego** beskriver portvokterene som selve grunnen til at de har fått vennskapelige relasjoner. For **Diego** har vennskap vært avgjørende for hans inngang inn i et mindre studentmiljø tilknyttet en studentorganisasjon. I intervjuet fortalte han om et tøft møte med fadderuken hvor han slet med å knytte vennskapelige relasjoner til andre. For han ble Studentskipnaden Sammen dag hvor man kunne møte representanter fra ulike studentorganisasjoner veien inn i det sosiale livet: «Der møtte jeg (navn sensurert), og han sa «Jeg vil gjerne bli kjent med deg!»». Senere i intervjuet beskriver **Diego** hans relasjon med medlemmene av organisasjonen på følgende måte: «Jeg føler liksom jeg har blitt så godt kjent med de at jeg kan si at de er vennene mine. De er liksom ikke bare folk jeg jobber med. Vi kan finne på å lese sammen etter jobb liksom».

For **Zarha** har hennes norskfødte nabo fungert som en sentral inkluderingsaktør. **Zarha** forteller at: «Naboen min er veldig grei. Jeg er alltid velkommen, og av og til spiser vi middag med de og familien deres. Selv om de er litt eldre enn oss». **Zarha** og hennes familie blir inkludert i et større nettverk gjennom å delta i tilsynelatende dagligdagse handlinger. Videre kommer det også frem at **Zarha** også betrakter naboene sine som en sikker og trygg person: «nå sitter jeg hos naboen min, for jeg har glemt nøklene mine. Alltid er jeg velkommen». **Zarha** er den eneste informanten i datamaterialet fra Bergen kommune som beskriver et nært forhold til sin nabo. Å knytte nære vennskap til naboer virker å være svært vanskelig for informantene i Bergen. **Zarha** refleksjoner av hennes nabos rolle i hennes liv, kan derfor betraktes som en kontrast i datamaterialet. Fordi ingen andre informanter enn **Zarha** i Bergen nevner sine naboer, vet vi lite om hvordan deres hverdagslige interaksjoner er. Det nærmeste

empirien kommer, er når **Kawa** blir spurt «har du noen i livet ditt som du tenker påvirker deg? En nabo, venn eller kollega kanskje?» og han svarte «Nei... eller venner. De påvirker meg». Når det er sagt finnes det en mulig spuriøs sammenheng i forbindelse med temaet naboer. For mens **Zarha** har bodd på samme område innenfor kommunen over lengre tid, har **Kawa** og **Selda** flyttet flere ganger. Ser man dette i forhold til hva de fortalte i andre analysekapittel, om at norskfødte i Bergen er tilbakeholdne og skeptiske, kan altså en forklaring være deres mobilitetsmønster i forhold til bosted.

Til tross for at **Selda** har flyttet flere ganger blir det klart gjennom intervjuet at det er spesielt en sosial portvakt som har hatt stor betydning i hennes liv. Når **Selda** kom til Norge brøt hun forholdet med sin daværende partner. I en tilværelse preget av store mengder med ensomhet og fortvilelse ble en medelev med minoritetsbakgrunn redningen. I intervjuet fortalte **Selda** at «jeg hadde ingen. Men så kom hun og strakk ut hånden. Vi hadde aldri snakket sammen, men den kvelden introduserte hun meg til alle vennene sine, og da var jeg ikke lengre alene». Empirien fra Bergen viser at **Selda** ikke er alene i å finne portvoktere i mindre minoritetssamfunn i kommunen. **Zarha** deler også lignende erfaringer. For henne har redningen vært en organisasjon i Bergens om er rettet spesifikt mot unge mennesker med minoritetsbakgrunn. I intervjuet fortalte hun at: «Jeg kjenner en dame fra (organisasjon sensurert). Hun har hjulpet meg. Emosjonelt eller sånn for å få hjelp av riktige organisasjoner ... å komme i kontakt med riktige organisasjoner». I **Zarhas** tilfelle er hennes viktigste portvakt en som både utfyller hennes opplevelse av manglende emosjonell støtte, samtidig som vedkommende også fungerer som et mellomledd mellom henne og det institusjonelle. Portvakten får med andre ord en dobbel rolle i **Zarhas** liv.

7.3.2 Institusjonelle portvoktere

I motsetning til de sosiale portvokterne i Bergen, beskrives de institusjonelle i mye mindre grad, og når de beskrives omtales de tilnærmet alltid i en negativ forstand. Opplevelsen av å bli misforstått, mistenkeliggjort og følelsen av å stå alene er svært gjentakende, og fremkommer blant annet i intervjuet med **Kawa**: «Nei, jeg har ikke hatt kontakt med de. Ikke etter at de spurte meg hva den virkelige grunnen til at jeg flyttet fra Sogn var. Det er ikke hjelp her (Bergen) uansett. Jeg fikser selv». For flere av informantene har følelsen av å ikke bli hørt og sett fått betydelige konsekvenser. I **Zarhas** gjenfortellinger av sine møter med institusjonelle portvakter i Norge forteller hun om et uoversiktlig system med mange hindringer og manglende emosjonell støtte som over tid er skadelig: «det påvirker din mentale

helse tror jeg, og da blir man kanskje demotivert til å fortsette livet i et land hvor alt er vanskelig». For **Selda** ble den nye tilværelsen uten inngangsporter såpass mentalt krevende at hun oppsøkte profesjonell helsehjelp: «Men ja, for meg har det hjulpet en del å ha en veldig bra fastlege. Hun har vært veldig støttende og veldig snill og fin som på en måte pekte meg flere ganger i riktige retninger».

Generelt virker det som om informantene i Bergen ønsker en større tilstedeværelse av institusjonelle portvakter. Likevel forekommer det noen tydelige institusjonelle portvakter i datamaterialet fra Bergen. **Selda** ovenfor fikk hjelp av sin fastlege og kom med det i kontakt med andre institusjonelle portvakter som kunne besvare hennes spørsmål og dermed skapte nye handlingsmuligheter og livsbaner. **Zarha** på side forteller at hun etter mye motgang i jobbsøkerprosessen endelig fikk jobb i en institusjon som hun selv hadde benyttet når: «hun personen som jobbet før... hun bare anbefalte... hun likte meg. Så da spurte de om jeg ville jobbe der, fordi hun fikk ny jobb. Og da sa jeg, ja jeg kan jobbe». Legg merke til hvor betydelig nettverk var for at **Zarha** fikk arbeid i Bergen. Dette bekrefter funnet om nettverk i forhold til arbeidsmarked, som ble presentert i sist delkapittel. Lignende beskrivelser finnes også i intervjuet med **Diego** som fortalte at den frivillige jobben han gjorde i studentorganisasjonen var grunnen til at han senere fikk betalt jobb hos tilhørende arbeidsgiver. Når det er sagt virker ikke nettverk å være beskyttende mot prekære og midlertige stillinger, da **Zarha, Diego, Kawa** og **Selda** alle har hatt mer enn tre arbeidsgivere på fem år. Funnene indikerer med andre ord til at institusjonelle portvakter skaper muligheter som ikke er mulig for informantene å oppnå på egenhånd, men at informantene i stor grad er nødt til å oppsøke portvakterne selv og at denne prosessen oppleves som svært belastende.

7.4 Oppsummering

Analysen fra første delkapittel «Et individualisert institusjonalisert system» viser en tydelig dreining i det bergenske introduksjonsprogrammet mot utdanning fremfor sysselsetting. Funnene indikerer til at informantene på den ene siden er forespeilet at de ikke har gode nok muligheter til å delta i arbeidsstyrken uten høyere utdanning, samtidig som informantene selv beskriver høyere utdanning som et personlig mål. Muligheten til deltakelse i arbeidslivet blir imidlertid klart redusert av informantenes status som student. Midlertidige og prekære arbeidsforhold blir mer eller mindre betraktet som normaliteten, til tross for at situasjonen tydelig går utover informantenes mentale helse. Ytterligere viser analysen at informantene i

stor grad opplever å liten institusjonell støtte etter endt introduksjonsprogram. Dette påvirker deres handlingsmuligheter på en begrensende måte, da informantene sliter med å orientere seg om videre muligheter. Likevel viser gjenfortellingene av handlingsvalg at informantene i stor grad finner alternative løsninger, selv utenfor kommunens geografiske rammer.

Analysen fra andre delkapittel «Det kulturelles betydning for sosial deltakelse», viser en tydelig diskurs mellom «vi» og «de» andre, som i stor grad er forankret i hvordan informantene har opplevd og opplever at norskfødte behandler, snakker og fremstiller mennesker med minoritetsbakgrunn. Diskursen får en betydelig effekt på målestokken «ferdig integrert», og påvirker hvordan informantene betrakter seg selv i forhold til resten av samfunnet. Analysen viser ytterligere at denne diskursen har påvirkning på hvilke muligheter, begrensninger og handlingsvalg informantene innehar og identifiserer. Ytterligere viser analysen at informantene i Bergen opplever det som vanskelig å stifte vennskap med norskfødte, men at etablerte møteplasser åpner opp muligheter for dette. Funnene i dette analysekapittelet bør ses i lys av første delkapittel, hvor informantene tar valg og beslutninger basert på hva de betrakter som forventet av dem, slik som **Zarha** som ikke søker jobb på enkelte arbeidsplasser, og **Kawa** som bevisst velger å snakke om lønningspils i håp om å skille seg fra stereotypiske holdninger og forventninger uttrykt av majoritetssamfunnet. Her er det imidlertid en stor kontrast i datamaterialet da resten av informantene, altså **Diego** og **Selda** ikke beskriver opplevelsen av lignende behov for tilpasning for å kunne delta i arbeidsstyrken.

Som det kommer frem beskriver informantene i Bergen de sosiale portvokterene som enormt betydningsfulle for både det emosjonelle følelseslivet og opplevelsen av tilhørighet, men også fordi de er mulighetsskapende. Empirien viser at disse portvokterene ofte er informantens vei inn i det sosiale livet og er essensiell for deres mulighet til å delta i den sosiale integreringsprosessen. De fleste av informantene, **Diego**, **Kawa** og **Selda** har funnet portvokterene gjennom deltakelse i studentsamfunnet, mens **Zarha** ikke har funnet noen portvoktere i samme samfunn. Hun beskriver derimot en mye sterkere emosjonell tilknytning til portvoktere tilknyttet det religiøse, samt organisasjoner rettet spesifikt mot unge migranter. Når det kommer til de institusjonelle portvokterene viser analysen til at informantene i stor grad føler seg lite ivaretatt. Mangelen på tilgjengelige institusjonelle portvoktere fører ikke bare til redusert og begrensede handlingsmuligheter, men fremkaller også følelsen av desperasjon og manglende vilje til å fortsette. Samtidig indikerer også funnene til at det å delta i det sosiale livet er mulighetsskapende i forhold til det faktorer som tradisjonelt sett

betraktes å tilhøre den strukturelle integreringsprosessen. Dette viser hvordan ulike aspekter av samfunnet er sammenflettet og påvirker hverandre.

Kapittel 8 - Andre analysekapittel: Sogn distrikt

Kapittel 9 er det andre av tre kapitlene som tilhører analysedelen av oppgaven. I motsetning til sist analysekapittel, vil dette kapittelet ta for seg caseområde Sogn distrikt. Kapittelet deles inn i tre delkapitler basert på de overordnede analytiske kodene «møte med det institusjonelle», «sosial deltakelse» og «portvoktere».

8.1 Et strengt institusjonelt system

Dette er det første av analysekapitlene som tilhører caseområde Sogn. Alle informantene i denne studien har kommet til Norge som følger av tvungen migrasjon. Dette kapittelet skal undersøke hvordan informantene i Sogn ser på mulighetene for å realisere sine egne liv i møtet med mesonivået. Kapittelet vil starte med å presentere informantenes beskrivelser av tiden før fikk innvilget bosted i sine bostedskommuner. Dette fordi deres opplevelser som asylsøker i flere tilfeller har fått innvirkninger på senere livshendelser og valg.

8.1.1 Veien mot distriktet

Hvert år forslår IMDi (2016) til kommunene et visst antall flyktninger. Om kommunene sier ja, blir de bedt om å ta imot konkrete personer. De fleste flyktninger blir imidlertid ikke plassert rett bostedskommunen, men tilbringer opptil flere år på asylmottak. Tiden i asylmottaket gir ikke bare UDI muligheten til å kontrollere og godkjenne/avslå søknaden om asyl, men det gir også tid for å kartlegge individuelle ønsker i samråd med ulike kommuners muligheter og behov (IMDi, 2016). I utvalget fra caseområde Sogn har alle informantene, utenom **Eleri**, bodd på et eller flere asylmottak. Deres erfaringer med å bo på asylmottak er på mange måter svært forskjellig, likevel kan **Ayas** oppsummering sies å være treffende for de alle: «Det var vanskelig å bo der. Vi bare ventet. Vi bare eksisterte».

For informanten **Orhan** ble ventingen på godkjent asylsøknad ekstra vanskelig. Han beskriver tiden som den verste i hans liv, og begrunner det med at han ble splittet fra resten av kjernefamilien: «Da vi kom her (Norge), vi bodde først i asylmottak. Først til (lokasjon én), tok båt til (lokasjon to), og så flyttet konen min til (lokasjon tre). Familien bodde der... de kom før meg». Legg merke til hvordan **Orhans** handlingsmuligheter ikke er tilstedeværende. I en uoversiktlig situasjon, hvor det eneste håpet var å bli returnert med sin familie og få godkjent søknaden sammen, følte **Orhan** et ytterligere press på å late som om alt var bra: «jeg var jo redd for at de skulle... for at vi aldri skulle bli gjenforent. For at jeg aldri skulle se de

igjen. Så jeg bare gjorde som de (ansatte asylmottak) sa». **Orhan** er ikke alene i å ha følt seg maktesløs i asylsøker perioden. I intervjuet med **Hussein** forteller han at «(...) men plutselig de hadde bestemt at vi skulle flytte til et annet mottak. Aldri visste vi noe. Aldri hva som skulle skje». Det klare fellestrekket mellom **Orhan** og **Husseins** beretninger er opplevelsen av å være i en usikker situasjon de hverken har kontroll over eller som de har muligheten til å påvirke. De føler seg glemt, og venter i stor grad bare på at det strukturelle skal legge til rette for at det på sikt skal bli bedre. På mange måter kan man si at befant seg i en tilværelse preget av limbo¹⁴.

For **Hussein** forsvant følelsen av limbo den dagen han fikk oppholdstillatelse: «Da var jeg fri. Jeg begynte å bli kjent med folk, lære språk. Jeg kunne snakke med folk, fikk jobb (og) bedre inntekt». Senere i intervjuet blir det klart at **Hussein** selv fikk være med å bestemme hvilke kommuner han skulle bo i: «når jeg var i asylmottak her, da hørte jeg at de snakket om muligheter. Muligheter for jobb og utdanning. Derfor valgte jeg (å bo) her». For **Orhan** derimot var situasjonen helt annerledes, og i intervjuet fortalte han at han følte seg som en ytterligere kasteball, selv etter godkjent asyl:

Det er en organisasjon som bestemmer hvor flyktninger skal bo eller... for å få bedre introduksjonsprogram eller denne program. Og de bestemte av vi skulle komme her. Det er sånn at de møter mennesker, folk, for å bestemme hvor de skal bo. De spør «hva er ditt mål, hva er det du tenker, hvilke plass vil du ha – storby eller for eksempel litt mindre». Der spurte jeg om jeg kunne ha litt storby, for jeg hadde lyst å fortsette å studere. Jeg trenger høyskole eller universitet og det... jeg har ikke lyst å flytte flere ganger. Men likevel kom jeg til bostedskommune.

Sitatet fra **Orhan** ovenfor viser ikke bare fortvilelsen av at ens ønsker og behov ikke blir hørt, men også manglende muligheter til å bedre situasjonen selv. I Norge må flyktninger bo minst fem år i angitt bostedskommune før man eventuelt foretar sekundærflytting. Hvis ikke mister de retten på stønader gjennom introduksjonsprogrammet (Introduksjonsloven, 2003). **Orhan** flyttet mer eller mindre nøyaktig fem år etter han ble bosatt. **Hussein** ble.

¹⁴ Limbo er et historisk begrep som kan ha flere betydninger. I dette prosjektet forstås limbo som en betegnelse på «det store intet». En ikke-tilstand man kan befinne seg i hvor man er utenfor og glemt (Weiss, 2013, s. 66).

8.1.2 Erfaringer med introduksjonsprogrammet

Alle flyktninger som har fått godkjent asyl i Norge, har etter Introduksjonsloven (2003, §4), rett på deltakelse i introduksjonsprogrammet. Programmet skal minst inneholde norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeids- eller utdanningsrettede tiltak. Det er det ikke alle informantene fra Sogn som mener de har fått. **Kawa** som hadde sitt introduksjonsprogram i Sogn, før han flyttet til Bergen, svarte «Nei, det var bare norskkurs» ved spørsmålet om han fikk utdanning eller arbeid gjennom eller ved hjelp av programmet. **Orhan** på sin side forteller at han først fikk plass på et introduksjonsprogram i en annen kommune enn den han var bosatt i, men at på grunn av manglende kollektivt tilbud og midler til privat kjøretøy, anså han det som umulig å gjennomføre: «det går en buss til skolen, men det går ingen tilbake. Det er mange kilometer. Jeg kan ikke gå, så da kom jeg ikke hjem». Ved spørsmålet om han har fått tilbudt ny plass på programmet i bostedskommunen svarte han: «Nei, jeg har enda ikke fått plass på voksenopplæringen for det er ingen plasser».

Manglende strukturell kapasitet og mulighet for tilrettelegging beskrives tydelig i alle intervjuene fra distriktet. For noen av informantene har dette fått store konsekvenser. Når **Hussein** og hans venn med flyktningbakgrunn søkte plass på en utdanningslinje møtte han på uventede utfordringer: «Først fikk vi ikke... vi fikk ikke plass. Når vi søkte hadde de nok (søkere), men de bare la ned linjen». **Hussein** beskriver hendelsen som utmattende. For **Orhan** som enda ikke har fått plass på voksenopplæringen, har løsningen blitt å starte i arbeid. Et handlingsalternativ som ifølge informanten selv, er gjentakende for andre flyktninger i hans bostedskommune. Likevel beskriver han vanskeligheter med å finne ro i den nye tilværelsen: «Her er det veldig strengt. Folk har måtte slutte (på jobb) for å følge programmet». Sitatet fra **Orhan** kan betraktes som et paradoks – et av de klare integreringsmålene er at flyktningene skal ut i arbeid så raskt som mulig. Likevel kan det virke som om det strukturelle systemet i enkelte tilfeller skaper flere hindringer enn muligheter til å gjennomføre.

8.1.3 Arbeid – men på samfunnets premisser

Informanten **Aya** skiller seg ut som en kontrast i datamaterialet i Sogn. I motsetning til **Kawa**, **Hussein** og **Orhan**, møtte hun ikke på strukturelle og institusjonelle utfordringer i starten av sitt introduksjonsprogram. Tvert om skryter hun over opplæringstilbudet i bostedskommunen: «De (kommuner) slo seg sammen, og vi fikk være tre år på skolen og et år lærling. Ja det var

lærerikt. Jeg tror alle har fått jobb»¹⁵. Merk at **Ayas** kommune har anerkjent at de ikke alene har muligheten til å gjennomføre linjen hun trenger for å oppnå fagbrevet, og derfor har inngått et samarbeid med andre kommuner. Når det sagt blir det tydelig i intervjuet at til tross for at **Aya** er takknemlig for mulighetene hun har fått, så har hun ikke nødvendigvis hatt så mye bestemmelseskraft i hvilke fagbrev hun skal ta:

Det var ikke dette jeg trodde jeg skulle gjøre. Men de kom til meg og sa at (arbeidsplass sensurert) trenger folk. Det var lett for innvandrere å få jobb der. For damer. Men det er ikke så lett for andre folk. (Mannlig bekjentskap, sensurert) har prøvd lenge å få jobb, men får ikke.

Forklaringen til **Aya** er interessant av flere grunner, først og fremst peker den på en tydelig kjønnsrekruttering, hvor kvinner systematisk blir rekruttert inn i bestemte sektorer. I intervjuet med **Hussein** reflekterer han over samme programmet som **Aya**: «Mange damer og sånn de gikk (faglinje sensurert) og sånn. Så hvis en av oss har lyst på jobb så hjelper bostedskommunen masse». Merk også hvordan **Husseins** forklaring ligger til grunn at kommunen hjelper til de som ønsker å arbeide. Dette er gjentakende i intervjuene, likevel blir det tydelig at informantene har lite handlingsfrihet når det kommer til yrker. **Orhan** som enda ikke har fått plass på voksen opplæringen fortalte at:

Når du bor i en liten bygd- du har ikke så mye valg. Folk sier at den jobben du får, den skal du ha. Du kan ikke velge noe annet. Det er ingen samarbeid. Alle jobbene er sånne sesongjobber. Det er problemet. Alle har jobb på sommeren, men ikke ellers.

Sitatet fra **Orhan** er viktig av flere grunner, men klart av de alle er at området man blir bosatt i setter rammebetingelsene for hvilke muligheter man har. Midlertidige stillinger og prekært arbeid virker å prege informantene i Sogn sine første år i distriktet. Blant dem som ikke oppnår 100% ansettelse beskrives situasjonen som uholdbar. Likevel er det store kontraster i datamaterialet. Ved spørsmålet om hva hun følte fungerte best i bostedskommunen svarte **Aya** «Rett og slett jobben min. Jeg jobber hos (arbeidsplass sensurert), og det liker jeg». Informanten **Hussein** fikk også jobb gjennom introduksjonsprogrammet, men måtte bytte

¹⁵ Nøyaktige hvilke tiltak **Aya** snakker om er ikke tatt med da det kan avsløre hennes identitet.

arbeidssted på grunn av dårlig arbeidsmiljø og manglende opplæring. I sin refleksjon av situasjonen fremmer han spesielt kommunens evne til å vise fleksibilitet og finne løsninger:

Jeg har jobbet to steder. Første plassen... det var litt problemer der. Det var mye problemer. (...) Jeg fikk ikke god nok opplæring og sånne ting. Den andre var sånn ganske kjekke folk så jeg liker bedre å jobbe der. Jeg kaller de for de beste kollegaene i hele verden. (...) Det var hun på (institusjon sensurert) som hjalp meg å bytte. Ja de hjelper masse. Jeg tror bostedskommune er mye flinkere til å ta imot enn andre kommuner. (...) Sammenligner man med andre kommuner som (kommune sensurert)... *informanten rister på hode*. Jeg kjenner mange folk fra (kommune sensurert) og det var ikke så lett for de å gå på jobb eller skole. Jeg har folk i (kommune sensurert) som sier at de har vært i praksis og som ikke har fått jobb etterpå, eller at det er vanskelig å gå på videregående der. Her i bostedskommune er det mye lettere enn (kommune sensurert)

Merk hvordan **Hussein** trekker frem regionale forskjeller innad i distriktet. Dette samsvarer godt med **Orhans** tidligere presenterte opplevelser med mangel på plass på voksenopplæringen. For de av informantene, **Orhan** og **Kawa**, som ikke klarte å oppnå 100% stillinger, falt valget til slutt på å foreta en sekundærflytting. Førstnevnte begrunner flyttingen på følgende måte:

Jeg har fått deltidsjobb på (prostestilling, sensurert) der og det var ikke nok... og det var ingen mulighet til å bli bedre. Ingen mulighet til høyere. Da bestemte vi oss for å flytte til bostedskommune to og søke på skole på nytt. (...) jeg har fått jobber og begynt i begge to. Jeg begynte i arbeidsplass to. De mangler folk der. Jeg bare holder kjeft. Ok. Jeg tjener godt der.

Utdraget fra intervjuet med **Orhan** ovenfor viser en stor frustrasjon med strukturelle systemet, som han opplever som umulig på langsikt. Legg merke til hvordan det er manglende muligheter til å sikre en levedyktig økonomi, fullføre voksenopplæringen og ta høyere utdanning som blir oppgitt som grunner til sekundærflyttingen. Mangelen på muligheter for sosial mobilitet beskrives også av **Aya** som har en fulltidsjobb. I intervjuet reflekterte hun over sine fremtidsønsker på følgende måte: «jeg føler meg litt låst her for å være ærlig. Jeg skulle ønske de tilbydde (videre utdanning sensurert), men da må jeg reise til (kommuner

sensurert) og det er langt». **Eleri** er den yngste av informantene fra utvalget i Sogn, og opplevde det samme som **Aya**. I sitt intervju forteller hun at «Jeg måtte jo flytte. Det er ikke mulig å utvikle seg her». **Eleri**, **Orhan** og **Aya** beskriver med andre ord mobilitet som viktig for trivsel og opplevelsen mulighet til livsutfoldelse.

8.2 Sosial deltakelse eller overfladiske interaksjoner

Dette er det andre av delkapitlet som tilhører caseområdet Sogn, og omhandler informantenes opplevelser og refleksjoner tilknyttet deltakelse i det sosiale sivile samfunnet. Delkapitlet vil, for å belyse viktigheten av den sosiale delen av integreringsprosessen, starte ved å gjennomgå informantens egne refleksjoner av hva integrering er.

8.2.1 Integrering – mer enn bare utdanning og arbeid

Et tydelig funn fra empirien fra Sogn distrikt er at det eksisterer en todelt oppfattelse av hva integrering faktisk er. Når informantene får spørsmål tilknyttet temaet “forståelse av integrering”, gir de aller fleste av dem lange forklaringer om hvordan integreringsprosessen endelige mål er å få seg arbeid og stabil økonomi. Dette kommer spesielt godt frem i intervjuet med **Eleri**: “Jeg tenker at integrering er en prosess hvor man skal lære språket, få seg jobb og kanskje ta en utdanning”. Lignende refleksjoner finnes også i intervjuet med **Orhan**, som forteller at man blir akseptert som en del av det norske samfunnet: “når du har lært språket, kjøpt hus og bidrar til denne velferdsstaten. Da er du en del”. Ordlyden bytter imidlertid når spørsmålet snues: “føler du at du er en del av samfunnet?”, virker å treffe et sårt punkt hos flere av informantene. **Aya** svarer raskt “Jeg har ingen norske venner, og jeg forstår ikke hva jeg har gjort galt”. **Eleri** på sin side svarer med å stille seg undrende: “Jeg har bodd her i veldig mange år, men er det egentlig noen som kjenner meg?”

Intervjuene fra Sogn viser at tydelig at de aller fleste av informantene opplever ensomhet og føler seg tilsidesatt av det sosiale samfunnet. Ved ytterligere analyse kommer det frem at de alle har venner med ulike minoritetsbakgrunner, men at det er kontakten med de norskfødte som oppleves som sår og vanskelig. Refleksjonene rundt hva som gjør at det har blitt slik er svært varierende hos informantene. Enkelte av dem, slik som **Orhan**, ligger store deler av skylden på seg selv: “jeg bare er ikke så flink på sosialen. Det er mitt problem”. Andre informanter, som **Aya** og **Kawa**, forteller imidlertid historier om hvordan de har prøvd hardt og lenge, men at de ikke opplever at de norskfødte er interessert i å åpne seg opp til dem.

Gjennom gjenfortelling av hverdagslige interaksjoner illustrere førstnevnte hva hun mener: “Jeg hilser på de i butikken. Jeg spør de hvordan det går på jobb. “Alt er bra, hva med deg” spør de tilbake. “Fint” svarer jeg, men jeg vet enda ikke hva de jobber med”. Et hverdagsliv preget av overfladiske interaksjoner virker å ha blitt en tilnærmet akseptert og unngåelig del av livet for **Aya**, **Orhan** og **Eleri**. Dette illustreres spesielt godt i intervjuet med sistnevnte som fortalte at: “Jeg tror ikke det kommer til å bli noe bedre uansett. Ikke her i hvert fall”. **Eleri** sin uttalelse viser en tydelig frustrasjon som hun deler med flere av informantene. Det som imidlertid er spesielt hennes refleksjon er forestillingen om at den mislykkede samhandlingen mellom innbyggerne er avgrenset til hennes lokalsamfunn og at det ikke er mulig å bedre. Basert på intervjuene fra Sogn blir det tydelig at selv om flere informanter i stor grad har oppnådd det de forbinder med ordet integreringsprosess, altså arbeid og utdanning, så føler svært få av dem at de faktisk er en del av samfunnet, da de mangler tilgang og tilhørighet til det sosiale hverdagslivet.

8.2.2 Vi og de andre

Til tross for at opplevelsene med overfladiske interaksjoner er svært gjentakende i empirien og beskrives som uheldig og sårbare, så legger flere av informantene vekt på at dette ikke er noe de lengre tenker stort over. Det har blitt en akseptert og internalisert del av hverdagslivet. Det er først ved store begivenheter som samler resten av lokalsamfunnet at følelsen av å stå på utsiden av storsamfunnet virkelig kommer til kjenne. Empirien fra Sogn viser at alle informantene har vært bortenfor ekskluderende praksiser. Utdraget fra intervjuet med **Aya** nedenfor illustrere dette tydelig:

Intervjuer: Men er det noe du har savnet da? Etter at du kom til bostedskommune?

Aya: Ja, jeg har savnet store samling(er). (Markering av livsovergang, sensurert) og sånn.

Intervjuer: Nei, det er kanskje ikke så mye av det i bostedskommune?

Aya: Nei ikke så mye... men selv når (tredjepersoner sensurert) ble (livsovergang sensurert) Jeg kjenner jo de. Men vi var ikke invitert. Vi fikk bare delt det gjennom (tredjeperson sensurert). Ingen sa noe til oss. Men nesten alle andre var der.

Intervjuer: Alle på (institusjon sensurert)?

Aya: Nei, alle de norske i bostedskommune.

Aya er på langt nær den eneste som beskriver slike hendelser som synliggjør det hun ellers opplever som et godt skjult skille mellom norskfødte og mennesker med minoritetsbakgrunn i lokalsamfunnet. Hennes negative opplevelse bunner ikke bare i å ikke bli invitert, men også i det faktum at hun opplever at alle de norskfødte i kommunen bevisst har holdt dette skjult for henne og de andre med minoritetsbakgrunn. **Orhan** og **Eleri** beskriver lignende hendelser, og i intervjuet fortalte sistnevnte at “alle skal liksom late som om de er venner, men de er egentlig ikke det. Sånn som sist sommer... Det var ingen av oss (mennesker med minoritetsbakgrunn) som var invitert. Men alle andre var der. Alle norske i bostedskommunen”.

Legg merke til at både **Aya** og **Eleri** trekker skiller mellom vi (mennesker med minoritetsbakgrunn) og de andre (mennesker som er norskfødte), og hvordan disse grensestrakningene baserer seg på muligheten til å delta i det sivile samfunnet på gjensidig måte. Skillet virker å være betinget i opplevelsen av å bli betraktet annerledes og behandlet annerledes, samt også opplevelsen av å i stor grad stå alene i integreringsprosessen. For flere av informantene dette ført til spesielt tette forhold til andre med lignende kulturell bakgrunn som dem selv. Likevel blir utfordringene blir ytterligere problematisert når **Aya** forteller at muligheten for fysisk mobilitet er såpass liten i bostedskommunen, at når de med minoritetsbakgrunn prøver å samle seg så skaper dette et ytterligere skille mellom befolkningen i lokalområdet:

Når det er varmt ute, vi tar kontakt med hverandre på mobilen. Vi møtes på (offentlig plass, sensurert) og barna leker sammen. Men vi snakker ikke med de (norskfødte). Selv om de sitter der borte. Bare «Hallo, fint vær i dag». Men ingenting mer.

Merk hvordan det på den ene siden har oppstått segregerte grupperinger i **Ayas** bostedskommune, men også hvordan det andre siden beskrives som er uønsket resultat av informantene selv. I intervjuet med **Eleri** reflekterer hun på følgende måte “er det egentlig så rart at vi innvandrere er med hverandre, når de bare vil være med seg selv?”. Det kan med andre ord virke som om grupperingene som foregår i distriktet er et resultat av manglende muligheter til å skape felleskap.

8.2.3 Betydningen av møteplasser

I empiren fra Sogn står **Hussein** sine opplevelser og refleksjoner som en stor kontrast til resten av datamaterialet fra distriktet. Der hvor de andre informantene beskriver følelsen av å

ikke være inkludert og ønsket, forteller **Hussein** engasjert om hvordan han fra første stund har følt seg velkommen:

Før vi begynte på skolen og sånn så var det mange som snakket om mulighetene vi har her i bostedskommunen. Det gjør det motiverende å komme på jobb. Når vi snakker sammen, så prøver de alltid å støtte oss. De sier positive ting om oss og fremtiden og sånn. Alltid støtter de oss, og sier ingenting negativt.

Legg merke til støtten **Hussein** beskriver at han har mottatt av de lokalfødte. **Hussein** er bosatt i en kommune hvor immigrasjon har skapt muligheter for utvikling tilknyttet økonomi og infrastruktur over lengre tid. Det kan forklare hvorfor lokalbefolkningen helt fra bosettelsen har vært såpass fremtidsrettet. I motsetning til hva andre informanter beskriver, føler ikke **Hussein** seg som en av mange, tvert om opplever han å bli sett på som verdifull. Likevel er det interessant å se at også **Hussein** velger å skape et skille mellom “vi” og “de andre”. Det kan indikere til at dette skillet er større enn bare på et lokalnivå.

Empirien fra Sogn viser ytterligere at det finnes svært få arenaer, utenom arbeid, hvor sosialisering på tvers av befolkningen kan foregå. Manglende tilbud om likestilte møteplasser for voksne beskriver både direkte og indirekte i alle intervjuene som er gjort i Sogn. Det er imidlertid hvordan informantene forholder seg til problemstillingen som varierer. **Aya** deltar på et av de få tilbudene, men problematiserer det manglende oppmøte fra norskfødte nærmere hennes aldersgruppe: “der er greit å være der, men det er bare pensjonister. Og de kan være hyggelig, men det er også de som er... mest rasistiske. Men det er eneste tilbud”. Legg merke til hvordan **Ayas** handlingsmuligheter er så begrenset at hun velger å oppholde seg i et negativt miljø, bare for å ha muligheten til å delta i det sosiale livet. Det er det ikke alle informantene i Sogn som velger. Informanten **Orhan** forteller at det manglende tilbudet i hans bostedskommune gjør at han føler seg ytterligere isolert, **Kawa** fortalte at «det (organiserte møteplasser) var noe av det jeg følte bostedskommune manglet» og **Eleri** forteller at: «jeg tror det (møteplasser) hadde gjort ting mye lettere for alle. Da hadde man blitt mer kjent. Men det krever jo selvfølgelig at man ønsker å bli det, og jeg føler ikke de (norskfødte) ønsker å bli kjent med innvandrere».

Også ved denne delen av analysen utgjør informantene **Hussein** en tydelig kontrast. Han stortrives i sitt lokalsamfunn, føler seg godt mottatt og har knyttet nære vennskapelige bånd til både andre med lignende bakgrunn som han selv og norskfødte. **Husseins** trivsel bygger i

mange aspekter ved lokalsamfunnet, likevel er en tydelig rød tråd: han har mulighet til å interagere med lokalbefolkningen på helt andre måter enn resten av informantene:

Vi kaller det bedriftstrening, men det er ikke bare for bedriften. Alle kan trene med oss. (...) Vi blir venner. (...) Kun meg og kompisen min er fra (herkomstland sensurert). De andre er enten folk fra bostedskommune eller sånn innvandre

Husseins fritidsaktivitet krever ikke mye fra lokalsamfunnet, tvert imot forteller han at det er deltakerne i laget selv som arrangerer treningene. Det viktigste momentet er likevel anerkjennelsen og kunnskapen om at det er en plattform hvor alle er velkomne og stiller som likeverdige medlemmer. De skaper erfaringer og minner sammen, og vennskap formes på tvers av sosial- og kulturell bakgrunn. Funnene kan med andre ord indikere til at møteplasser ikke bare er viktig for muligheten til sosial deltakelse, men den er har også en reduserende effekt på skillet mellom «vi» og «de andre».

8.3 The magic power of gatekeepers

Dette er det tredje av delkapittelet som tilhører caseområdet Sogn. Kapittelet omhandler informantenes møte med ulike gatekeepers – eller portvoktere i lokalsamfunnene. Både møte med sosiale og institusjonelle portvoktere beskrives som svært viktig i empirien fra distriktet av flere av informantene.

8.3.1 Den rette portvokteren

I et møte med et ellers vanskelig og tungt system, beskrives «de rette» portvokterne som avgjørende. I intervjuene fra Sogn distrikt er det institusjonelle portvoktere som beskrives tydeligst. **Husseins** refleksjoner er et tydelig eksempel på dette, når han blir spurt hvem som har hatt mest innflytelse på hans liv i Norge svarte han:

De på (institusjon sensurert)... Spesielt hun ene. Hun var kjempegod. Hun hjalp meg masse. Når jeg skulle starte på skolen i begynnelsen så var det litt vanskelig med (institusjon nr. 2, sensurert). De ville ikke støtte oss. De trodde ikke at vi ville klare det. Så jeg tok kontakt med henne. Hun pratet med rektor på skolen og støttet oss. Først fikk vi ikke... vi fikk ikke plass. Men en uke etterpå så ringte hun meg og sa at det var ledig plass til meg og kompisen min, hvis vi hadde lyst. Så vi fikk plass. (...) Jeg blir takknemlig for alle i bostedskommunen. Sånn de fra voksenopplæringen, fra

de fra språkpraksis, fra de på jobb. De påvirker meg. De gjør at jeg vil være her. De støtter meg og hvis jeg trenger hjelp er de alltid her.

Utdraget ovenfor er interessant av flere grunner, blant annet fordi det viser til skepsis og fordommer. I **Husseins** tilfelle var det ikke hans egne handlinger som gjorde at han til slutt fikk plass på skolen, det var betydningen av å møte «den rette» portvakten. Den ansatte på den sensurerte institusjonen har i **Husseins** tilfelle ikke bare gjort sin jobb, hun har også gitt han kunnskapen, sikkerheten og tryggheten han trengte for å bli etablert i samfunnet. Legg også merke til hvordan **Hussein** beskriver hvordan institusjonelle portvakter med ulike oppgaver påvirker hverandre, og hvilken maktfunksjon det kan virke som om de har. Utdraget viser også hvor viktig det er å ha en trygg og profesjonell rolle til noen som allerede er etablert i samfunnet, og illustrere på mange måter viktigheten av portvakter i Sogn. Senere i intervjuet ble **Hussein** spurt om hva som hadde endret seg mest siden han ble bosatt., til dette svarte han:

Jeg tror vi endret dem. Vi måtte på en måte bevise at vi... at vi var verdt å la gå på skole. Jeg tror det er lettere for nye innvandrere nå. Eller jeg vet at det er lettere. Vi var heldig at hun (ansatt, institusjon sensurert) hadde positive erfaringer med flyktninger. Jeg liker det ikke, men jeg tenker ofte på hvordan det kunne gått om ikke.

Merk at **Hussein** vektlegger behovet for å bevise at man er verdt å bli satset på, for å oppnå støtten til portvokterne. Dette kan indikere til at samhandling på tvers av kulturell bakgrunn fører til endring i samfunnsstrukturen. Ved å gi muligheter til mennesker med minoritetsbakgrunn utgjør de ikke bare en betydning for det enkelte individet, men for gruppene som helhet. Intervjuet med **Hussein** er et godt eksempel på hvordan lokalsamfunnets forventninger, oppfattelser og holdninger kan endres som følger av at portvokter gir muligheter og fremsnakker de nyankomne. Når det er sagt, beskriver de fleste informantene i Sogn møter med de institusjonelle portvokterne som mer beslutningsavgjørende. Et godt eksempel på dette kommer frem i **Orhans** intervju hvor han forteller at: “Det kom en mann til meg og spurte om jeg ville ha sommerjobb. Selvfølgelig ville jeg det, men jeg forstod ikke kontrakten. Så jeg sa “snakk med (navn sensurert) hun hjelper oss”. I **Orhans** tilfelle var det ikke den institusjonelle portvokteren som skaffet han jobb, men uten hennes involvering hadde han ikke hatt samme mulighet til å si ja. Dermed kan portvokteren anses som mulighetsskapende.

8.3.2 Å tette behovshull – flyktninger som portvoktere

Informantene i Sogn distrikt forteller at de på et flere nivåer har følt at det har manglet muligheter til å bli en del av, forstå og utvikle seg i lokalsamfunnet. Interessant nok etterfølges ofte beskrivelsene av de konkrete hendelsene, med refleksjoner over hvordan de selv har prøvd å tette “hullet” for andre i lignende situasjoner. Ønsket og behovet for å skape en god fremtid for andre med lignende migrasjonsbakgrunn som en selv, virker å være det bakenforliggende målet bak interaksjonene. I intervjuet med **Aya** forteller hun at:

Jo, men det er en sånn kultur. Vi skal hjelpe hverandre, ikke bare (etnisitet sensurert) men de norske også. Ja, ja. Men det er mange som kommer til Norge, eller her i bostedskommune da, som ikke skjønner enkelte ting. Det blir forskjellig mat, kultur, natur. Det blir mye forskjellig, ja. Men når den nye familien ser at «oi de snakker samme språk». Det er noen fra samme land, og det gleder... eller de blir litt sånn mer trygg på en måte. Det var for eksempel.. det kom en ny familie her og hun damen fortalte meg at hun gråt, at hun var bekymret at hun skal komme til et sted der ingen snakker samme språk som henne, og at de skal være alene hele tiden. Men når de kom her og har sett andre som er lik og som tar kontakt så har hun blitt mer rolig på en måte. Ja vi kan hjelpe den første periode med språket, og så klarer de seg selv. På en måte blir de venner. Men alle har også eget liv.

Utdraget fra samtalen med **Aya** er interessant av flere grunner, en av dem er den underliggende forståelsen om at mennesker med lik kultur og språk, har en forpliktelse ovenfor hverandre. Like så er funnet om betydningen av å være i et felleskap med mennesker med lignende bakgrunn, og hvordan dette kan bidra til å skape trygghet. Merk også hvordan **Aya** betrakter seg selv som midlertidig portvakt, og hvordan hennes jobb er begrenset til den første delen av tilværelsen for de nyankommede.

Aya er ikke alene i sin betraktning av seg selv som portvakt – tvert om forekommer det lignende refleksjoner i intervjuet med **Eleri**. Hun fortalte i intervjuet at hun følte et samfunnsansvar for å bedre situasjonen til nye flyktninger og migranter: «jeg har jobbet i en organisasjon som hjelper nyankomne innvandre, og jeg kunne også tenkt meg å jobbe med det. Det er jo viktig arbeid, og jeg føler jeg kunne gjort en forskjell». Legg gjerne merke til en stor fellesnevner i **Aya** og **Eleris** beskrivelser av hvorfor de gjennomfører de handlingene de gjør – de ønsker å utgjøre en forskjell og de ønsker å sikre at folk føler seg velkommen. Det er

interessant at det er nettopp **Aya** og **Eleri** som tar på seg dette ansvaret, da det også er de som tydeligst beskriver at de ikke føler seg som en del av storsamfunnet. Avslutningsvis er det viktig å påpeke at det bare er **Aya** og **Eleri** som direkte og indirekte reflekterer over sin egen rolle som portvoktere i samfunnet.

8.4 Oppsummering

Analysen fra Sogn viser at flere av informantene har et svært tøft møte med Norge som mottakerland, og at dette går utover deres senere opplevelser, tolkninger og refleksjoner tilknyttet integreringsprosessen i bostedskommunene. Spesielt blir dette merkbart når informantene ytterligere opplever motstand i forhold til strukturell integrering, men også i forhold til det sosiale. Opplevelsen av å stå fast i en form «limbo» beskrives som vedvarende på grunn av de manglende handlingsalternativene og dermed den manglende muligheten til å bedre egen livssituasjon. Det institusjonelle systemet beskrives på den ene siden som svært stramt og begrensende, samtidig som det også gjennom analysen blir klart at institusjonelle aktører spiller en signifikant rolle som mulighetsskapere i forhold til den strukturelle integreringsprosessen. Samarbeidet mellom institusjonelle aktører skaper ytterligere arbeidsmuligheter for informantene, men analysen viser at det er nødvendig å reflektere rundt hvorvidt disse faktisk kan betraktes som muligheter, eller om de delvis kan betraktes som begrensninger. Tydelige kjønnsroller i forhold til arbeidsmarkedet beskrives av flere av informantene, og selv om de fleste av informantene er svært fornøyd med de arbeidsrettede tiltakene som distriktet har introdusert, beskrives også følelsen av å være låst i en sosial status som tjener lokalsamfunnet, uten muligheter for videre sosial mobilitet. **Orhan** står som en tydelig kontrast i datamaterialet, og hans beskrivelser viser ytterligere at det er store forskjeller innad i distriktet tilknyttet til bostedskommunenes evne og kapasitet til å gjennomføre introduksjonsprogrammet. Analysen viser videre at til tross for at de fleste informantene klarer seg i forhold til den strukturelle integreringsprosessen, så sliter de enormt med den sosiale. Følelsen av å ikke høre til, ikke egentlig være velkommen og ikke minst manglende muligheter til å bli kjent på et dypere nivå med jevnaldrende er gjentakende. Intervjuet med **Hussein** står som en kontrast til de andre, og viser betydningen av å ha møteplasser hvor mennesker med ulik kulturell bakgrunn stiller likeverdige. Videre viser analysen av mangelen på sosiale portvoktere, har ført til at informantene selv tar på seg rollen som sosial integreringsaktør for andre mennesker med minoritetsbakgrunn som har blitt (og

blir) bosatt i kommunen etter dem. Analysen viser med andre ord at informantene i Sogn opplever snevre handlingsmuligheter i et ellers strengt strukturert samfunn.

Kapittel 9 – Det siste analysekapittelet: Sammenligning

I denne delen av besvarelsen vil jeg gjennomgå både likheter og ulikheter som finnes i datamaterialet når man sammenligner de to ulike caseområdene. Kapittelet vil følge hovedkodene «møte med det institusjonelle», «sosial deltakelse» og «portvoktere».

9.1 Det institusjonelle

En av de klart største forskjellene fra de to separate analysene er hvilke tiltak informantene opplevde under introduksjonsprogrammet. Analysen fra Bergen viser en tydelig dreining mot utdanning, og informantene har oppfattelsen av dette henger sammen med at det ikke er mulig å få fast arbeid i den rurale byen uten. I Sogn distrikt virker bostedskommunenes fokus å variere noe. Mens **Aya** og **Hussein** ble anbefalt fagbrev og opplevde at kommunen tilrettelagte for dette, forteller **Orhan** og **Kawa** (før han flyttet) at de ikke opplever at de har fått gjennomført introduksjonsprogrammet. Analysene fra begge caseområdene viser betraktningen av muligheten til å få fast arbeid spiller en tydelig og stor rolle i informantenes videre beslutninger om de ønsker å fortsette å være bosatt i bostedskommunen etter at de fem obligatoriske årene er omme. Sammenligningen av analysene viser også at mens det i Bergen er et svært individualistisk syn på hva som skal studeres og hva flyktingene ønsker å jobbe med, så det er tydelig at kommunene i Sogn distrikt fremmer de delene av arbeidslivet hvor det mangler arbeidskraft. Analysen viser at det er gir en lav grad av sosial mobilitet, foruten ved informanten **Hussein**. Dette kan ytterligere knyttes til sentraliseringen av utdanningsinstitusjoner, og det faktum at informantene i Sogn bor svært spredt innad i distriktet. I Bergen derimot påpekes spesielt ønsket om tettere oppfølging, da det mot slutten av gjennomført utdanning viser seg for flere av informantene at arbeidsmarkedet er tøffere enn de har blitt forespeilet.

Funnene fra analysen gjør det mulig å konkludere med at kommunenes selvstyre over introduksjonsprogrammet fører til store regionale forskjeller i både tilbud og kvalitet. Dette blir førende for videre mulighetsbaner. Alle informantene i denne studien kom før den treffsikre bosetningen ble vedtatt, og mens «rask og god» bosetning fortsatt var hovedmålet til regjeringen. Mest kritisk er det for dem av informantene som bor langt unna institusjonene hvor introduksjonsprogrammet foregår. Store avstander fører til betydelig begrensinger til å både delta i og fullføre programmet, og flere av informantene fra Sogn distrikt hevder selv at de ikke har fått muligheten til å gjennomføre introduksjonsprogrammet slik det er lagt opp.

Ytterligere viser analysen at informantene i begge to caseområdene sliter med å oppnå faste stillinger i arbeidslivet. Spesielt er dette gjeldende for informantene i Bergen hvor alle er i midlertidige stillinger. Her må det likevel tas hensyn til at informantene er studenter og dermed ikke har kapasitet til å være fulltidsansatt. Analysen fra Sogn viser at alle informantene beskriver et vanskelig arbeidsmarked preget av mye usikkerhet og prekære stillinger, samt en stadig bekymring for at andre med minoritetsbakgrunn med nært forhold til de skal klare seg i det strukturelle samfunnet. Likevel har halvparten av informantene fra caseområdet oppnådd fast ansettelse eller er i fulltidslære. **Eleri** studerer i en annen by, og dermed er det kun **Orhan** som jobber under prekære forhold. Ytterligere viser analysene at mens informantene fra Bergen i stor grad beskriver sin arbeidsdeltakelse som prekær og fremmedgjørende, viser analysen fra Sogn at informantene som fått fast arbeid trives godt. For både **Hussein** og **Aya**, beskrives arbeidsplassen noe av det beste med hele tilværelsen i bostedskommunen. Analysene kan derfor peke på at informantene i Sogn distrikt trives bedre som arbeidstakere.

9.2 Sosial deltakelse

Analysene tilhørende denne koden viser at informantene i Bergen og Sogn opplever det sosiale livet svært ulikt. Likevel blir det tydelig at informantene uavhengig av caseområdene skiller mellom «vi» og «de andre». I begge caseområdene virker dette skillet å være forankret i hvordan majoritetsbefolkningen – altså norskfødte, behandler flyktninger. Informantene fra Bergen benytter særlig diskursen til å snakke om de første årene sine i kommunen, mens de fleste informantene i Sogn beskriver opplevelsen av å stå utenfor majoritetssamfunnet som mer og mer tydelig etter hvert som tiden går. Med andre ord finnes det klare tidsrettede dimensjoner i begge caseområdene, men som skiller seg stort fra hverandre.

Til tross for at alle informantene, uavhengig av caseområde, forteller at de møter på store utfordringer tilknyttet å bli en del av det sosiale samfunnet i starten av sin tilværelse i Norge, forteller de aller fleste av informantene at har oppnådd dette i Bergen. I Sogn er det derimot bare en av informantene som forteller om vennskap med jevnaldrende norskfødte. Forskjellen virker å ligge i muligheten til å delta i det sosiale livet. I Bergen er alle informantene innmeldt i en eller annen form for organisasjon, og det er primært gjennom disse at de har funnet vennskap. I Sogn beskrives muligheten til å delta i ulike aktiviteter som svært begrenset.

Aktivitetene som finnes blir sjeldent benyttet av norskfødte på informantenes alder, noe som gjør at de i stor grad mangler kontakt med jevnaldrende. Store avstander vanskeliggjør dette ytterligere, da det krever planlegging, tid og ressurser. Her er det likevel viktig å huske på at mens informantene i Bergen er studenter og dermed i stor grad har tilgang på studentmiljøet hvor det er et stort fokus på møteplasser, så er informantene i Sogn, foruten om **Eleri**, kommet lengre i det forventede livsløpet. Det stilles andre forventinger til dem, og deres tilgang på det sosiale livet er begrenset.

En sammenligning av de to analysene viser at informantene beskriver integrering forskjellig. Likevel virker det å være en sammenheng mellom hvor informantene er bosatt og hvordan de reflekterer rundt integrering og prosessens betydning. Mens informantene i Bergen vektlegger den sosiale prosessen av integrering, beskriver informantene i distriktet langt mer strukturelle prosesser. Ytterligere viser analysen fra Sogn at informantene føler at de står utenfor samfunnet. I analysen kommer det også frem at informantene fra Sogn ikke betrakter det som mulig å komme inn i det sosiale livet på lang sikt. De har gitt opp og finner heller felleskap med andre med minoritetsbakgrunn. Denne formen for segregering som beskrives av informantene i distriktet, er imidlertid ganske lite synlig som følger av manglende muligheter til å fysisk samles.

9.3 Portvoktere

De to separate analysene tilhørende koden «portvoktere» viser at til tross for at det finnes portvoktere i begge caseområdene, så er deres rolle signifikant forskjellige. Det gjør at informantene i Bergen kommune og Sogn distrikt opplever helt forskjellige muligheter. Mens informantene fra Bergen i all hovedsak snakker om sosiale portvoktere som drar de inn i det sosiale livet og som på sikt også skaper institusjonelle muligheter (eks. Jobb), forteller informantene i Sogn om svært få sosiale portvoktere. Det gjør at mens de fleste av informantene i Bergen snakker om sosial tilhørighet og opplevelsen av å være «bergenser», så snakker informantene i Sogn om overfladiske interaksjoner og manglende tilhørighetsfølelser.

I Sogn distrikt beskrives institusjonelle portvoktere i mye større grad enn i storbyen. Portvoktere som NAV-ansatte, flyktninghjelpen (osv.) virker å ha en enorm stor påvirkningskraft på hvilke strukturelle muligheter informantene i distriktet klarer å oppnå. Analysen viser ytterligere at samarbeidet mellom de ulike ansatte skaper nye

handlingsalternativer som ikke før var tilstede i bostedskommunene. I Bergen beskrives institusjonelle portvoktere i mye mindre grad. Dette kan henge sammen med informantens livssituasjon som studenter. Likevel er det viktig å få frem at informantene i Bergen flere ganger beskriver forsøk på å komme i kontakt med potensielle portvoktere – uten hell.

Analysene viser videre at uavhengig av hvor informantene er bosatt så opplever de det institusjonelle systemet som krevende å forstå og vanskelig å forholde seg til. Ytterligere viser analysene fra både kommunen og distriktet at det å få hjelp utover de fundamentale rettighetene informantene har gjennom introduksjonsprogrammet, beskrives som tilnærmet umulig av **Selda, Zarha, Kawa** og **Orhan**. I Bergen vektlegges spesielt manglene på oppfølging etter påbegynt høyere utdanning, mens analysen fra Sogn distrikt viser at ønsket om sosial mobilitet etter fast ansettelse ikke alltid oppleves som et mål fra de institusjonelt ansattes perspektiv. Portvokteres rolle i distriktet får i denne forbindelse en svært forsterket rolle, institusjonelle ansatte som benytter sitt nettverk for å fremme flyktningers interesser og rettigheter. Noe lignende tendenser fremkommer også i analysen fra Bergen, men er i stor grad avgrenset til **Zeldas** opplevelser. Uavhengig av hvor portvokterne befinner seg beskrives de svært likt: de hjelper informantene med å navigere seg igjennom det som beskrives som et svært krevende system og fungerer som en emosjonell støtte for informantene som opplever håpløshet.

9.4 Sammenligning gjennom tabell

	<i>Bergen kommune</i>	<i>Sogn distrikt</i>
Introduksjonsprogrammet	Studierettet.	Fagbrev- og arbeidsrettet.
Opplevelsen av arbeidsdeltakelse	Vanskelig å få jobb uten nettverk. Prekære og midlertidige stillinger. Fremmedgjørende.	Svært delte opplevelser basert på bosted. Av dem som har fast fulltidsstilling/lærlingplass beskrives arbeidsplassen som viktig og tilhørighetsskapende.
Sosial tilhørighet	De fleste opplyser at de har fått norskfødte venner og venner med minoritetsbakgrunn. Ofte har det tatt tid.	For de fleste er svaret nei. Hussein har funnet tilhørighet i et mindre lokalsamfunn innenfor bostedskommunen. Resten

		beskriver en hverdag med overfladiske interaksjoner.
Sosiale møteplasser	Mange studieorienterte møteplasser. Mulighet til å delta i religiøse og kulturelle møteplasser. Noe organisert idrett.	Få møteplasser. Store geografiske avstander. Opplevelse av lite deltakelse blant jevnaldrende norskfødte. Noe organisert idrett.
Portvoktere	I all hovedsak institusjonelle. Beskrives som støttende og mulighetsskapende.	I all hovedsak sosiale. Beskrives som emosjonelt støttede og mulighetsskapende.

Tabellen gir en grov oversikt over sentrale funn fra analysene.

Kapittel 10 - Diskusjon

Analysen viser, basert på empirien, at flyktningers opplevelse av integreringsprosessen er kontekstavhengig. Er det da slik å forstå at flyktningers liv i Norge kan betraktes som avgjort den dagen de får bosted? Analysekapitelene i de to ulike caseområdene viser at strukturer for handlinger eksisterer og i stor grad begrenser eller muliggjør realisering av livsplaner. Likevel viser også analysen at flyktingene er svært observant på mulighetene og begrensningene som eksisterer i samfunnet, og at deres handlingsvalg ofte er svært gjennomtenkt og fremover rettet. På bakgrunn av dette vil jeg i dette kapittelet diskutere informantenes opplevelser, refleksjoner og meninger i en større samfunnskontest. Jeg vil se på bakenforliggende aspekter som belyser flere sider av funnene fra datamaterialet, og jeg vil drøfte studiens funn i lys av agens og struktur debatten med utgangspunkt i Giddens strukturasjonsteori, Roberts mulighetsstrukturer, Emirbayer og Mische relasjonelle sosiologi. Kapittelet vil også knytte studiens funn til eksisterende forskning.

10.1 Forhåndsbestemte livsmuligheter?

Analysens funn kan betraktes som en sterk kontrast til den eksisterende diskursen om at flyktinger som kommer til Norge og får godkjent asyl, har like muligheter uavhengig av hvor de blir bosatt. Tvert om viser fortellingene fra begge caseområdene, men spesielt Sogn distrikt at flyktningers fremtid i stor grad blir bestemt allerede i asylsøkerprosessen. De fleste av informantene i dette prosjektet kom under sist migrasjonsbølge, og asylmottakene opplevde en enorm pågang. Behovet for å bosette effektivt var svært tilstedeværende, og regjeringen etterlyste tiltak for rask og god bosettelse (Bakkeli og Jensen, 2015, s. 9). Funnene fra dette prosjektets analyse peker imidlertid på to sentrale funn: 1) rask bosettelse er ikke synonymt med trivsel og muligheter for livsutfoldelse og 2) det foregår en tydelig forskjellbehandling i det institusjonelle systemet. Begge disse funnene samsvarer med eksisterende forskning på bosettelse (Djuve, mfl., 2017; Gullikstad, Kristensen og Sætermo, 2021). I den anledning er det nødvendig å påpeke at det ikke er bostedskommunene som bestemmer hvem som skal få bosted i hos dem. Det er det IMDi (2023) som vedtar. Bostedskommunene har imidlertid en avgjørende rolle da det er de som godkjenner eller avslår IMDis (2023) anmodning om antall bosettelser. Samt er det også de som velger hvordan introduksjonsprogrammet skal gjennomføres (Djuve, mfl., 2017; Introduksjonsloven, 2003, §3).

Giddens (1993, s, 166) betegner strukturer som rammer og forventninger som påvirker og veileder individuelle handlinger innenfor et gitt samfunn. Funnene fra denne analysen peker i likhet med evalueringer av introduksjonsprogrammet (Djuve, mfl., 2017) og eksisterende forskning (eks. Gullikstad, Kristensen og Sætermo, 2021) på at hvor informantene blir bosatt har en stor påvirkning på deres liv. Et lokalsamfunn har betydelig innvirkning på hvilke handlingsmuligheter informantene står ovenfor, og funn fra analysen peker at flyktnings livsmuligheter i stor grad allerede er forhåndsbestemt den dagen de blir bosatt. Spesielt knyttes dette til introduksjonsprogrammet, som i de to caseområdene har lagt opp svært forskjellig og derfor gir ulike livsmuligheter. Funnet kan sees i lys av Roberts (2009) konseptualisering av mulighetsstrukturer, hvor han argumenterer for at samfunnet skaper betingelser og begrensninger som det individuelle mennesket, samt også enkelte utsatte grupper, må forholde seg til.

Funnene fra distriktet viser til en diskurs hvor det er det kollektivets gode som virker å være styrende for de mulighetene og begrensningene som eksisterer i samfunnet. Spesielt tydelig blir dette gjennom intervjuene med Aya og Hussein som beskriver hvordan yrkesfag er en sentral del av introduksjonsprogrammet og hvordan muligheter skapes for de som velger å gå denne retningen. Funnet kan knyttes opp til den eksisterende forskningen som peker på at flyktninger og andre migranter betraktes som svaret på den manglende arbeidskraften flere mindre kommer i Norge opplever, samt også den uttalte oppmuntringen til både distriktssentret og regjeringen til å betrakte flyktninger og andre migranter som ressurssterke individer (Bygnes, 2017; Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021). Ytterligere samsvarer funnet også med Roberts mulighetsstrukturer, da funnene indikerer til at det skapes distinkte yrkesveier for flyktninger som gruppe. Videre argumenterer Roberts for at faktorer som etnisitet og kjønn har en historisk betinget fordel eller ulempe som påvirker individets muligheter innenfor samfunnsstrukturen. Ifølge han er etnisitet og kjønn push-faktorer som dytter mennesket inn i ulike retninger, mens arbeidsmarkedet og arbeidsgivere trekker til seg det de betraktet som egnet (Roberts, 2009, s. 355 og 358). Roberts (2009, s. 355) hevder videre at det «det frie valget av yrke» er en ideologi, og ikke virkeligheten. Ifølge han tilpasser mennesket sine ambisjoner etter de mulighetene som er tilegnelig for dem. Funnene fra analysene viser at selv om Aya hadde muligheten til å takke nei til kommunenes fagbrev forslag, så ble ikke andre forslag presentert. Dette kan også sees i lys av Orhan som jobbet som sesongarbeider over en periode fordi det ifølge han, ikke fantes andre muligheter for flyktningene i bostedskommunen. Spørsmålet blir derfor om flyktninger i distriktet har et reelt

handlingsvalg som Giddens (1984) argumenterer for, eller om de blir styrt av mulighetsstrukturer slik som Roberts (2009) hevder.

På den andre viser også funnene fra analysen at strukturene som finnes i samfunnene i Sogn distrikt har vært under endring som følger av den økte andelen med bosetninger. Giddens (1984 og 1993) kjerneargument er dualitetsprinsippet, og han hevder at handling og strukturer må betraktes som gjensidige forutsetninger. Når de institusjonelle aktørene fra Sogn distrikt gikk sammen for å skape et nytt utdanningstilbud for kvinnelige flyktningene i distriktet, var de med å påvirke samfunnets rammer og betingelser. Funnet fra analysen gjenspeiler også viktige poeng fra den tidligere forskningen hvor blant annet Kristensen og Sætermo (2021) i sin studie av to rurale kystkommuner viste hvordan aktørers evne til organisering og samfunnets etablerte strukturer har avgjørende påvirkning på flyktnings mulighet til å oppleve suksess i integreringsprosessen. Det som imidlertid skiller denne studiens funn fra den tidligere forskningen er det videre funnet om at informantene selv, gjennom sine handlinger og sitt etablerte nettverk har endret eksisterende samfunnsstrukturer. Emirbayer og Mische (1998) argumenterer for at strukturen må betraktes som et resultat av sosial praksis og samhandling, hvor individet inngår som en aktør i komplekse sosiale nettverk. Når Hussein og hans venn fikk gjenåpnet et avviklet studietilbud gjennom sin etablerte relasjon med en institusjonell ansatt, viser funn fra analysen at sosialt nettverk, praksis og samhandling har stor betydning for muligheter til medbestemmelse i samfunnet. Ytterligere viser intervjuet med Hussein at han selv tolker det slik hans handlinger har endret mulighetene for kommende flyktninger, ved å etablere et inntrykk av at flyktninger er kompetente og ressurssterke individer som det er verdt å satse institusjonelle midler på. I tråd med Giddens (1984) er det mulig å hevde at Hussein gjennom kunnskap, bevissthet og refleksjon bidro til endring av samfunnets strukturer og normer. Han utfordret etablerte praksiser og var dermed med på å skape en samfunnsmessig utvikling. Funnet indikerer tydelig til at selv om flyktninger er begrenset av etablerte strukturer så bør de betraktes som svært handlingskompetente. Likeså kan funnet knyttes til Giddens konsept om strukturen for kapabilitet, da Hussein bruker sine ressurser i form av nettverket til å utnytte mulighetene som er i samfunnet (Giddens, 1984, s. 284).

Likevel peker analysen også på rammeverkene som introduksjonsprogrammet består av og de tilhørende mulighetsstrukturene ikke bare har en bestemmende effekt på flyktningenens livssituasjon i ved de kontraktsbundne 5 årene som inngår i introduksjonsloven (2003), men

også i stor grad påvirker fremtiden. Informantene i distriktet beskriver følelsen av å være i en låst situasjon som de ikke vet hvordan de skal komme seg ut av. På den andre siden står funnene fra analysen fra Bergen kommune som en kontrast når det kommer til sosial mobilitet. Lite institusjonell kontroll over valg av utdanningsløp fører til at informantene har en stor handlingsfrihet når det kommer til valg av fremtidige yrker. Individualisering virker å stå sterkt i det bergenske introduksjonsprogrammet. Likevel viser funn fra analysen at utdanningsløpet til flyktingene i Bergen ikke nødvendigvis på sikt fører til flere muligheter, da det ikke er eneste informant i Bergen som betrakter det som mulig å delta i arbeidslivet i Bergen innenfor sin studieretning uten arbeidserfaring fra hovedstaten. Dette kan betraktes som en stor kontrast til Roberts (2009) argument om at mennesket tilpasser sine ambisjoner etter mulighetene som er tiltenkt dem. Samtidig viser funn fra analysen at dette handlingsmønsteret bør sees i lys av den manglende oppfølgingen som informantene opplever. Ifølge flere av informantene i Bergen er det ingen av dem som har orientert dem om hva som faktisk er mulig å oppnå i samfunnet. Paradoksalt tyder altså funn fra analysen på at den individualistiske orienteringen til introduksjonsprogrammet i Bergen kommune ikke bare skaper muligheter, men kan på mange måter sies å ha begrenset flyktingenes muligheter til å utføre agens. Dette kan ytterligere sees i lys av Roberts (2009) kritikk av Giddens (1984 og 1993) forståelse av agens, da førstnevnte 'argumenterer for at agens varierer i stor grad innenfor den gitte differensielle temporale konteksten individet befinner seg i.

Videre viser funn fra analysen viser at informantene i begge caseområdene har en tydelig oppfatning om at kommunens valg av enten arbeidsrettede eller utdanningsrettede tiltak, baserer seg på flyktingenes videre muligheter i bostedskommunen. Dette funnet kan ytterligere knyttes til Roberts (2009, s. 355 og 358), da han argumenterer for at mulighetsstrukturene skaper distinkte veier som styrer unge menneskers fremtid, og individuell agens er begrenset innenfor et gitt handlingsrom. Funnene viser at det finnes en tydelig kollektivistisk tanke bak samfunnets muligheter og begrensninger og flere av informantene forteller at de har gjort som de institusjonelle aktørene har anbefalt dem, til tross for at det sjeldent har samsvart med deres egne ønsker og tanker for fremtiden. Likevel står andre funn fra analysen som en kontrast til Roberts (2009) forståelse av struktur vs. agens, for mens han peker på at det individuelle mennesket har redusert evne til oppfatning av de faktiske strukturene som finnes rundt dem, og dermed ikke har en reell mulighet til å endre dem (Roberts, 2009, s. 355), viser analysen i dette prosjektet at informantene i begge caseområdene har en tydelig oppfatning av samfunnets strukturer. Dette kommer spesielt godt

frem når informantene gjenforteller de første årene i bostedskommunene, da de direkte og indirekte knytter hendelser og handlingsvalg opp mot eksisterende samfunnsstrukturer. Giddens (1984 og 1993) hevder at mennesket er refleksivt og svært tilpasningsdyktig. Basert på funnene fra analysen vil jeg argumentere for det samme. Intervjuene med alle informantene, men spesielt med Orhan, Kawa og Eleri som alle tydelig reflekterte over deres livsmuligheter i distriktet fra både et retroperspektiv og et fremtidsrettet perspektiv, viser at informantene er svært refleksive. Deres handlinger kan betraktes som et resultat av deres observasjoner av de mulighetsstrukturene som finnes i samfunnet og som relateres til deres egne subjektive preferanser, ønsker eller strategiske mål. Dette gir et mye mer individualistisk perspektiv, og i likhet med Giddens teori, viser funn fra analysen at mennesket utfører agens selv i tilværelser hvor handlingsmulighetene er svært snevre (Giddens, 1984, s. 28). Dermed kan en konkludere med at flyktningers livsmuligheter i stor grad er forhåndsbestemt fra den dagen de får bosettelse, samtidig som analysen også viser at mennesket ikke er et passivt vesen. Gjennom å orientere seg om samfunnets muligheter, begrensinger, forutsetninger, normer og verdier, blir flyktninger kunnskapsrike og i samspill med andre aktører kan de være med på å forme sin egen skjebne.

10.2 Forståelsen av integrering – forankret i lokalkontekst

De to separate analysene, samt sammenligningen av dem, indikerer til at flyktningers forståelse av integrering er forankret i den konteksten de lever sine liv i. Informantene i Bergen beskriver integreringsprosessen med ord som «tilhørighet» og «felleskap». For dem er det sosiale og kulturelle svært viktig, og muligheten for selvrealisering blir indirekte knyttet til en posisjon i det sosiale felleskapet. Det er en stor kontrast til informantene i Sogn distrikt som velger begrep og konsepter som «økonomisk stabilitet», «bidrag til velferdsstaten» og «fast arbeid» når de beskriver hva en vellykket integrering er. Deres forståelse av integreringsprosessen er med andre ord mer tradisjonell konseptualisering og samsvarer godt med den integreringspolitikken som ble innført i 2003, med fokus på selvforsørgelse (St. Meld 49 2003-2004; Sætermo, Gullikstad og Kristensen, 2021). Videre viser funn fra analysen at informantene i Sogn distrikt har blitt møtt med klare forventninger om rask sysselsettelse fra både institusjonelle aktører og lokalsamfunnet siden bosetning.

At ulike lokalsamfunn har ulike forventninger til integreringsprosessen er et allerede dokumentert fenomen som ble presentert og fremvist i kapitlet om tidligere forskning hvor

blant annet Gullikstad, Kristensen og Sætermo (2021) viser hvordan ulike forståelser av integreringsprosessen fører til ulike integreringsrettede praksiser. Samtidig antyder internasjonale komparative studier om integrering at flyktnings er svært bevisste på de eksisterende ideene om integrering som er i samfunnet, og at de skaper et komplekst og reflekterende samspill mellom deres egne ideer og det de oppfatter som forventningene fra samfunnet (Anong, 2023, s. 1). Giddens (1984 og 1993) argument om at samfunnets strukturer kan betegnes som rammer og forventinger som påvirker og veileder individuelle handlinger innenfor et gitt samfunn. Til tross for at informantene i to ulike caseområdene har en tilsynelatende splittet vurdering av hva integrering innebærer, viser også funn fra analysen at det eksisterer andre narrativ som gjør informantens konseptualiseringer mer lik hverandre. Disse blir ofte ikke uttrykt direkte i forhold til spørsmålet om integrering, men var heller fremtredende i sammenhenger hvor informantene indikerte reflekterte over sin egen integreringshistorie. Ønsket om å være de en del av det sosiale felleskapet og den medførte sårbarheten tilknyttet mangelen på dette som informantene i distriktet beskriver, samt Selda og Zarhas fortellinger om skuffelsen av å ikke enda delta i arbeidslivet slik som forespeilet før ankomst, viser to sentrale ting. For det første at informantenes grunnforventninger til integreringsprosessen med stor sannsynlighet har vært ganske lik i starten og at de ønsker å delta i alle former av samfunnet. For det andre at flyktninger tilpasser sine forventinger til integreringsprosessen etter de mulighetene som eksisterer i bostedskommunene. Med andre ord kan en si at funnene fra prosjektets analyse i stor grad bekrefter den eksisterende forskningen. Funnene kan ytterligere knyttes til Emirbayer og Mische (1997 og 1998) sin relasjonelle sosiologi. De argumenterer for at individets agens handlinger bør betraktes gjennom et kontekstuellt perspektiv, og informantenes fortellinger viser at de oppfatter samfunnets forventinger til dem, og at de i stor grad følger og/eller reproducerer de eksisterende narrativene som finnes i samfunnet om integrering.

Funnene om at informantene i to ulike caseområdene oppfatter samfunnets forventninger som forskjellige og tilpasser sine egne forventinger og handlinger etter dette viser ytterligere to sentrale funn. For det første viser det at flyktninger reflekterer over sin livssituasjon. De evaluerer situasjoner og tilpasser sine egne forventinger og handlingsvalg etter de mulighetene som eksisterer. Dette funn kan ses i lys av et av Giddens (1984) hovedargument om at individer er kunnskapsrike og refleksive, da analysen tydelig viser at informantene besitter kunnskap om de eksisterende samfunnsstrukturene, samt verdiene og normene som påvirker deres liv i bostedskommunen. Likeså må det tas med i vurderingen at

informantene i de ulike caseområdene har svært ulike statuser i samfunnet. Mens informantene i Bergen alle er studenter, er informantene i Sogn distrikt (foruten om Eleri) arbeidstakere/læringer. Informantene i Bergen har derfor ikke samme mulighet som informantene i Sogn til å betrakte seg selv i en integreringsprosess hvor arbeidsdeltakelse er målet. Deres muligheter og begrensinger er forankret i det samfunnet de er blitt bosatt i. Analysen kan med det betraktes som bekreftende i forhold til Roberts (2009) argument om at det eksisterer mulighetsstrukturer i ethvert samfunn, og at disse kan variere mellom de ulike samfunnene.

Ytterligere er interessant å bemerke at det tydelig strukturelle fokuset på integrering hos både informantene i distriktet og de norskfødte (slik informantene beskriver det), har en tydelig innvirkning på de mulighetsstrukturene som presenteres. Vellykket integrering måles ut fra hvorvidt flyktningene evner å utfylle samfunnets behov. I et samfunn hvor mangel på fastboende som følger av fraflytning, har store utfordringer tilknyttet blant annet synkende fertilitet og begrensede ressurser, får ethvert menneske en sentral rolle i å holde samfunnet overlevelse. Denne delen av analysen er interessant og kan knyttes Emibrayer og Mische's relasjonelle sosiologi. Emibrayer og Mische (1998) argumenterer for at man bør betrakte samfunnets strukturer og aktører som vevd sammen i komplekse relasjoner, hvor det oppstår et avhengighetsforhold. Funnene peker på at det i distriktets kommuner eksisterer en form for solidaritet. Flyktninger og andre migranter blir beskrevet i eksisterende forskning som selve redningen på distrikts-Norges utfordringer (eks. Bygnes, 2017; Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021), og funnene fra analysen peker på at det er sannsynlig at sentrale aktører og norskfødte er observant på dette. Spesielt fremkommer dette i Hussein refleksjoner av den første tiden i Norge, hvor han ble møtt med entusiastiske fastboende som fortalte om alle (strukturelle) mulighetene han kunne oppnå. Lignende funn er også dokumentert i Kristensen og Sætermo (2021) hvor det blir argumentert for at det i mindre lokalsamfunn vokste et enormt engasjement for å skape det nye livet for flyktningene som kom i 2015. Likevel beskrives ikke samme tendenser i Bergen hvor samfunnet virker å være betydelig mer individualisert, noe som gjør at informantene i større grad forteller om opplevelsen av å stå alene i møte med den strukturelle integreringsprosessen.

I Bergen, hvor integreringsprosessen tilsynelatende er mer individualisert, og det sosiale og kulturelle felleskapet står så sentralt at selvrealisering indikerte blir knyttet til en posisjon i det sosiale felleskapet, kan det være interessant å bemerke seg hvordan informantene tilpasser sin

sosiale identitet for å passe inn. I det analytiske underkapittelet «Arbeidsdeltakelse på bekostning av identitetsmarkører», viser analysen hvordan Kawa aktivt går inn for å fremstille seg selv som mest mulig «integrert», ved å gi slipp på identitetsmarkører som knytter han til tiden før han fikk asyl i Norge og til hans kulturelle og religiøse bakgrunn. Hans forståelse av hva det vil si å være integrert baserer seg på hans oppfatning av hvordan norskfødte oppfører seg og hvilke verdier, normer og holdninger som utgjør deres identitet. Mead (1934) ville argumentert for at det Kawa gjør er å speile i den generaliserte andre, for å så tilpasse sitt eget «selv». Giddens (1984) på sin side hevder at individet forstår seg selv i relasjon til samfunnets forventninger, normer, kultur og regler, og betegner «det sosiale selvet» som en kontinuerlig prosess hvor individet konstruerer sin identitet basert på interaksjoner med medlemmene i samfunnet. Basert på dette en kan betrakte Kawas handlinger som utvikling av hans «sosiale selv». Ytterligere er det derfor interessant å se hvordan Zarha står som en kontrast til Kawa til tross for de bor og lever sine liv i samme lokalsamfunn. Zarha forteller tydelig hvordan hun nekter å gi slipp på sine kulturelle og religiøse identitetsmarkører, og hvordan dette har en reduserende effekt på hennes handlingsmuligheter i samfunnet. Funnet er interessant fordi Kawa, i motsetning til Zarha har hatt en lettere vei inn i både arbeidslivet og den sosiale tilværelsen. De store forskjellene i betegnelsen hva integrering er, basert på lokalitet, og hvordan dette påvirker skillet mellom «vi- med minoritetsbakgrunn» og «de-norskfødte», kan ytterligere knyttes til det refleksive selvet, da informantene tydelig tar til seg samfunnets forventninger og tilpasser egen atferd (Giddens, 1984). Videre kan funnene betraktes som bekreftende for den tidligere forskningen som viser at integreringsprosessene ikke går begge veier, men at det er majoritetsbefolkningens holdninger, verdier og normer som bestemmer hvem som er integrert og hvem som ikke er det (Bjartnes og Sørensen, 2019, s. 199), samt Midtbøen og Kitterød (2019) som gjennom sin studie peker på at å ha en sterk nasjonal identifikasjon til Norge, samt en høy andel med norske venner er forebyggende mot selvopplevd distriminering.

10.3 Sekundærflytning – et resultat av mulighetsstrukturer

I samfunnsdebatten beskrives gjerne sekundærflytning som en av de største integreringsutfordringene i Norge. Profilerte politikere som Sylvi Listhaug (Leder for FRP) har blant annet argumentert for at flyktninger ikke bør få flytte ut av sine tildelte bostedskommuner uten at de blir tilbudt en 100% jobb i en annen kommune (Representantforslag 190s, 2022-2023) Frykten for segregering i storbyene og økt gjengdannelse har særlig preget mediebilde

det siste halve året og forebyggende tiltak diskuteres på makro- og mesonivå. Funn fra analysen viser at alle informantene i denne studien enten har foretatt en sekundærflytning eller har ønsker og konkrete planer om det. Bakgrunnene for vurderingene er mange, likevel er kan de alle oppsummeres som opplevelsen av begrensede muligheter til å leve et tilfreds liv i nåværende tilværelse.

Et av de klareste funnene tilknyttet temaet sekundærflytning er informantenes illusjon om «mulighetens Norge» og hvordan denne blir brutt. Konseptet knyttes av informantene til forestillinger de hadde om Norge før bosettelse. Informantene ble spurt hvor de ønsket å bo, hvilke forventninger de hadde til livet i Norge og hva de ønsket å oppnå, men opplever å ikke bli møtt på noen av punktene skaper dette en enorm skuffelse. Eksisterende forskningen viser hvordan unge flyktninger ofte har klare mål for deres tilstedeværelse i Norge (Bygnes, 2019). Å sende et familiemedlem til Norge er ofte et større familieprosjekt som krever enorme ressurser. Forventinger om rask bosettelse, fullføring av utdanning, arbeid i høystatus yrker og ikke minst økonomisk bidrag til familien som er igjen (Lidén, 2017, s. 39). Funn fra prosjektet viser at informantene, uavhengig av bosted, forventet å komme seg raskere ut i arbeidslivet. Møte med strenge institusjonelle krav beskrives som overraskende blant flere. Det samme gjør den manglende muligheten til å etablere en posisjon både privat og i samfunnet som gjør at informantene kan være handlingsdyktige og selvstendige. I likhet med forskningslitteraturen og Bygnes (2018) peker også denne studiens funn på at informantene opplever en form for dissonans de første årene av sine liv. For de fleste avtar denne tilstanden over tid.

Funnene fra analysen tilknyttet illusjonen om «mulighetens Norge» bekrefter i stor grad funnene som er blitt presentert i de to forrige delkapitlene: ulike lokalsamfunn består av ulike strukturer som tilbyr informantene ulike mulighetsstrukturer (Roberts, 2009). Å bo i distriktet tilbyr informantene flere utfordringer som de ikke nødvendigvis hadde sett for seg. Store geografiske avstander, sentralisering av utdanningsinstitusjoner, infrastruktur generelt og behov i næringslivet legger føringer på handlingsmuligheter til livsutfoldelse. Som tidligere visst er informantene svært tilpasningsdyktige og flere av dem deltar i de distinkte veiene som mulighetsstrukturene i kommunene har ført dem til (Giddens 1984; Roberts 2009). Likevel viser analysen at dette ikke gjelder alle. For dem som ikke har muligheten til å realisere det de selv betegner som et akseptabelt liv i bostedskommunen, står faren for å oppleve limbo sterkt. Orhans opplevelser er et tydelig eksempel på dette. Som analysen fremla opplevde Orhan

bostedskommunens oppbygning av introduksjonsprogrammet som ikke fungerer. Han lå spesielt vekt på organiseringen mellom de ulike aktørene, og opplevde at han selv og andre ikke fikk gjennomført programmet, men i stor grad ble etterlatt til seg selv i prekære situasjoner tilknyttet arbeidsmarkedet. I en kommune hvor hans handlingsmuligheter var tilnærmet ikke eksisterende, ble håpet om en bedre fremtid i en annen kommune hans store håp og fokus. Orhans historie kan betraktes som en motsetning til Roberts (2009) konsept om mulighetsstrukturer, for mens Robert (2009) argumenter for individets agens er mye mindre enn det Giddens (1984 og 1993) hevder, viser Orhan en enormt kraftig agens – han holder ut i tilværelsen de fem årene han må, for å så flytte ved første mulighet. Orhans gjenfortellinger viser også at han er svært reflektert over andre samfunns muligheter og begrensninger, da han, ved hjelp av et fremtidsrettet perspektiv, har orientert seg om hvor han ønsker å foreta en sekundærflytning til, samtidig som han har følt på en håpløshet. Med det styrer han aktivt sin egen skjebne, og er ikke lengre et passivt objekt styrt av samfunnets strukturer. Ytterligere er det her viktig å påpeke at informantene, uavhengig av bosted, tydelig har kontakt med andre med minoritetsbakgrunn som deler opplevelser og refleksjoner. Dette funnet viser at informantene har tydelige nettverk og at de gjennom samhandling påvirker, eller transformerer, vilkårene i samfunnet (Emirbayer og Mische, 1998). Orhan er imidlertid ikke alene. Funnet kan sees i lys av forskningslitteraturen hvor Skrobanek og Vysotskaya (2022) peker på at det i ethvert samfunn finnes betingende eller variable forhold. Ytterligere viser både de individuelle case-analysene og sammenligningen viser at informantene er svært fremoverlente og noe som bekrefter de tidligere funnene som trakk sammenligninger mellom studiens funn og Giddens (1984 og 1993) anerkjennelse av aktørene som refleksive vesner.

Funnene fra analysen i Bergen kan ytterligere sies å bekrefte kjerneargumentene Emirbrayer og Mische (1998) relasjonelle sosiologi, da mangelen på institusjonelle portvoktere virker å være hovedgrunnen til at informantene ender opp med å foreta en sekundærflytning. Informantene, som opprinnelig har blitt fortalt at utdanning er veien inn i samfunnet, opplever en håpløshet i møte med samfunnets muligheter og begrensninger, og uten samhandling med potensielle institusjonelle portvoktere, har de manglende agens tilknyttet muligheten til å påvirke samfunnets strukturer og dermed sine egne fremtidsmuligheter. Viten om at det hovedstaden tilbyr disse mulighetsstrukturene som Bergen mangler fungerer i stor grad som det Roberts (2009) ville definert som en pull-faktor, og drar til seg de høyt utdannede flyktningene. Analysen kan med andre ord betraktes som et motsvar til den politiske diskursen om at flyktnings hovedmotivasjon ved å flytte til Oslo er det kulturelle

felleskapet, da det er mangelen på muligheter til å etablere seg i det bergenske arbeidsmiljøet som oppgis som den største motivatoren.

10.4 Oppsummering

Funnene fra analysen og diskusjonen viser at det eksisterer ulike muligheter og begrensninger i ulike lokalsamfunn, som får påvirkning på flytningers livsmuligheter. I likhet med Roberts (2009) konseptualisering av mulighetsstrukturer peker diskusjonen på at det eksisterer ulike push og pull faktorer i de ulike lokalsamfunnene, noe som får påvirkende kraft på hvilke livsmuligheter flyktninger har og med det også på sikt hvilke livsveier som åpnes for dem. Ytterligere viser også analysen og diskusjonen at flyktninger som gruppe opplever enormt lite til ingen handlingskraft de første fem årene av deres opphold i bostedskommunene, noe som gjør dem til en utsatt gruppe. Den videre diskusjonen viser at det i distriktet eksisterer et kollektivistisk fokus, noe som gjør at flyktningene blir styrt mot distinkte livsveier som utfyller samfunnets behov. I Bergen derimot står individualismen svært sterkt. Det gjør at mens informantene har større frihet tilknyttet til studievalg, så begrenses deres handlingsmuligheter etter fullført utdanning som følger av manglene institusjonell oppfølging. Dette belyser viktigheten av samspill mellom ulike aktører i samfunnet og sees i diskusjonen i lys av Emirbrayer og Misches (1998) relasjonelle sosiologi. Samtidig viser også analysen en tydelig dualitet i likhet med den Giddens (1984 og 1993) beskriver, hvor individene i samspill med hverandre og institusjonelle aktører er med på å endre de etablerte strukturene i samfunnet og dermed også mulighetene og begrensningene som påvirker deres livsvalg.

Ytterligere viser funnene belyst gjennom diskusjonen, at forståelse av integrering er forankret i en lokalkontekst. Det kollektive fortsetter å stå sterk i Sogn distrikt, og en måloppnåelse av integreringsprosessen blir derfor vurdert etter behovet man utfyller. Den individualistiske retningen i Bergen kommune fører på sin side til et mindre fokus på strukturell måloppnåelse, men heller sikring av sosial status gjennom sosial og kulturell deltakelse. Funnet sees i lys av Giddens (1984 og 1993) argument om det refleksive selvet, noe som knytter diskusjonen videre til spørsmålet om hvor mye agens informantene har i forhold til samfunnets strukturer. Diskusjonen viser tydelig at informantene, uavhengig av bosted tilpasser seg samfunnets forventninger, samtidig som de også må betraktes som fremoverlente, refleksive, kompetente og handlingsdyktige. Det gjør at mens informantene i noen aspekter av livet velger å tilpasse

seg og akseptere samfunnets forventinger til dem, så jobber de også aktiv med å orientere seg om videre handlingsmuligheter som kan endre deres fremtid. Dette kommer spesielt til uttrykk i undertemaet sekundærflytning som viser at informantene i denne studiens ønske og valg om å flytte til større byer ikke er bare et resultat av ønsket om kulturell nærhet, men tvert om muligheten til å oppnå et tilfredsstillende liv gjennom sosial mobilitet.

Kapittel 11 - Avslutning

Dette prosjektet har undersøkt problemstillingen: «Hvilken rolle spiller forskjellige lokalkontekster i unge flyktningers refleksjoner og opplevelse av å bli en del av samfunnet?». Åtte unge informanter, med flyktningbakgrunn bosatt i Sogn distrikt og Bergen kommune har delt sine opplevelser og tanker tilknyttet integreringsprosessen. Deres erfaringer og refleksjoner har gitt kontekstualisert innsikt i hvordan mindre lokalsamfunn sine strukturer legger føringer på handlingsmuligheter gjennom introduksjonsprogrammet og tiden etter.

Analysen fremmer flere sentrale funn, men det er i all hovedsak tre funn som skiller seg spesielt ut og som ble tatt opp i diskusjonen. Disse er at 1) strukturene i de ulike kommunene i Norge er såpass forskjellig at det innad i lokalsamfunnene skapes distinkte livsmuligheter for flyktingene som blir bosatt. I Sogn distrikt opplever informantene å bli styrt mot yrkesfag, mens informantene i Bergen styres mot høyere utdanning. Muligheten for å være med på å bestemme egen fremtid er derfor svært begrenset, likevel viser funn fra analysen og diskusjonen hvordan det eksisterer en dualitet i samfunnet både når det kommer til institusjonelle portvokters evne til å skape nye handlingsmuligheter for flyktinger, men også i forhold til informantens eget nettverk og evne til orientering (Giddens, 1984, og 1993). På den måten konkluderer studien med at det finnes klare mulighetsstrukturer rettet mot flyktinger som varierer mellom de ulike lokalsamfunnene, men individet har mer agens enn det Roberts (2009) argumenterer for. 2) Forståelsen av integrering, et begrep som allerede er svært omdiskutert på grunn av en manglende konsensus rundt begrepsinnholdet, blir av informantene forankret i et lokalperspektiv og er avhengig av de mulighetene og begrensningene som finnes i lokalsamfunnene. Mens informantene i Bergen trekker frem sin sosiale posisjon og muligheten til å delta i det sosiale- og kulturelle samfunnet, legger informantene i distriktet vekt på strukturelle og målbare faktorer som arbeid- og skattedeltakelse. Funnet knyttes til Giddens (1984, og 1993) argument om menneskets refleksivt selv, samt også Emirbrayer og Misches (1998) argument om å se individet som en del av det større felleskapet og ikke som et isolert vesen. 3) sekundærflytning er et resultat av de mulighetsstrukturer som finnes i bostedskommunene og begrensningene dette medfører når det kommer til sosial mobilitet. Her trekkes spesielt frem betydningen av de institusjonelle portvokterne, som igjen knyttes til også Emirbrayer og Misches (1998) relasjonelle sosiologi med fokus på nettverk og samhandling, samtidig som valget av å foreta en sekundærflytning

er bekreftende i forhold til Giddens (1984 og 1993) argument om at mennesket udøver en mye større agens enn det mange andre samfunnsteoretikere anerkjenner.

Til videre forskning vil jeg oppfordre til å følge nybosatte flyktninger over en lengre tidsperiode, gjerne som en biografisk livsløpsstudie. Dette tror jeg vil åpne opp for ytterligere tidsmessige dimensjoner som kan være med på å undersøke dualitet videre, noe som kan gi viktig bidrag til den sosiologiske debatten om struktur vs. agens. Jeg vil også oppfordre til å gjennomføre en lignende studie hvor en urban kommune blir sammenlignet med et ruralt område med et nedenfra-opp perspektiv, men med mer homogene grupper. Dette antar jeg vil åpne opp for klarer svar på hva som faktisk er caseområde-spesifikt og hva som bør betraktes som et resultat av livsløpsoverganger. Spesielt relevant er dette i forhold til opplevelsen av muligheter og begrensninger i arbeidsmarkedet, samt muligheten til å delta i det sosiale livet. Likeså tror jeg dette vil produsere en dypere forståelse av hvordan flyktnings forståelse av integreringsprosessen er forankret i diskursene som finnes i lokalsamfunnene de skal leve sine liv i. Sist, men ikke minst ønsker jeg å oppfordre til flere studier på hvorfor flyktninger selv oppgir at de foretar en sekundærflytning. Det kan ha en stor betydning for videre forståelse av hva som må til for å sikre at flyktninger blir boende, samt også nasjonal politikk om sekundærflytninger.

Litteraturliste

- Alghasi, S. og Eriksen, T.H. (2022) Innledning: Mur, bro eller båt?, i Alghasi, S. og Eriksen, T.H. (red.) *Flerkulturelle scenarioer: mur, bro eller båt?*. Oslo: Cappelen Damm, s. 11-35.
- Alghasi, S., Eide, E. Og Eriksen, T. H. (2012) *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, S. S. (2013). *Casestudier - Forskningsstrategi, generalisering og forklaring* (2. utg.). Oslo: Fagbokforlaget.
- Andrews, T., Anvik, C., og Solstad, M. (2014). Mens de venter. Hverdagsliv i asylmottak. *Nordlandsforskning*, NF-rapport, 1.
- Anong, D., Skrobanek, J., Wagner, L., og Nienaber, B. (2023). Consonant and Dissonant Experiences—Young Migrants’ Understandings of Integration: A Cross-Country Comparison between Germany, Luxembourg, and Norway, *Social Sciences*, 12(2), 78. s. 1-15.
<https://doi.org/10.3390/socsci12020078>
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2021) *Hverdagsintegrering – Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hverdagsintegrering/id2860925/> (Hentet 2. Mai 2023).
- Baber, Z. (1991). Beyond the structure/agency dualism: An evaluation of Giddens’ theory of structuration. *Sociological Inquiry*, 61(2), s. 219-230.
- Bakkeli, V., og Jensen, R. S. (2015). *Samordnet bosetting av flyktninger. Perspektiver fra IMDi, Husbanken og kommunene*. Oslo: Fafo
- Becker, H. S. (1998). *Tricks of the trade: How to think about your research while you're doing it*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bergen kommune (2019) *Bosetting av flyktninger 2019*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/1408266/Framstilling-Bosetting-av-flyktninger-2019> (Hentet: 23. Mai 2023).
- Bergen kommune (2020) *Innspill til sak om bosetting av flyktninger i 2021*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/bk360/3869823/Innspill-til-sak-om-bosetting-av-flyktninger-i-2021-> (Hentet: 23. Mai 2023).
- Bergen kommune (2021) *Brosjyre med fakta om Bergen*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/publikasjoner/brosjyrer/brosjyre-med-fakta-om-bergen> (Hentet 4. April 2023).
- Bergen kommune (2023a) *Innvandrerbefolkning i Bergen*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/fakta-om-bergen/befolkning/innvandrerbefolkning-i-bergen> (Hentet: 17. November 2023).
- Bergen kommune (2023b) *Legger temaplan for studenter på høring*. Tilgjengelig fra:

<https://www.bergen.kommune.no/politikk/byradet/behandlede-saker/okonomi-og-administrasjon/legger-temaplan-for-studenter-ut-pa-horing/> (Hentet: 27. Mai 2023).

Bergen kommune (2023c) *Tilskudd til amatører, organisasjoner og frivillig kulturliv*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/innbyggerhjelpen/kultur-idrett-og-fritid/tilskuddsordninger/kulturmidler/tilskudd-til-amatorer-organisasjoner-og-frivillig-kulturliv> (Hentet: 27. November 2023).

Bernardi, L. Huinink, J. og Settersten, R. A. (2019) The life course cube: A tool for studying lives. *Current perspectives on aging and the life cycle*, 41, s. 1-13.

Bhambra, G. K. (2015). Black thought matters: Patricia Hill Collins and the long tradition of African American sociology, *Ethnic and Racial Studies*, 38(13), s. 69-84.
<https://doi.org/10.1080/01419870.2015.1058497>

Bjartnes, K. S., og Sørensen, S. Ø. (2019). Likestillingsproblemer i integreringspolitikken. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 43(3), s. 198-212.

Blaikie, N. W. H. (2009). *Designing social research: The logic of anticipation* (2nd ed). Cambridge: Polity Press.

Blom, S. (2016). *Holdninger til innvandrere og innvandring*. 2016/41. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Blumer, H. (1969) *What is Wrong with Social Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, CA: Sage

Brannen, J. og Nilsen, A. (2011). Comparative Biographies, i Case-Based Cross-national Research: Methodological Considerations. *Sociology*, 45(4), s. 603-618.

Braun, V., og Clarke, V. (2006). Using thematic analysis, i psychology. *Qualitative research, i psychology*, 3(2), s. 77-101.

Brochmann, G. (2017) *Integrering og tillitt – Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. 2017/2. Oslo: NOU.

Brochmann, G. (2010). *Velferdens grenser: Innvandringspolitikk og velferdsstat i Skandinavia 1945 - 2010*. Oslo: Universitetsforlag.

Brochmann, G., og Kjeldstadli, K. (2014). *Innvandringen til Norge: 900-2010*. Oslo: Pax forlag.

Bungum, B., Forseth, U. og Kvande, E. (2015) Internasjonalisering og den norske modellen, i Bungum, B. Forseth, U. og Kvande, E. (red.) *Den norske modellen: Internasjonalisering som utfordring og vitalisering*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 13-36.

Bygnes, S. (2019). Not All Syrian Doctors Become Taxi Drivers: Stagnation and Continuity Among Highly Educated Syrians in Norway. *Journal of International Migration and Integration*, s. 1-14. <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00717-5>

Bygnes, S., og Karlsen, M.A. (2017). Krise og kontinuitet i mottak av flyktninger i Norden. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 20(04), s. 260–267. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-04-01>

Carling, J. (2017) *Refugee Advocacy and the Meaning of “Migrants”*. Oslo: Prio.

Charmaz K og Bryant A (2011) Grounded theory and credibility, I Silverman, D. *Qualitative research*. 3. Utg. London: SAGE, s. 291–309.

Christensen, K. (1998) I askygen av Hellevik. Om utfordringer ved at arbeide empirinært, i Christensen, K., Møen, A., Solvang, P. og Syltevik L.J. (red.) *Prosess og metode: sosiologisk forskning som ferdighet*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 68-86.

Collins, P.H (1986), Learning from the Outsider Within: The Sociological Significance of Black Feminist Thought, *Social Problems*, 33(6), s. 14-32.

Collins, R. (2004) *Interaction Ritual Chains*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Djuve, A. B., Kavli, H. C., Sterri, E. B., og Bråten, B. (2017). *Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker-for hvem*. Rapport, 17, 31. Oslo: Fafo.

Durkheim, E. 1912/1965. *The Elementary Forms of Religious Life*. New York: Free Press.

Døving, C. A. (2009) *Integrering: teori og empiri*. Oslo: Pax.

Eggebø, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 4(2), s. 106-122.

Emirbayer, M. (1997). Manifesto for a relational sociology. *American journal of sociology*, 103(2), s. 281-317.

Emirbayer, M., og Mische, A. (1998). What is agency?. *American journal of sociology*, 103(4), s. 962-1023.

Eisenberg, C. (2011). Embedding markets in temporal structures: A challenge to economic sociology and history. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, s. 55-78.

European Union. (2022). *History of the European Union 2000-09*. European Union. Tilgjengelig fra: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_en (Hentet: 17. November 2023).

Falch-Nilsen; K. og Revheim, H. H. (2016) Hun står bak årets nyord, *NRK*, 12. Desember. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/kultur/hun-star-bak-arets-nyord-1.13271474>. (Hentet: 27. Mai 2023).

Flyvbjerg, B. (2010) Five Misunderstandings About Case-Study, i Delamont, S. og Atkinson, P. (red.). *Qualitative Inquiry*, 12 (2), s. 219-245.

- FN-sambandet. (2020). *Flyktningkonvensjonen*. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/omfn/avtaler/flyktninger/flyktningkonvensjonen> (Hentet 17. November 2023).
- Foster, P., Gomm, R. og Hammersley, M. (2021) Case Study and Theory, i Gomm, R., Hammersley, M. og Foster, P. (red.). *Case Study Method*. London: SAGE, s. 234-258.
- Friberg, J.H. og Lund, M. (2006) *Mot en raskere og mer stabil bosetting? Evaluering av bosettingsmodellen for flyktninger*. Fafo-rapport 2006: 544
- Friedman, S. og Laurison, D. (2019) *The Class Ceiling: Why it Pays to be Privileged*. Bristol: Policy Press.
- Frivillighet i Norge (2019) *Kartlegging av frivillige organisasjoner i Bergen 2019: Utfordringer, muligheter og samarbeid*. Oslo: Frivillighet Norge.
- Fuglerud, Ø. (2017). *Migrasjonsforståelse: flytteprosesser, rasisme og globalisering*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Giddens, A. (1984) *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1990) *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
- Giddens, A. (1993). *New rules of sociological method*. Stanford: Stanford University Press.
- Glaser, B.G. og Strauss, A.L. (2004) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Piscataway: Aldine Transaction.
- Gobo, G. (2008) Re-conceptualizing generalization: old issues in a new frame, i Alasuutari, P., Bickman, L. og Brannen, J. (red.) *The SAGE handbook of social research methods*. London: SAGE, s. 193-213.
- Goffman, E. (1961). *Encounters: Two studies in the sociology of interaction*. Ravenio Books.
- Goldkuhl, G. og Cronholm, S. (2010). Adding Theoretical Grounding to Grounded Theory: Toward Multi-Grounded Theory. *International Journal of Qualitative Methods*, s. 187- 205.
- Gomm R., Hammersley, M. and Foster, P. (2000) Case study and generalization. In: Gomm R., Hammersley, M. and Foster, P. (eds) *Case Study Method*. London: Sage, s. 98–115.
- Gomm, R., Hammersley, M., og Foster, P. (2011). *Case study method: Key issues, key texts*. London: SAGE.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gullikstad, B., Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (2021) Å studere fortellinger om integrering i en lokalsamfunnskontekst: en introduksjon til et komplekst forskningsfelt. I Gullikstad, B., Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (red.) *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn* (s. 11-39). Oslo: Universitetsforlaget.

Hagelund, A. (2003) *The importance of being decent: political discourse on immigration in Norway 1970-2002*. Oslo: Unipax.

Hammersley, M. og Gomm, R. (2011) Introduction. I R. Gomm, M. Hammersley og P. Foster (Red.). *Case Study Method*. London: SAGE, s. 1-16.

Hjellbrekke, J. og Korsnes, O. (2006). *Sosial mobilitet*. Bergen: Samlaget.

Hollingsworth, T.H. "Historical studies of migration", *Annales de demographie historique*, Paris 1979, s. 96.

Horn, E. (2018) *Verden i Bergen: Plan for inkludering og mangfold 2018-2022*. Bergen: Byrådsavdeling for sosial, bolig og inkludering.

Hurrelmann, K. og Quenzel, G. (2015) Lost in transition: status insecurity and inconsistency as hallmarks of modern adolescence. *International journal of adolescence and youth*. 20(3), s. 261–270.

Høyskolen på Vestlandet (u.å.) *Campus Sogndal*. Tilgjengelig fra: <https://www.hvl.no/studentliv/studentliv-sogndal/Campus-Sogndal/> (Hentet: 26. Mai 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (2022) *Demografi*. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/indikatorer-for-integrering-2022/befolkningen-med-innvandrerbakgrunn-i-norge/> (Hentet 17. januar 2022).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (2023) *Oppmoding for busetting for 2024*. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/bosettingsprosessen/imdis-anmodning/> (Hentet 20. November 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (u.å.a) *Hva er hverdagsintegrering i praksis?* Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/hverdagsintegrering/> (Hentet 20. Mai 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (u.å.b) Statistikk Sogn og Fjordane. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/F14/kvalifisering> (Hentet: 26. Mai 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (u.å.c) Statistikk Aurland. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K4641/kvalifisering> (Hentet: 26. Mai 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (u.å.d) Statistikk Sogndal. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K4640/kvalifisering> (Hentet: 26. Mai 2023).

Integrering- og mangfoldsdirektoratet (u.å.e) Statistikk Årdal. Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K4643/kvalifisering> (Hentet: 26. Mai 2023).

Integreringsloven. Lov 01. Januar 2021 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid.

Introduksjonsloven. Lov 01. September 2003 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

Joas, H. og Knöbl, W. (2009) *Social theory: twenty introductory lectures*. Cambridge: Cambridge University Press.

King, M. T. (2001) Generalizations from the History of Return Migration, i Gosh. B. (red.) *Return Migration: Journey of Hope of Despair*. Geneva: United Nation and International Organization of Migration, s. 7-55.

Korsnes, O. (2001) *Sosiologisk leksikon*. 2.utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Kommunal- og distriktsdepartementet (2021) *Regionale utviklingstrekk 2021*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regionale-utviklingstrekk-2021/id2847260/?ch=4> (Hentet: 11. Mai 2023).

Kommuneprofilen (u.å) *Sysselsetting*. Tilgjengelig fra: https://www.kommuneprofilen.no/profil/sysselsetting/Bench/ledig_mnd_bench.aspx (Hentet 26. Mai 2023).

Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (2021). Hvordan lykkes med integrering? Stedsproduserende fortellinger om integreringsarbeid i to rurale kommuner. I Gullikstad, B., Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (red.) *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 109-133.

Kvale, S., og Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Lerfaldet, H., Høgestøl, A., Ryssevik, J., og Åsheim, K. (2020). Anmodningskriterier for bosetting av flyktninger i 2019.

Lidén, H. (2017) *Barn og migrasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lockwood, D. (1964) Social Integration and System Integration, i G. K. Zollschan and H. W. Hirsch (red.) *Explorations in Social Change*. Boston: Houghton Mifflin.

Luster kommune (u.å.) Lag og organisasjoner. Tilgjengelig fra: <https://www.luster.kommune.no/lag-og-organisasjonar.581506.nn.html> (Hentet: 26. Mai 2023).

Markus, M. L. (1989) Case selection in a disconfirmatory case study, i. Case, J. I. and Lawrence, P. R. (red) *The information systems research challenge: Qualitative research methods*. Boston: Harvard Business School.

McGrew, A. (1996) A Global Society?, I Hall, S., Held, D., Hubert, D. og Thompson, K. (red.) *Modernity: an introduction to modern societies*. Malden: Blackwell publishing, s. 466-503.

- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society* (Vol. 111). Chicago: University of Chicago press.
- Midtbøen, A. H. (2015). Etnisk diskriminering i arbeidsmarkedet. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 56(1), s. 4-30.
- Midtbøen, A. H., & Kitterød, R. H. (2019). Beskytter assimilering mot diskriminering? Opplevd diskriminering blant innvandrere og etterkommere av innvandrere i det norske arbeidslivet. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(5), s. 353-371.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994) *Qualitative data analysis*. 2 utg. London: Sage, Thousand Oaks.
- Morgan, D. L. (1997). *Focus groups as qualitative research*. London: SAGE.
- Nagel, A. H. (1991) Innledning. Kommune og velferd, i Nagel, A. H. (red.) *Velferdskommunen. Kommunenes rolle i utviklingen av velferdsstaten*. Bergen: Alma Mater, s. 9-23.
- NAV Vestland (u.å.) *Visualisering av arbeidsmarkedet i NAV Vestland*. Tilgjengelig fra: <https://public.tableau.com/app/profile/nav.vestland/viz/Grafikkpressemeldingarbeidsmarkedet/DBIntro> (Hentet: 20. Mai 2023).
- Nilsen, A. (2023). Changing Temporal Opportunity Structures? Two Cohorts of Young Women's Thoughts about Future Work, Family and Education. *Sociology*, 0(0). S. 1-15. <https://doi.org/10.1177/00380385231157593>
- Nilsen, A., og Brannen, J. (2010). The use of mixed methods in biographical research, i A. Tashakkori og C. Teddlie (red.), *SAGE handbook of mixed methods in social & behavioral research*. London: Thousand Oaks: Sage Publications, s. 677-696.
- Norsk organisasjon for asylsøkere (u.å.) *NOAS*. Tilgjengelig fra: <https://www.noas.no/> (Hentet 21. Mai 2023).
- NOU 1973:17. (1973). *Innvandringspolitikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Odden, G. (2018) *Internasjonal Migrasjon: En samfunnsvitenskapelig innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Papillon (u.å.) *Papillon Bergen*. Tilgjengelig fra: <https://papillonbergen.no/> (Hentet: 21 Mai. 2023).
- Paynter, E. (2022). Border Crises and Migrant Deservingness: How the Refugee/Economic Migrant Binary Racializes Asylum and Affects Migrants' Navigation of Reception. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(2), s. 293–306.
- Pietrusińska, M. J., Winogrodzka, D., og Trąbka, A., in collaboration with Oliveira, J., og Richard, C. (2023). *Researching young migrants in vulnerable conditions. Methodological and ethical guidelines based on the MIMY project*. Deliverable 8.3. MIMY Public report.

Prop. 1 S (2016-2017) *For budsjettåret 2017 under Kulturdepartementet.*

Prop. 1 S (2021-2022) *For budsjettåret 2022 under Kulturdepartementet.*

Ragin, C. (1992). Introduction: "Casing" and the process of social inquiry, i Ragin, C.C. og Becker, H.S. (Red.), *What Is a Case?: Exploring the Foundations of Social Inquiry*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 217-226.

Rapley, T. (2007) Interviews, i Seale, C., Gobo, G., Gubirum, J.F. og Silverman, D. (red.) *Qualitative Research Practice*. London: SAGE, s. 16-34.

Representantforslag 190s (2022-2023) *Representantforslag om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende.*

Rette (2023) *Rette – UiBs prosjektoversikt*. Tilgjengelig fra: <https://www.uib.no/personvern/128207/rette-uibs-prosjektoversikt> (Hentet: 2. Juni 2023).

Rieber-Mohn, L. Og Holmli, H. (2019) «Innvandring, inkludering, sysselsetting og lokal utvikling». Tilgjengelig fra: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/temahefte-innvandring-inkludering-sysselsetting-lokal-utvikling.pdf> (Hentet: 2. Juni 2023)

Roberts, R. (2009) Opportunity structures then and now, *Journal of Education and Work*, 22(5), s. 355-368.
<https://doi.org/10.1080/13639080903453987>

Røde kors (u.å.) *Bergen Røde Kors*. Tilgjengelig fra: <https://www.rodekors.no/lokalforeninger/hordaland/bergen/> (Hentet: 21. Mai 2023).

Scalettari, G. (2009). Refugees and mobility. *Forced Migration Review*, (33), s. 58-59.

Seale, C. (2007) Quality in Qualitative Research, i Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J.F. og Silverman, D. (red.) *Qualitative Research Practice*. London: SAGE, s. 379-389.

Silverman, D. (2020) *Interpreting qualitative data*. 6. utg. Calif., Los Angeles; SAGE.

Sivertsen, B., & Johansen, M. S. (2022). *Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2022* (Students' Health and Wellbeing Study 2022). Oslo: Studentsamskipnaden SiO.

Skrobanek, J. and Jobst, S. (2022) Researching 'liquid integration': Breaking new ground for processual and contingent methodology. *Conflict & Communication*, 21, s. 1-11.

Skrobanek, J., og Vysotskaya, V. (2022). Setting out for new shores! An explorative analysis of agency in youth employment mobility. *Journal of Education and Work*, 35(2), s. 108-123.

Smith, D. E. (2004). Women's perspective as a radical critique of sociology, i Harding, S. G. (red.) *The feminist standpoint theory reader: Intellectual and political controversies*. London: Routledge, s. 21-34.

Smithson, J. (2008) Focus Groups, i Alasuutari, P., Bickman, L. og Brannen, J. (red.) *The SAGE handbook of social research methods*. London: SAGE, s. 357-370.

Sogn for alle (2019) *Integrering og inkludering*. Tilgjengelig fra: <https://img7.custompublish.com/getfile.php/4482499.1687.wkliw7lww7injs/Sogn+for+alle+-+prosjektplan.pdf?return=sogndal.custompublish.com> (Hentet: 17. Juni 2023).

Sogndal kommune (u.å.) *Lag og Organisasjoner*. Tilgjengelig fra: <https://www.sogndal.kommune.no/lag-og-organisasjonar.491850.nn.html> (Hentet: 26. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (2005). Økt innvandring av polakker og litauere. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvutv/aar/2005-03-31> (Hentet: 1. Mai 2023)

Statistisk sentralbyrå (2006) *Innvandringsbefolkningen flytter oftere til sentrale strøk*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrerbefolkningen-flytter-oftere-til-sentrale-strok> (Hentet: 1. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (2016) *På flukt fra Bosnia-Hercegovina til Norge på 1990-tallet: Bosniere – integreringsvinnerne?* Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/bosniere-integreringsvinnerne> (Hentet 10. September 2022).

Statistisk sentralbyrå (2017a) *Innvandrere i Norge 2017*. Statistiske analyser 155. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/332154 (Hentet: 10. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (2018) *Norske studenter blant de eldste i Europa*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/norske-studenter-blant-de-eldste-i-europa> (Hentet: 09. februar. 2023).

Statistisk sentralbyrå (2020) *Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2018*. Rapporter. 8. Oslo: Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/413598?_ts=17080ded888 (Hentet: 21. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (2022) *Innvandring fra Ukraina gav uvanleg stor folkeauke i 2. kvartal*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/statistikk/befolkning/artikler/innvandring-fra-ukraina-gav-uvanleg-stor-folkeauke-i-2.kvartal> (Hentet: 22. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (2023) *Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/utdanning/voksenopplaering/statistikk/introduksjonsordningen-for-nyankomne-innvandrere> (Hentet: 21. Mai 2023).

Statistisk sentralbyrå (u.å.a) *Kommuneareal Bergen*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kommuneareal/bergen> (Hentet: 3. April 2023).

Statistisk sentralbyrå (u.å.b) *Kommune Årdal (Vestland)*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kommunefakta/ardal> (Hentet: 17. Oktober 2023).

Stebbins, R. A. (2001). *Exploratory Research in the Social Sciences*. London: SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781412984249>

St.meld. nr. 39 (1973-1974) *Om innvandringspolitikk*.

St.meld. nr. 74 (1979-1980) *Om innvandrere i Norge*.

St.meld. nr. 39 (1987-1988) *Om innvandringspolitikken*.

St.meld. nr. 49 (2003-2004) *Mangfold gjennom inkludering og deltakelse*.

St.meld. nr. 9 (2009-2010) *Norsk flyktning-og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv*.

St.meld. nr. 6 (2012-2013) *En helhetlig integreringspolitikk*.

St.meld. nr. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*.

St.meld. nr. 14 (2020-2021) *Styrket kompetanse- inkludere flere i arbeidslivet*.

Swedberg, R. (2014) *The Art of Social Theory*. Princeton: Princeton University Press. s. 44–62.

Sætermo, T. F. (2021). «Hvordan gjør dere det i andre kommuner?» Fortellinger om integreringsarbeid mellom nærhet og avstand. I Gullikstad, B., Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (red.) *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 203-223

Sætermo, T. F., Gullikstad, B., og Kristensen, G. K. (2021). Å studere fortellinger om integrering i en lokalsamfunnskontekst: En introduksjon til et komplekst forskningsfelt, i Gullikstad, B., Kristensen, G. K., og Sætermo, T. F. (red.) *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 11-39.

Søholt, S., Tronstad, K. R., og Vestby, G. M. (2015). *Sysselsetting av innvandrere – regionale muligheter og barrierer for inkludering*. Oslo.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Oslo: Fagbokforlaget.

Thorsnær, G. og Askheim, S. (2021) *Sogn*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Sogn> (Hentet: 12. Mai 2023).

Tjora, A. (2018). *Det offentlige rommets flerdimensjonale fellesskap*. *Plan*, 50(2), s. 6-11.

Tjora, A. H. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Tronstad, K. R. (2009). Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land. *Rapporter*, 47, 30.

Tönnies, F. (1887). *Gemeinschaft und Gesellschaft: Abhandlung des Communismus und des Socialismus als empirischer Culturformen*. Fues: Leipzig.

United Nations (2013) *Definition of Youth*. Tilgjengelig fra: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf> (Hentet: 23. November 2023).

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *International Migration 2019: Report* (ST/ESA/SER.A/438).

United Nations High Commissioner for Refugees (u.å.) *What is a refugee?* Tilgjengelig fra: <https://www.unhcr.org/uk/what-refugee> (Hentet 28. Mai 2023).

Universitetet i Oslo (ukjent) *NVivo*. Tilgjengelig fra: <https://www.uio.no/tjenester/it/forskning/datafangst-og-analyse/nvivo/> (Hentet: 6. februar 2023).

Universitetet i Bergen (2021) *Webmøter og undervisning i sanntid*. Tilgjengelig fra: <https://www.uib.no/1%C3%A6ringslab/78982/webm%C3%B8ter-og-undervisning-i-sanntid> (Hentet: 6. februar 2023).

Universitetet i Bergen (2023) *SAFE brukerveiledninger*. Tilgjengelig fra: <https://www.uib.no/it/151327/safe-brukerveiledninger> (Hentet: 3. Juni 2023).

Utlendingsdirektoratet (2023). *Overføringsflyktninger (kvoteflyktninger)*. UDI. <https://www.udi.no/ord-og-begreper/overforingsflyktninger/#link-5326>

Utlendingsdirektoratet (ukjent) *Kollektiv beskyttelse*. Tilgjengelig fra: <https://www.udi.no/ord-og-begreper/kollektiv-beskyttelse/> (Hentet: 7. mars 2023).

Utlendingsloven. *Lov 15. Mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her*.

Van Liempt, I., og Bygnes, S. (2022). Mobility dynamics within the settlement phase of Syrian refugees in Norway and The Netherlands. *Mobilities*, s. 1-14.

Vestland fylkeskommune (u.å.) Bergen og omegn. Tilgjengelig fra: <https://www.vestlandfylke.no/fylkesveg/fylkesvegprosjekt-i-vestland2/bergen-og-omegn/> (Hentet: 22. Mai 2023).

Vibli (u.å.) *Årdal videregående skole*. Tilgjengelig fra: <https://www.vibli.no/nn/nn/vestland/ardal-vidaregande-skule/adr/8565> (Hentet: 22. Mai 2023).

Vigo (u.å.) *Velkommen til Vigo*. Tilgjengelig fra: <https://www.vigo.no/nyvigo/vigo> (Hentet: 22. Mai 2023).

Weiss, N. (2013) *Normalitet i limbo. Asylbarn med endelig avslag*. Fafo-rapport 2013:47.

Willis, P. (1977) *Learning to labour: how working class kids get working class jobs*. Aldershot: Ashgate.

Yin, R. K. (2009) *Case Study Research. Design and Methods*. Sage, Thousand Oaks.

Aakvaag, G. (2008) *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.

Ånensen, R. D. (2021). Myter om det homogene Norge. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 5(6), s. 1-8. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-06-03>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

Unge flyktningers tanker, opplevelser og holdninger knyttet til integrering og lokalitet?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forstå hvordan **flyktninger** i to ulike kommuner oppfatter begrepet integrering og hvilke erfaringer de selv har med integrering i den kommunen de er bosatt i. Ved å gjøre dette håper jeg å kunne kartlegge likheter og ulikheter, som kan brukes til å forstå hvilken rolle lokalitet spiller i integreringsprosessen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Migrasjon til Norge er ikke et nytt fenomen, men har de siste årene fått et mye større fokus både i media og i politikken. Spørsmål knyttet til hvordan på mest mulig rett måte skal integrere, er veldig omdiskutert, og det finnes mange ulike meninger. I dette prosjektet inviteres derfor unge flyktninger til å dele sine tanker, holdninger og opplevelser rundt problemstillingen.

I tillegg er Norge et langstrakt land. De ulike kommunene er skiller i stor grad fra hverandre, både når det kommer til ressurser og folketall, men også når det gjelder kultur og normer. Ofte blir dette referert til som regionale forskjeller. Denne studien vil omfatte flyktninger som kommer utenfra Europa, og som er bosatt i Bergen- eller Sogn distrikt. Ønsket er å undersøke om regionale forskjeller har en påvirkning på hvordan unge flyktninger tanker og opplevelser av integreringsprosessen. Resultatene fra undersøkelsen vil i etterkant analyseres og oppsummeres i en masterbesvarelse. Besvarelsen vil bli publisert ved det sosiologiske institutt ved Universitetet i Bergen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Denne masteroppgaven skrives ved Sosiologisk institutt ved Universitetet i Bergen. Prosjektet ledes av meg, Stine Thue Nordal, under veiledning av Jan Skrobanek som er professor ved instituttet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Målgruppen til dette prosjektet er unge flyktninger (18-29 år) som har kommet til Norge fra et land utenfor Europa. Som deltaker må du bo i/ eller nylig ha bodd i Bergen kommune eller Sogn distrikt, i mer enn 3 år. Det er viktig at du som deltaker har fått innvilget asyl i Norge. Utvalget er med andre ord trukket ut gjennom det som heter «purposive sampling», som går ut på at utvelgelsen av informanter skjer basert på visse kriterier. Du har blitt spurt om å delta i dette prosjektet ettersom du oppfyller kriteriene nevnt ovenfor. Innenfor den gruppen som oppfyller kriteriene, er deltakerne tilfeldig utvalgt. Prosjektet vil baser seg på semi-strukturerte kvalitative dybdeintervju, og vil omfatte mellom 8-10 informanter – hvor halvparten er bosatt i Bergen kommune mens den andre halvparten er bosatt i Sogn distrikt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette at du først vil bli bedt om å fylle ut et kort spørreskjema. Spørreskjemaets hensikt er å samle inn noen bakgrunnsopplysninger om deg, som kjønn, alder, sivilstatus, etnisitet og bostedskommune. Ellers vil intervjuet vare mellom én og to timer. Intervjuet vil inneholde spørsmål om tanker og holdninger knyttet til integrering, samt opplevelsen av å bli integrert i din bostedskommune. Opplysningene vil bli tatt opp på lyd gjennom en båndopptaker. Før intervjuet er transkribert, vil opptaket bli lagret som en fil på en harddisk som er passord beskyttet. Det er ingen andre enn forskeren selv som vil ha tilgang til lydopptaket. Etter at intervjuet har blitt transkribert, vil lydopptaket bli slettet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du velger å delta behøver du heller ikke å svare på alle spørsmålene som blir stilt. Hvis det skulle komme spørsmål som du ikke ønsker å svare på, har du muligheten til å si «pass» eller «neste». Vi vil da gå videre til neste spørsmål.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun forskeren som vil ha tilgang til opptaket, men transkripsjon av intervjuet vil bli gjort tilgjengelig for prosjektets forskningsrådgiver – Jan Skrobanek.
- Navnet ditt vil erstattes med et pseudonym både i intervjutranskripsjonen og i besvarelsen.
- Ditt navn og dine kontaktopplysninger vil bli lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data og vil lagres i en kryptert fil.

Som deltaker i prosjektet skal du ikke kunne gjenkjennes i publikasjon av bevarelsen. Bakgrunnsopplysningene som kan bli publisert om deg er som tidligere nevnt alder, sivilstatus, kjønn, etnisitet, og bostedskommune.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen senest avsluttes desember 2023. Etter prosjektets slutt vil både filen med personopplysninger, samt også opptak av intervjuene slettes fra forskerens datamaskin.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Stine Thue Nordal (masterstudent og prosjektleder) ved sosiologisk institutt, UiB.
Tlf.:90526911. Mail: zux009@uib.no

- Jan Skrobanek (studentveileder/prosjektansvarlig) ved Universitetet i Bergen. Tlf.: 55589180. Mail: Jan.Skrobanek@uib.no
- Vårt personvernombud: Janecke Helene Veim, via e-post: personvernombud@uib.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Stine Thue Nordal

Masterstudent

Jan Skrobanek

Prosjektansvarlig (Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et kvalitativt intervju
- at intervjuet registreres med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. september 2023.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Fyll ut følgende:

Kjønn	
Alder	
Etnisitet	
Bostedskommune	
Sivilstatus	

Spørsmålene er kun ment som veiledende. Intervjuene fulgte temakodene.

<i>Bakgrunnsinformasjon</i>	
Kan du fortelle meg litt om deg selv?	<ul style="list-style-type: none">- Er det en grunn til at det ble Norge og ikke et annet land?- kom du til Norge alene, eller kom du med noen i familien din?
Er det noen andre viktige hendelser som skjedde i livet ditt etter at du kom til Norge?	<ul style="list-style-type: none">- Tenker du at disse hendelsene har påvirket hvor du er i dag? På hvilke måte(r)?
Kan du fortelle meg litt hvordan det er idag?	<ul style="list-style-type: none">- Hvordan har du det?
<i>Familie</i>	
Kan du fortelle meg litt om familien din?	<ul style="list-style-type: none">- Hvem er «en del av familien»?- Hvordan var forholdet mellom dere før du dro fra _____? Har dette endret seg etter at du kom til Norge?
Tenker du at de hadde noen forventninger til deg når du reiste til Norge?	<ul style="list-style-type: none">- Kan du fortelle meg litt mer om disse forventningene?- Føler du at de er mulig for deg å klare?
<i>Lokalsamfunn</i>	
Kan du gi meg en kort beskrivelse av lokalområde du nå bor i?	<ul style="list-style-type: none">- Beskriv gjerne hvordan det ser ut, hvem som bor der, hvordan

	aldersfordelingen er og hvilke etniske grupper som er fastboende.
Hvordan det ble det Sogndal/Bergen? Hvorfor ble det ikke et annet sted?	- Har du flyttet innad i Norge? Hva var den/de eventuelle grunnene til at du flyttet?
Hvordan opplevde du å komme til Bergen/Sogndal første gangen?	- Følte du deg godt mottatt? På hvilke måter? Kom gjerne med eksempler på hendelser - Tenker du at disse hendelsene har påvirket hvor du er idag? På hvilke måte(r)?
Hvordan opplever du Bergen/Sogndal nå? Er det likt, eller føler du at det har skjedd endringer?	
<i>Deltakelse i, og opplevelsen av, institusjoner</i>	
Kanskje vi kan snakke litt om utdanning. Hvor er du i utdanningsløpet, og hvordan føler du det går/har gått?	- Er det noen deler av utdanningsløpet som du syntes var lettere enn andre? - Har du planer om å utdanne deg videre?
Hvordan har du opplevd skolen i Norge?	- Hvilke typer muligheter hadde du når du tenker på skolen? - Hvilke muligheter føler du at skolen gir deg?
Hvis du tenker litt på de tingene du ønsker for fremtiden, tenker du at skolen gjør disse ønske mulig?	- På hvilke måter? Kom gjerne med eksempler.
Har du tenkt å studere videre?	- Hva og hvor vil du studere? - Hva tenker du at ønsker å jobbe senere i livet?
Jobber du?	- Trives du på arbeidsplassen? Føler du deg ivaretatt?

	<ul style="list-style-type: none"> - Er dette den samme karrieren som du så for deg før du kom til Norge? hva har evt. endret seg? - Hvordan opplever du arbeidsmarkedet?
<p>Tenker du at ditt karriereønske er mulig å oppfylle i denne Bergen/Sogndal? Hvordan/hvorfor ikke?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tror du at du kommer til å ende opp med det du egentlig ønsker å arbeide med? - Opplever du et press på å jobbe innenfor et yrke, og hvor kommer dette presset fra?
<i>Å delta i samfunnet</i>	
<p>Kan du fortelle meg litt om hverdagen din?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hva gjør du og hvordan er uken strukturert? - Hva gjør du i helgen?
<p><u>Basert på hva de svarer; hvordan føler du disse menneskene (naboer, venner, kollegaer ect.) påvirker deg?</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vil du si at de øker din trivsel? på hvilke måter? - Opplever du at de er med på å utvikle deg som person? Kom gjerne med eksempler. - Hvor langt må du reise for å gjøre de tingene du liker?
<i>Assimilering, segregering og multikulturalisme</i>	
<p>Du har jo flyttet til Norge, hvordan føler du deg egentlig ivaretatt?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du gi meg noen eksempler? - Er det noen som du tenker har hatt en større påvirkning på disse følelsene, enn andre? - Er det deler av samfunnet som du føler deg mer inkludert i enn andre? Hvorfor tror du det er slik? - (evt.) hva med familien din? Føler du de er mottatt likt som deg, eller er det forskjeller? Fortell meg gjerne

	hvordan og hvorfor du tror det er slik.
Basert på dine erfaringer, hvem vil du si har størst påvirkning på det som skjer og har skjedd i livet ditt? Kom gjerne med eksempler og forklaringer.	<ul style="list-style-type: none"> - Er det noen andre som har en betydelig påvirkningskraft, og hvem er evt. disse? Hvordan vil du si at de påvirker deg?
Fra erfaringer, opplever du at alle migranter blir likt tatt imot av de lokale i Bergen/Sogndal?	
<i>Sårbarhet, resiliens og ressurser</i>	
Alle mennesker er går igjennom ting i livet som gjør de sårbare, hva er det første du tenker på når du hører ordet sårbarhet?	<ul style="list-style-type: none"> - Tenker du at disse tankene som slår deg kan knyttes til ting du har opplevd i Norge? Kan du fortelle meg litt mer? - Noen vil gjerne påstå at migranter er ekstra sårbare, hva tenker du om dette?
Når du har opplevd vanskelige ting og hendelser i Norge, hvordan har du taklet det?	<ul style="list-style-type: none"> - Hvem spør du hvis du trenger råd? Kan du fortelle meg mer om denne personen? - (evt.) Er det noen her i Norge som har du tenker at har støttet deg og hjulpet deg gjennom vanskelige stunder? Kan du fortelle meg hvem det er og gi meg noen eksempler på hvordan personen har hjulpet deg?
Men du som person da, hvordan takler du sårbare situasjoner alene?	
<i>Forståelse av integrering</i>	
Vi har jo allerede på en måte snakket om viktige arenaer og faktorer når det kommer til integrering, men likevel lurer	<ul style="list-style-type: none"> - Hvem tenker du står ansvarlig for integreringen?

<p>jeg litt på hva du ligger i begrepet integrering?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er det noen du tenker står mest sentralt i integreringsprosessen? hvem og hvorfor? - Hva er dine tanker rundt viktigheten av integrering?
<p><i>Avslutning</i></p>	
<p>Er det noe mer du ønsker å tilføye? Kanskje noe du føler vi gikk for fort forbi, eller noe som ikke ble tatt opp i det hele tatt men som du tenker at er viktig?</p>	

Vedlegg 3: Vurdering av behandling av personopplysninger, Sikt/NSD

Meldeskjemaets referansenummer: 125388

Søknaden ble vurdert 17.10.2022, med følgende begrunnelse:

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger, og særlige kategorier av personopplysninger om etnisk opprinnelse, religion og helseopplysninger frem til 30.09.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11

og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

Behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger er basert på uttrykkelig samtykke fra den registrerte, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a og art. 9 nr. 2 a.

LOVLIG GRUNNLAG TREDJEPERSONER

Under datainnsamlingen vil det bli spurt om deltakers forhold til foreldrene før vedkommende migrerte, og om dette har endret seg, og hvordan foreldre søsken har blitt mottatt i kommunen. Det kan komme opplysninger om særlige kategorier. Dette vil da være tredjepersonopplysninger. Formålet er å beskrive unge migranteres tanker, opplevelser og holdninger knyttet til integrering og lokalitet. Prosjektet har ikke tredjepersoner som hovedmål for studien. Det samles få opplysninger som er indirekte identifiserende i et kort tidsrom, og det anonymiseres fortløpende. Det er bare forskerne i prosjektgruppen som får tilgang til dataene, og informasjonssikkerheten er god. Det er vår vurdering at samfunnets interesse i at behandlingen finner sted klart overstiger ulempene for den enkelte, at forskningen kan komme formålet til gode. Vår vurdering er at behandlingen oppfylder vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmenhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen av alminnelige personopplysninger er dermed at den er nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e, samt for formål knyttet til vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 3 bokstav b.

Behandlingen er omfattet av nødvendige garantier for å sikre den registrertes rettigheter og friheter, jf. personvernforordningen art. 89 nr. 1.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke videre behandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

DE REGISTRERTES RETTIGHETER - TREDJEPERSON

Tredjepersoner har så lenge de kan identifiseres i datamaterialet følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20), og protest (art 21).

Behandlingen har kort varighet, det er få opplysninger, og personopplysninger vil være indirekte identifiserende. Ved å gi informasjon vil det bli innhentet flere personopplysninger enn nødvendig for formålet. På dette grunnlaget finner vi at det kan gjøres unntak fra den individuelle informasjonsplikten til tredjepersonene fordi det vil innebære uforholdsmessig stor innsats å informere de registrerte, sett opp mot nytten av å informere, jf. personvernforordningen art. 14 nr. 5 b)

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

[https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-
endringer-i-meldeskjema](https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-
endringer-i-meldeskjema)

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos oss: Sturla Herfindal

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 4: Facebook-innlegg

Hei! Mitt navn er Stine og jeg skriver en skoleoppgave å bli integrert i Bergen/Sogn. Kommer du fra et land utenfor Europa og har bodd i Bergen/Sogn i mer enn 3 år? Da vil jeg veldig gjerne snakke med deg!

Hello! My name is Stine and I am writing a school assignment about how it is like to be integrated in Bergen/Sogn. Do you come from a country outside Europe and have lived in Bergen/Sogn for more than 3 years? Then I would very much like to talk with you!

